

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE
STATISTICAL OFFICE IN KRAKÓW

**LUDNOŚĆ,
RUCH NATURALNY
I MIGRACJE
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM
W 2015 R.**

**POPULATION,
VITAL STATISTICS
AND MIGRATION
IN MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP
IN 2015**

**STATISTICAL
INFORMATION
AND ELABORATIONS**

**INFORMACJE
I OPRACOWANIA
STATYSTYCZNE**

ISSN 2082-4092

ROK/YEAR XV

KRAKÓW 2016

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE
STATISTICAL OFFICE IN KRAKÓW

**LUDNOŚĆ,
RUCH NATURALNY
I MIGRACJE
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM
W 2015 R.**

***POPULATION,
VITAL STATISTICS
AND MIGRATION
IN MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP
IN 2015***

YEAR XV

ROK XV

***STATISTICAL
INFORMATION
AND ELABORATIONS***

***INFORMACJE
I OPRACOWANIA
STATYSTYCZNE***

KRAKÓW, JULY 2016

KRAKÓW, LIPIEC 2016

Urząd Statystyczny w Krakowie **Statistical Office in Kraków**
ul. Kazimierza Wyki 3 **3 Kazimierza Wyki St.**
31-223 Kraków **31-223 Kraków**

tel. 12 415 60 11, fax 12 361 01 91
e-mail: sekretariatuskrrk@stat.gov.pl

AUTORZY OPRACOWANIA *AUTHORS OF ELABORATION*

Elżbieta Niemiec
Anna Gubernat

pod kierunkiem *supervised by*

Agnieszki Chochorowskiej

SKŁAD KOMPUTEROWY, *TYPESETTING,*
MAPY, WYKRESY *MAPS AND GRAPHS*

Elżbieta Niemiec

PRACE OBLICZENIOWE *CALCULATION WORKS*
TABLICE *TABLES*

Anna Stawarz

TŁUMACZENIE *TRANSLATION*

Anna Dziedzic
Wojciech Marczak

ISSN 2082-4092

PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH *WHEN PUBLISHING*
URZĘDU STATYSTYCZNEGO *STATISTICAL OFFICE DATA*
PROSIMY O PODANIE ŹRÓDŁA *PLEASE INDICATE SOURCE*

Publikacja dostępna na CD *Publication available on CD*
oraz w Internecie *and at website*

<http://krakow.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Krakowie przekazuje Państwu ukazującą się corocznie, kolejną publikację tematyczną „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim”.

Opracowanie prezentuje sytuację demograficzną województwa małopolskiego w 2015 r. w oparciu o tablice bilansowe dotyczące stanu, ruchu naturalnego i wędrownego ludności. Składa się ono z czterech rozdziałów, w których kolejno przedstawiono:

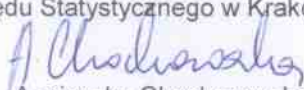
- stan ludności i jej rozmieszczenie w układzie terytorialnym,
- struktury ludności,
- ruch naturalny,
- migracje.

Zróżnicowanie terytorialne zjawisk przedstawiono w przekroju powiatów i gmin przy zastosowaniu wskaźników natężenia oraz typologii demograficznych. Uzupełnieniem części opisowej są wykresy i mapy, które ilustrują wybrane cechy, zjawiska i zaobserwowane tendencje. Syntetyczny opis wyników badań poprzedzają uwagi metodyczne, zawierające źródła informacji statystycznych oraz objaśnienia podstawowych pojęć i wskaźników demograficznych.

Część tabelaryczna publikacji składa się z tablic przeglądowych, przedstawiających wybrane dane demograficzne o województwie i podregionach na tle kraju. Następujące po nich tablice szczegółowe obejmują dane na temat struktur ludności, ruchu naturalnego i migracji w układzie terytorialnym.

Od 2006 r. publikacja przygotowywana jest wyłącznie w wersji elektronicznej udostępnionej Państwu w Internecie <http://krakow.stat.gov.pl> oraz na płycie CD.

Wyrażam nadzieję, że opracowanie będzie przydatnym źródłem wiedzy i okaże się pomocne dla zainteresowanych sytuacją demograficzną województwa małopolskiego.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego w Krakowie

Agnieszka Chochorowska

PREFACE

The Statistical Office in Kraków presents you the next edition of the publication "Population, vital statistics and migration in Małopolskie voivodship" appearing yearly in similar thematic layout.

This elaboration presents demographic situation of Małopolskie voivodship in 2015 on the basis of balance tables concerning the size, vital statistics and migration of the population. It consists of four chapters, in which there were presented consecutively:

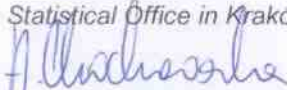
- the size and structure of population in territorial layout,
- the structures of population,
- vital statistics,
- migration.

The territorial differentiation of phenomena was presented in division by powiats and gminas using intensity rates and demographic typologies. The descriptive part is supplemented by graphs and maps illustrating selected features, phenomena and tendencies observed. The synthetic description of the results of surveys is preceded by methodological notes, including sources of statistical information and definitions of main terms and demographic rates.

Tabular part of the publication consists of review tables presenting selected demographic information on the voivodship and subregions against a background of Poland. Following detailed tables include data on the structures of population, vital statistics and migration in territorial layout.

Since 2006 the publication has been prepared exclusively in electronic version available on Internet website <http://krakow.stat.gov.pl> and on CD.

I hope that this elaboration will be a valuable source of knowledge and will prove useful for persons interested in demographic situation of Małopolskie voivodship.

Acting Director
of the Statistical Office in Kraków

Agnieszka Chochorowska

Spis treści

	Nr	Str.
Przedmowa	x	3
UWAGI METODYCZNE	x	11
Źródła i zakres danych	x	11
Objaśnienia podstawowych pojęć	x	11
Pozostałe uwagi	x	16
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH	x	17
WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA	x	25
Podstawowe tendencje	x	25
Rozdział I. Stan ludności i jej rozmieszczenie w układzie terytorialnym	x	31
Rozdział II. Struktury ludności	x	39
Struktura według płci	x	39
Struktura według ekonomicznych grup wieku	x	39
Struktura według edukacyjnych grup wieku	x	46
Rozdział III. Ruch naturalny ludności	x	49
Przyrost naturalny	x	49
Urodzenia i dzietność kobiet	x	51
Umieralność	x	53
Trwanie życia	x	60
Małżeństwa	x	61
Rozwody i separacje	x	63
Rozdział IV. Migracje	x	68
Migracje wewnętrzne stałe	x	68
Migracje zagraniczne	x	69
Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni	x	71
TABLICE PRZEGLĄDOWE		Excel
Ludność		I
Ruch naturalny ludności		II
Migracje ludności		III
Wybrane dane demograficzne o województwie małopolskim i podregionach na tle kraju		IV
TABLICE		
Ludność według płci, grup wieku, podregionów, powiatów i gmin w 2015 r.		1
Ruch naturalny ludności według podregionów, powiatów i gmin w 2015 r.		2
Rozwody i separacje orzeczone według podregionów i powiatów w 2015 r.		3
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały według podregionów, powiatów i gmin w 2015 r.		4
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały według kierunków, podregionów, powiatów i gmin w 2015 r.		5
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według podregionów, powiatów i gmin w 2015 r.		6
Lokaty powiatów i gmin według podstawowych wskaźników demograficznych w 2014 r.		7
Lokaty powiatów i gmin według podstawowych wskaźników demograficznych w 2015 r.		8

WYKRESY	Nr	Str.
Wskaźniki ruchu naturalnego i migracji na 1 tys. ludności w 2015 r.	1	28
Ludność	2	31
Prognoza ludności	3	31
Dynamika liczby ludności	4	32
Współczynnik urbanizacji i ruralizacji w 2015 r.	5	34
Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2015 r.	6	39
Mediana wieku ludności	7	40
Proces starzenia się ludności	8	41
Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku w 2015 r.	9	42
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	10	43
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach w 2015 r.....	11	43
Dynamika edukacyjnych grup wieku w 2015 r.	12	46
Struktura edukacyjnych grup wieku w 2015 r.	13	47
Dzieci w grupie wieku 0-2 lata	14	47
Ruch naturalny	15	49
Prognoza ruchu naturalnego	16	49
Współczynnik płodności	17	52
Współczynnik dzietności ogólnej	18	52
Struktura zgonów według wybranych przyczyn w 2014 r.	19	54
Dynamika liczby zgonów według przyczyn w 2014 r.	20	55
Zgony z powodu chorób układu krążenia według płci i grup wieku	21	56
Zgony z powodu najczęstszych chorób układu krążenia	22	56
Udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w powiecie w 2014 r.	23	57
Zgony z powodu chorób nowotworowych według płci i grup wieku	24	58
Zgony z powodu najczęstszych chorób nowotworowych	25	58
Udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w powiecie w 2014 r.	26	59
Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet	27	60
Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet w podregionach w 2014 r.	28	60
Małżeństwa	29	61
Małżeństwa na 1 tys. ludności w 2015 r.	30	62
Rozwody	31	63
Rozwody na 1 tys. ludności w 2015 r.....	32	64
Ogólne saldo migracji stałej na 1 tys. ludności w 2015 r.	33	68
Migracje wewnętrzne ludności	34	69
Migracje zagraniczne ludności	35	69
Saldo migracji czasowej	36	71
Saldo migracji czasowej ludności w 2015 r.	37	72
SCHEMAT		
Ruch naturalny i migracje w 2015 r.	1	27

RYSUNKI	Nr	Str.
Lokata województwa małopolskiego według wybranych wskaźników w 2015 r.	1	26
Województwo małopolskie na tle kraju - stan ludności w 2015 r.	2	38
Województwo małopolskie na tle kraju - struktury ludności w 2015 r.	3	48
Województwo małopolskie na tle kraju - ruch naturalny w 2015 r.	4	67
Kierunki migracji na pobyt stały według kontynentów w 2014 r.	5	70
Kierunki migracji na pobyt stały według wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej w 2014 r.	6	70
Województwo małopolskie na tle kraju - migracje w 2015 r.	7	73
MAPY		
Aktywność demograficzna i klasyfikacja według ekonomicznych grup wieku zgodnie z typologiami: Webba i Osanna w 2015 r.	1	29
Dynamika liczby ludności w 2015 r.	2	32
Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie ludności województwa w 2015 r.	3	33
Gęstość zaludnienia w 2015 r.	4	34
Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2015 r.	5	36
Typologia demograficzna gmin według Webba w 2015 r.	6	37
Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku - Trójkąt Osanna w 2015 r.	7	44
Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku - Trójkąt Osanna w 2015 r.	8	45
Współczynnik obciążenia demograficznego w 2015 r.	9	46
Mediana wieku w gminach w 2015 r.	10	48
Współczynnik dynamiki demograficznej i przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2015 r.	11	50
Współczynnik dzietności ogólnej i płodności w 2015 r.	12	53
Zgony spowodowane chorobami układu krążenia na 10 tys. ludności w 2014 r.	13	57
Zgony spowodowane chorobami nowotworowymi na 10 tys. ludności w 2014 r.	14	59
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.	15	65
Urodzenia na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.	16	65
Zgony na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.	17	66
Małżeństwa na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.	18	66
Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.	19	71
Dynamika liczby ludności zameldowanej na pobyt czasowy w gminach w 2015 r.	20	73

Contents

	No.	Page
Preface	x	4
METHODOLOGICAL NOTES	x	18
<i>Source and scope of data</i>	x	18
<i>Main definitions</i>	x	18
<i>Other notes</i>	x	23
SYMBOLS	x	24
RESULTS OF SURVEYS – SYNTHESIS	x	74
<i>Basic tendencies - Summary</i>	x	74
<i>Chapter I. Size of population and its structure in territorial layout</i>	x	31
<i>Chapter II. Structures of population</i>	x	39
<i>Structure by sex</i>	x	39
<i>Structure by economic age groups</i>	x	39
<i>Structure by educational age groups</i>	x	46
<i>Chapter III. Vital statistics of population</i>	x	49
<i>Natural increase</i>	x	49
<i>Births and female fertility</i>	x	51
<i>Deaths</i>	x	53
<i>Life expectancy</i>	x	60
<i>Marriages</i>	x	61
<i>Divorces and separations</i>	x	63
<i>Chapter IV. Migration</i>	x	68
<i>Permanent internal migration</i>	x	68
<i>International migration</i>	x	69
<i>Persons registered temporarily and residents temporarily absent</i>	x	71
REVIEW TABLES		Excel
<i>Population</i>		<i>I</i>
<i>Vital statistics of population</i>		<i>II</i>
<i>Migration of population</i>		<i>III</i>
<i>Selected demographic data regarding Małopolskie voivodship, subregions and country</i>		<i>IV</i>
TABLES		
<i>Population by sex, age groups, subregions, powiats and gminas in 2015</i>		1
<i>Vital statistics by subregions, powiats and gminas in 2015</i>		2
<i>Divorces and separations adjudicated by subregions and powiats in 2015</i>		3
<i>Internal and international migration of population for permanent residence by subregions, powiats and gminas in 2015</i>		4
<i>Internal and international migration of population for permanent residence by directions, subregions, powiats and gminas in 2015</i>		5
<i>Internal migration of population for temporary stay above 3 months by subregions, powiats and gminas in 2015</i>		6
<i>Positions of powiats and gminas by basic demographic rates in 2014</i>		7
<i>Positions of powiats and gminas by basic demographic rates in 2015</i>		8

GRAPHS	No.	Page
<i>Vital statistics and migration rates per 1 thous. population in 2015</i>	1	28
<i>Population</i>	2	31
<i>Population projection</i>	3	31
<i>Dynamics of changes of population number</i>	4	32
<i>Urbanization and ruralization rates in 2015</i>	5	34
<i>Difference between number of females and number of males by age in 2015</i>	6	39
<i>Median of age of population</i>	7	40
<i>Process of aging of population</i>	8	41
<i>Population by sex and economic age groups in 2015</i>	9	42
<i>Structure of population by economic age groups</i>	10	43
<i>Structure of population by economic age groups in powiats in 2015</i>	11	43
<i>Dynamics of educational age groups in 2015</i>	12	46
<i>Structure of educational age groups in 2015</i>	13	47
<i>Children aged 0-2</i>	14	47
<i>Vital statistics</i>	15	49
<i>Vital statistics prognosis</i>	16	49
<i>Fertility rate</i>	17	52
<i>Total fertility rate</i>	18	52
<i>Structure of deaths by selected causes in 2014</i>	19	54
<i>Dynamics of deaths by causes in 2014</i>	20	55
<i>Deaths caused by diseases of the circulatory system by sex and age groups</i>	21	56
<i>Deaths caused by the most frequent diseases of the circulatory system</i>	22	56
<i>Share of deaths caused by diseases of the circulatory system in total number of deaths in powiats in 2014</i>	23	57
<i>Deaths caused by neoplasms by sex and age groups</i>	24	58
<i>Deaths caused by the most frequent neoplasms</i>	25	58
<i>Share of deaths caused by neoplasms in total number of deaths in powiats in 2014</i> ..	26	59
<i>Life expectancy of males and females</i>	27	60
<i>Life expectancy of males and females in subregions in 2014</i>	28	60
<i>Marriages</i>	29	61
<i>Marriages per 1 thous. population in 2015</i>	30	62
<i>Divorces</i>	31	63
<i>Divorces per 1 thous. population in 2015</i>	32	64
<i>Total permanent net migration per 1 thous. population in 2015</i>	33	68
<i>Internal migration of population</i>	34	69
<i>International migration of population</i>	35	69
<i>Temporary net migration</i>	36	71
<i>Temporary net migration of population in 2015</i>	37	72
DIAGRAM		
<i>Vital statistics and migration in 2015</i>	1	27

CHARTS	No.	Page
<i>Position of Małopolskie voivodship by selected rates in 2015</i>	1	26
<i>Małopolskie voivodship against a background of the country – state of population in 2015</i>	2	38
<i>Małopolskie voivodship against a background of the country – structures of population in 2015</i>	3	48
<i>Małopolskie voivodship against a background of the country – vital statistics in 2015</i>	4	67
<i>Directions of permanent migration by continents in 2014</i>	5	70
<i>Directions of permanent migration by selected countries memberships of the European Union in 2014</i>	6	70
<i>Małopolskie voivodship against a background of the country – migration in 2015</i>	7	73
MAPS		
<i>Demographic activity and classification by economic age groups according to typologies of Webb and Osanna in 2015</i>	1	29
<i>Dynamics of changes of population in 2015</i>	2	32
<i>Share of population of powiats in total number of the voivodship population in 2015 ..</i>	3	33
<i>Density of population in 2015</i>	4	34
<i>Demographic typology of powiats according to Webb in 2015</i>	5	36
<i>Demographic typology of gminas according to Webb in 2015</i>	6	37
<i>Classification of powiats by economic age groups – Osanna Triangle in 2015</i>	7	44
<i>Classification of gminas by economic age groups – Osanna Triangle in 2015</i>	8	45
<i>Demographic load coefficient in 2015</i>	9	46
<i>Median of age in gminas in 2015</i>	10	48
<i>Rate of demographic dynamics and natural increase per 1 thous. population in 2015</i>	11	50
<i>Total fertility rates in 2015</i>	12	53
<i>Deaths caused by diseases of the circulatory system per 10 thous. population in 2014</i>	13	57
<i>Deaths caused by neoplasms per 10 thous. population in 2014</i>	14	59
<i>Natural increase per 1 thous. population in gminas in 2015</i>	15	65
<i>Births per 1 thous. population in gminas in 2015</i>	16	65
<i>Deaths per 1 thous. population in gminas in 2015</i>	17	66
<i>Marriages per 1 thous. population in gminas in 2015</i>	18	66
<i>Net permanent migration per 1 thous. population in gminas in 2015</i>	19	71
<i>Dynamics of changes of population registered for temporary stay in gminas in 2015</i>	20	73

UWAGI METODYCZNE

Źródła i zakres danych

Źródło opracowania stanowiły:

- a) bilanse stanu i struktury ludności zamieszkałej na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych uzyskiwanej z cyklicznie przeprowadzanych badań,
- b) rejestry Ministerstwa Spraw Wewnętrznych - o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL - Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności). Przy opracowaniu bilansu ludności za 2015 r. wykorzystano migracje zagraniczne (imigracje i emigracje) za 2014 r.
- c) sprawozdawczość urzędów stanu cywilnego - o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- d) sprawozdawczość sądów - o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.
- e) wyniki badania GUS dotyczącego stanu i struktury ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. - ponad 2 miesiące). Badanie to jest prowadzone cyklicznie według stanu w dniu 31 XII każdego roku.

W dalszej treści, zapis „migracje czasowe lub pobyt czasowy” należy rozumieć jako „migracje czasowe lub pobyt czasowy na ponad 3 miesiące”.

Objaśnienia podstawowych pojęć

1. Dane o stanie i strukturze ludności zaprezentowano według miejsca zamieszkania. Do ludności w danej jednostce administracyjnej zalicza się ludność:
 - zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą,
 - mieszkającą stale bez zameldowania (*według deklaracji z ostatniego spisu powszechnego*),oraz ludność przebywającą tam czasowo - zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce administracyjnej, ale mieszkająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy), ujmowana jest do ludności tej jednostki, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.

Do ludności w danej jednostce administracyjnej nie zalicza się cudzoziemców, czyli osób nie mających w Polsce stałego pobytu, a przebywających tu czasowo, natomiast stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą zaliczani są do ludności tej jednostki administracyjnej, w której są zameldowani na pobyt stały.

Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności) danych *według stanu w końcu roku* przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniach danych charakteryzujących wielkość zjawiska **w ciągu roku** – według stanu w dniu 30 VI.

Współczynniki demograficzne dla lat 2000 i 2005 obliczono z uwzględnieniem ludności stałej na 30 VI na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, natomiast od 2010 r. wszystkie współczynniki obliczono z uwzględnieniem ludności zamieszkałej (wcześniej, ludności zameldowanej na pobyt stały) według stanu w dniu 30 VI na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. **Roczny przyrost ludności** stanowi sumę przyrostu naturalnego i salda migracji stałej w danym roku oraz różnicy (rok do roku poprzedniego) w saldzie migracji czasowej wewnętrznej. Badanie migracji czasowych nie jest obserwacją ciągłą (jak to ma miejsce w przypadku badań ruchu naturalnego i migracji stałych). Jego wyniki wykazują liczbę osób zameldowanych na pobyt czasowy oraz liczbę osób czasowo nieobecnych w danej gminie według stanu w dniu 31 XII danego roku.
3. **Przyrost rzeczywisty w % (stopa przyrostu ludności)** jest to iloraz liczby ludności według stanu na koniec badanego okresu i liczby ludności według stanu na koniec poprzedniego okresu pomniejszony o 100.
4. **Współczynnik urbanizacji** to odsetek ludności mieszkającej w miastach, a jego dopełnieniem do 100% ogółu ludności jest **współczynnik ruralizacji**, czyli odsetek ludności mieszkającej na wsi.
5. **Współczynnik feminizacji** to liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.
6. **Ekonomiczne grupy wieku:**
 - wiek przedprodukcyjny - mężczyźni i kobiety w wieku 0 -17 lat;
 - wiek produkcyjny - mężczyźni w wieku 18 - 64 lata, kobiety w wieku 18 - 59 lat:
 - mobilny (18 - 44 lata mężczyźni i kobiety),
 - niemobilny (45 - 64 lata mężczyźni i 45 - 59 lat kobiety),
 - wiek poprodukcyjny - mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.
7. **Wskaźnik obciążenia demograficznego** jest to liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.
8. **Biologiczne grupy wieku:**
 - 0-14 lat - dzieci,
 - 15-64 lata - dorośli,
 - 65 lat i więcej – osoby starsze.
9. **Edukacyjne grupy wieku:**
 - 3-6 wychowanie przedszkolne;
 - 7-12 kształcenie na poziomie podstawowym;
 - 13-15 kształcenie na poziomie gimnazjalnym;
 - 16-18 kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym;
 - 19-24 kształcenie w szkołach wyższych.

W publikacji zaprezentowano grupę dzieci w wieku 0-2 lata¹, które nie są zaliczane do wieku edukacyjnego. Liczba dzieci w wieku żłobkowym 0-2 lata określa wielkość specyficznych potrzeb i wynikających stąd zadań dla instytucji ochrony zdrowia. Mowa tu o usługach z zakresu pediatrii,

¹ <http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej/>, „Sytuacja demograficzna Polski – Raport 2014-2015”, str. 64.

wysiłkach zmierzających do dalszego obniżania umieralności niemowląt, miejscach w żłobkach dla dzieci kobiet pracujących zawodowo, domach małego dziecka, a także urlopach i zasiłkach wychowawczych itp.

10. **Ludność w starszym wieku** to osoby, które osiągnęły tzw. próg starości². Najczęściej - jako próg - przyjmuje się jednolicie wiek 60 lub 65 lat, bądź wprowadza się odrębny próg dla mężczyzn - wiek 65 lat, a dla kobiet - 60 lat. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity - 65 lat i taki próg przyjęto w niniejszym opracowaniu.
11. **Wskaźnik starości**³ wyznacza relacja liczby ludności w wieku 60 i 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat. Im wyższa jego wartość tym starsze społeczeństwo.
12. **Współczynnik starości demograficznej** - relacja liczby ludności w starszym wieku (60 lub 65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.
13. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.
14. **Przeciętne dalsze trwanie życia**⁴ wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.
15. Dane o **ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym** opracowano:
 - małżeństwa - według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjęto miejsce zameldowania żony przed ślubem);
 - rozwody - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o rozwód (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszkała za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania współmałżonka; jeżeli oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą, takich przypadków nie uwzględnia się);
 - separacje - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszkała za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża; jeżeli oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą, takich przypadków nie uwzględnia się);
 - urodzenia - według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka; dane prezentowane w opracowaniu dotyczą urodzeń żywych.
 - zgony - według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.
16. **Stan cywilny prawny** określono dla osób w wieku 15 lat i więcej - zdefiniowany jako stan cywilny według obowiązującego w danym kraju prawa. Ustalono następujące kategorie stanu cywilnego prawnego: kawaler, panna, żonaty, zamężna (w tym także małżeństwa posiadające prawne orzeczenie separacji), wdowiec, wdowa oraz rozwiedziony, rozwiedziona.

² Na podstawie <http://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/definicje-pojec/853.pojecie.html>

³ Na podstawie <http://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/55.pojecie.html> wskaźnik obliczono biorąc pod uwagę ludność w wieku 65 lat i więcej.

⁴ Publikacja GUS „Trwanie życia w 2014 r.” <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2014-r-2,9.html>

17. **Dane o małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Od 1999 r. - na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) - w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa, podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego, zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach (Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy) i w Związku Gmin Wyznaniowych Żydowskich.
18. **Instytucja separacji** została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 21 maja 1999 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 532), od 16 XII 1999 r. Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, z dwoma wyjątkami:
- małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa,
 - na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka o zniesieniu separacji.
- Orzeczenia o zniesieniu separacji wystąpiły w województwie po raz pierwszy w 2005 r.
19. **Współczynnik urodzeń** – liczba urodzeń żywych przypadająca na 1 tys. ludności.
20. **Niemowlęta** to dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.
21. **Współczynnik umieralności** – liczba zgonów na 1 tys. ludności.
22. **Przyrost naturalny** ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
23. **Współczynnik dynamiki demograficznej** – relacja liczby urodzeń do liczby zgonów.
24. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Wskaźnik wykazuje się w ‰. Oprócz ogólnych współczynników płodności stosuje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.
25. **Współczynnik dzietności ogólnej** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.
26. Przez **migracje wewnętrzne** rozumie się zmiany miejsca pobytu (stałego lub czasowego) w kraju, polegające na przekroczeniu granicy jednostki administracyjnej w celu osiedlenia się. Informacje te nie obejmują zmian adresu w obrębie tej samej gminy z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na miasto i wieś. Do migracji wewnętrznych zalicza się także przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie.

27. **Saldo migracji** stanowi różnicę między napływem i odpływem ludności.
28. Użyte w tekście i w tablicach określenia „**napływ**” i „**odpływ**” należy rozumieć odpowiednio jako nowe zameldowania na pobyt stały i wymeldowania z pobytu stałego.
29. **Prognoza ludności do 2050 r.** opracowana została na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym od 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.
30. Do przedstawienia procesów starzenia się społeczeństwa w układzie terytorialnym zastosowano typologię powiatów i gmin uzyskaną przy wykorzystaniu **trójkąta Osanna**. Trójkąt Osanna zbudowano w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące jedną z grup wiekowych osób. Osie wyskalowane od 0% do 100%. Dla każdego powiatu lub gminy jako kryterium podziału ludności na sześć typów zastosowano przeciętne udziały poszczególnych grup wiekowych osób (położenie punktu wewnątrz trójkąta informuje o udziale poszczególnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności). Typy wieku ludności pogrupowano klasyfikując powiaty i gminy według struktur wieku ludności jako młode demograficznie, stabilne demograficznie, starzejące się demograficznie.
31. Do **typologii demograficznej Webba** wzięto pod uwagę przyrost naturalny i saldo migracji stałej.

Typy demograficzne według Webba dla jednostek AKTYWNYCH

- Typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
- Typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
- Typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
- Typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny,

Typy demograficzne według Webba dla jednostek NIEAKTYWNYCH

- Typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
- Typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,
- Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,
- Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

Pozostałe uwagi

1. Dane za 2000 r. obliczono (według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.) przy przyjęciu skorygowanej liczby ludności uwzględniającej wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, powiększonej o liczbę ludności gminy miejskiej Sławków (należącej w latach 1999 - 2001 do województwa małopolskiego).

W pozostałych latach w każdorazowym podziale administracyjnym kraju.

2. W tablicach zawierających informacje w podziale na miasta i wieś, przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

Zastosowano także następujące skróty dla oznaczenia:

„m.” – gminy miejskiej,

„gm. w.” – gminy wiejskiej,

„gm. m-w.” – gminy miejsko – wiejskiej.

3. Dane prezentowane dla podregionów i powiatów odpowiadają poziomowi 3 i 4 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r.) z późniejszymi zmianami. NTS obowiązująca od 1 I 2015 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów zmieniającym rozporządzenie w sprawie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów statystycznych (NTS) z dnia 3 XII 2014 r. (Dz.U.2014 poz. 1992) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.

Podregiony (poziom 3) grupują jednostki szczebla powiatowego następująco:

- Podregion krakowski obejmuje *powiaty*: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki;
- Podregion m. Kraków: *miasto na prawach powiatu*: Kraków;
- Podregion nowosądecki *powiaty*: gorlicki, limanowski, nowosądecki, *miasto na prawach powiatu*: Nowy Sącz;
- Podregion nowotarski *powiaty*: nowotarski, suski, tatrzański;
- Podregion oświęcimski *powiaty*: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki;
- Podregion tarnowski *powiaty*: brzeski, dąbrowski, tarnowski, *miasto na prawach powiatu*: Tarnów.

W związku z nowym NTS prezentowane dane w tablicach za lata wcześniejsze zostały zmienione do wcześniej opublikowanych.

4. Liczby względne (wskaźniki, odsetki), obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
5. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości „ogółem”.

6. Do ustalenia lokaty gminy lub powiatu w zależności od rodzaju wskaźnika dane porządkowane były: ↓ malejąco lub ↑ rosnąco. Dla przejrzystości rankingu wartości najwyższe i najniższe oznaczono kolorami: czerwonym (pierwsza lokata) i zielonym (ostatnia lokata). Do ustalenia lokat przyjęto dokładniejsze wartości wskaźników niż podane w tablicach. Gminy lub powiaty, dla których wskaźnik przyjął identyczną wartość otrzymały taką samą lokatę. Następne gminy lub powiaty otrzymały kolejną lokatę, w związku z tym, liczba lokat może być mniejsza niż liczba gmin lub powiatów.

Dane dla cech statystycznych, które są stymulantami uporządkowano malejąco, a destymulanty uporządkowano rosnąco.

Stymulanta (S) – cecha, której wyższa wartość ma pozytywny wpływ na podmiot, który opisuje.

- Ludność na 1 km²,
- Urodzenia żywe na 1 tys. ludności
- Przyrost naturalny na 1 tys. ludności
- Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności
- Małżeństwa na 1 tys. ludności

Destymulanta (D) cecha, której wyższa wartość ma negatywny wpływ na podmiot, który opisuje.

- Zgony na 1 tys. ludności
- Kobiety na 100 mężczyzn
- Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
- Mediana wieku
- Rozwody na 1 tys. ludności

7. W legendach map cyfry w nawiasach oznaczają liczbę gmin i powiatów.

8. Dane dla innych województw są dostępne na stronie internetowej - Baza Demografia <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/> i Bank Danych Lokalnych <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> .

Dokładniejsze definicje, objaśnienia pojęć i znaków umownych zawarte są w Roczniku Demograficznym 2015.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło.
Kropka (.) - zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych.
Zero (0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.
Znak (x) - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
„W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.

METHODOLOGICAL NOTES

Source and scope of data

Tables were compiled on the basis of :

- a) the balances of the size and structure of the population living in a gmina. The basis of population balances assumed the results of the last census, taking into account:
 - changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
 - the difference between the number of people registered for temporary stay for a period of more than 3 months in a gmina and the number of people temporary absent there being gathered on the basis of surveys conducted periodically.
- b) the registers of the Ministry of the Interior on internal and international migration of the population for permanent residence (since 2006 the source of these data is PESEL register - Common Electronic System of Population Register). International migration (immigration and emigration) for 2014 has been used to elaborating the population balance for 2015.
- c) documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
- d) documentation of courts - regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces;
- e) results of CSO surveys concerning the size and structure of the population registered for temporary stay for a period of more than 3 months (until 2005 above 2 months). This survey is conducted cyclically as of 31 XII each year.

In continuation term “temporary migration or temporary residence” needs to be understand as “temporary migration or temporary residence for a period of more than 3 months”.

Main definitions

1. The data on the size and structure of population are compiled by actual place of residence. The population actually residing in a given administrative unit includes persons:

- registered there for permanent residence and actually living there,
- declaring permanent residence without registration (due to the last census)

and persons staying there temporarily - registered for temporary stay for more than 3 months.

People registered for permanent residence in a given administrative unit but staying in another unit (registered there for a temporary stay) are treated as actually residing in administrative unit, in which they are registered for the temporary stay.

To the population actually residing are not included foreigners staying temporarily in Poland, while permanent Polish residents staying temporarily abroad are included to the population actually residing in a given administrative unit of permanent registration.

When computing per capita (1000 population) data as of the end of a year the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon **within a year** - as of 30 VI.

Demographic rates for years 2000 and 2005 were calculated considering permanent population as of 30 VI on the basis of results of the Population and Housing Census 2002, however since 2010 all rates have been calculated considering actually residing population - de jure population (before, population registered for permanent residence) as of 30 VI on the basis of results of the Population and Housing Census 2011.

2. **Yearly increase of population in voivodship** means the sum of natural increase and net permanent migration in the given year and difference (year to previous year) in net temporary internal migration. Research of temporary migration is not continuous (like in natural increase and permanent migration researches). Its results refer to the amount of people registered for temporary residence and temporarily absent in a given gmina as of 31 December of particular year.
3. **Actual increase in % (increase of population rate)** is the quotient of the number of population as of the end of the reported period and the number of population as of the end of the previous period diminished by 100.
4. **Urbanization rate** is the share of population living in urban areas and its complement to 100% of total population is **ruralization rate** - the share of population living in rural areas.
5. **Feminization rate** is the number of females per 100 males.
6. **Economic age groups:**
 - pre-working age - males and females aged 0 -17;
 - working age - males aged 18 - 64, females aged 18 - 59:
 mobility (18 - 44 for males and females),
 non-mobility (45 - 64 for males and 45 - 59 for females),
 - post-working age - males aged 65 and more and females aged 60 and more.
7. **Demographic load coefficient** is the number of non-working age population per 100 persons of working age.
8. **Biological age groups:**
 - 0 - 14 – children,
 - 15 - 64 – adults,
 - 65 and more – the elderly.
9. **Educational age groups:**
 - 3 - 6 pre-primary education;
 - 7 - 12 primary education;
 - 13 - 15 lower secondary education;
 - 16 - 18 upper secondary education;
 - 19 - 24 tertiary education.

For needs of the publication a group of children aged 0-2¹ was presented, who are not included into educational age groups. The number of children at nursery age 0–2 defines the size of specific needs and resulted tasks hence for health care institutions. This is the question of services from the scope of paediatrics, efforts towards further decreasing of infant mortality, places for children of females working professionally, orphanages, and also leaves and maternity leaves etc.

10. **The elderly** are persons, who reached so-called the old age threshold². The most often - as the threshold - it is assumed either uniformly 60 or 65, or a distinct threshold for males - age 65, and for females - 60. UN elaborations use for females and males the uniform age - 65 and such threshold was assumed in the present elaboration.
11. **Ageing ratio**³ determines the relation of the number of population aged 60 or 65 and more to the number of children and youth aged up to 19. The bigger its values the older population.
12. **Demographic ageing coefficient** - a relation of the number of the elderly (60 or 65 and more) to the total number of population.
13. **Median of age** (medium age) of the population is a parameter determining the age limit, which has been already exceeded by half of the population, and by the second half has not been yet reached.
14. **The average life expectancy**⁴ is expressed by the average number of years that a person at a given age still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.
15. **Data on natural increase of population in territorial division** was elaborated:
 - marriages - according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in case when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used);
 - divorces - according to the plaintiff's place of residence (in case when the plaintiff lived abroad, the spouse's place of residence is used; data exclude cases, in which both spouses were living abroad at the moment of filing petition);
 - separations - according to the plaintiff's place of residence (in case when the plaintiff is living abroad, the spouse's place of residence is used; in case of concerted petition of both persons the husband's place of residence is used; data exclude cases, in which both spouses were living abroad at the moment of filing petition);
 - births - according to the mother's place of permanent residence;
 - deaths - according to the place of permanent residence of the deceased.

¹ <http://bjp.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnoscowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnoscowej/>
"Demographic situation of Poland – Report 2014-2015", p. 64.

² Based on <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/definicje-pojec/853,pojecie.html>

³ Based on <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/definicje-pojec/55,pojecie.html> the ratio was calculated taking into account population aged 65 and more.

⁴ Publication of CSO "Life expectancy in 2014" <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2013-r-,2,8.html>

16. **Legal marital status** has been defined for population aged 15 and more - as marital status according to the law valid in a given country. The following categories of legal marital status have been defined: single, married (of which also marriages remaining in a legal separation), widowed as well as divorced.
17. **Data on marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules at the Civil Status Offices. Since 1999 - on the basis of the Law dated 24 July 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) - marriages subordinate to the internal law of the Church or the Religious Association are also registered in the Civil Status Offices. Marriages contracted in this form are subordinate to the Polish law and induce the same civil and law consequences as marriages contracted in the local Civil Status Offices.
- The religious marriages may be contracted in ten Churches (Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy) and in the Religious Association - Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.
18. **The institution of separation** is introduced according to the law dated 21 May 1999 (Journal of Laws No. 52, item 532), since 16 December 1999 the separation induces similar consequences as the dissolution of a marriage by divorce, with two exceptions:
- spouse living in separation cannot contract a marriage,
 - on concerted demand of spouses the court adjudicates the annulment of separation.
- Adjudications of the annulment of separation made first appearance in the voivodship in 2005.
19. **Birth rate** – number of live births per 1 thous. population.
20. **Infants** are children below 1 year.
21. **Mortality rate** – number of deaths per 1 thous. population.
22. **Natural increase** of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.
23. **Demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths.
24. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15-49). The rate is expressed in ‰. Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15-19 and from the mothers in the age of 50 and over - to the group 45-49.
25. **Total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15-49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant.
26. **Internal migration** is understood as changes in the place of residence (permanent or temporary) in Poland, connected with crossing the border of an administrative unit with the purpose to settle. This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception

of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept. Internal migration includes also the cases of change from the temporary to the permanent stay in the same administrative unit, if the previous place of permanent stay was in another gmina.

27. **Net migration** is the difference between the inflow and the outflow of the population.
28. The terms “**inflow**” and “**outflow**” used in tables should be understood as new registrations of arrival for permanent stay and deregistrations from permanent residence.
29. **Population projection until 2050** has been calculated on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 (in an administrative division valid since 1 I 2014) as well as assumptions concerning fertility, mortality and international migration.
30. For presenting ageing processes of the population in a territorial layout, the typology of powiats and gminas with **Osanna triangle** was used. The Osanna triangle was built in a coordinate system, which axes are sides of equilateral triangle characterising one of age groups of persons. Axes were scaled from 0% to 100%. For each powiat or gmina average shares of particular age groups of persons were used as a criterion of a division of the population on six types (a place of a point in the triangle indicates a share of particular age groups in total number of the population). Types of age of the population were grouped classifying powiats and gminas by structures of age of the population as demographically young, demographically stable and demographically ageing.
31. Natural increase and permanent net migration have been taken into account for the **demographic typology of Webb**.

Demographic types according to Webb for ACTIVE units

- A-type – positive natural increase surpasses negative net migration,*
- B-type – positive natural increase is higher than positive net migration,*
- C-type – positive natural increase is lower than positive net migration,*
- D-type – positive net migration with surplus compensates negative natural increase,*

Demographic types according to Webb for NON-ACTIVE units

- E-type – negative natural increase is not compensated by positive net migration,*
- F-type – negative natural increase with negative, but not lower (in absolute value) net migration,*
- G-type – negative natural increase with negative, but not bigger (in absolute value) net migration,*
- H-type – negative net migration is not compensated by positive natural increase.*

Other notes

1. Data for 2000 were calculated (according to the administrative division valid as of 31 XII 2002) assuming the revised number of population considering results of the Population and Housing Census 2002, augmented by the number of population of the urban gmina Sławków (included in years 1999 - 2001 into the Małopolskie voivodship).

In other years in each administrative division of the country.

2. In tables including information in a division on urban and rural areas the term "urban area" is understood as area located within the administrative borders of these units, while "rural area" is understood as the remaining territory of the country.

Following abbreviations are used:

"m." – urban gmina,

"gm. w." – rural gmina,

"gm. m-w." – urban-rural gmina.

3. Data presented for subregions and powiats correspond to levels 3 and 4 of the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), compiled on the basis of the common classification of territorial units for statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to the Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003) with later amendments. NTS in force since 1 I 2015 was introduced by the decree of the Council of Ministers amending the decree of Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS) of 3 XII 2014 (Journal of Laws 2014 item 1992) replacing the NTS in force until 31 XII 2014.

Subregions (level 3) group powiat-level entities as follows:

- Subregion krakowski includes powiats: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki,*
- Subregion city of Kraków: city with powiat status: Kraków,*
- Subregion nowosądecki - powiats: gorlicki, limanowski, nowosądecki, city with powiat status: Nowy Sącz,*
- Subregion nowotarski - powiats: nowotarski, suski, tatrzański;*
- Subregion oświęcimski - powiats: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki,*
- Subregion tarnowski - powiats: brzeski, dąbrowski, tarnowski; city with powiat status: Tarnów.*

Due to new NUTS data presented in tables for previous years have been changed in relation to those published before.

4. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
5. Due to the electronic method of data processing, in some cases sums of components can differ from the amount given in the item "total".
6. To determine the position of gmina or powiat, depending on the type of rate data were ordered: ↓ decreasingly or ↑ increasingly. For clarity of the ranking the highest and the lowest values are

colour marked; red colour (first position) and in green (the last position). To determine the positions were used more precise values of rates than those specified in the tables. Gminas or powiats for which the rate has the same value were given the same place. Next gminas or powiats have next place, therefore, the number of positions can be less than the number of gminas or powiats.

Data for statistical features, which are stimulants were ordered decreasingly, and destimulants were ordered increasingly.

Stimulant (S) – feature, which the higher value has a positive effect on the subject it describes.

- Population per 1 km²
- Live births per 1 thous. population
- Natural increase per 1 thous. population
- Net permanent migration per 1 thous. population
- Marriages per 1 thous. population

Destimulant (D) - feature, which the higher value has a negative effect on the subject it describes.

- Deaths per 1 thous. population
- Females per 100 males
- Non-working age population per 100 persons in working age population
- Median of age
- Divorces per 1 thous. population

7. In the map legends numbers in parentheses identify the number of powiats.

8. Data for other voivodships are available on the Internet website – Demographic Base <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/> and Local Data Bank <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> .

More detailed definitions, terms and symbols are included in the Demographic Yearbook 2015.

SYMBOLS

Dash	(-)	- magnitude zero.
Point	(.)	- data not available or not reliable.
Zero	(0)	- magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
Sign	(x)	- not applicable.
"Of which"		- indicates that not all elements of the sum are given.

WYNIKI BADAŃ - SYNTEZA

PODSTAWOWE TENDENCJE

Rok 2015 był kolejnym rokiem, w którym odnotowano wzrost liczby ludności oraz zwiększenie udziału ludności zamieszkującej obszary wiejskie. W końcu 2015 r. w województwie małopolskim mieszkało 3372,6 tys. osób, w miastach 1634,9 tys. (48,5% ogółu ludności).

Przyrost rzeczywisty ludności w porównaniu do poprzedniego roku wyniósł 4,3 tys. osób (tj. 0,1%). Niekorzystnym zjawiskiem obserwowanym w ostatnich latach było malejące tempo wzrostu liczby ludności.

Ponad połowę mieszkańców województwa małopolskiego w 2015 r. stanowiły kobiety (51,5%), na 100 mężczyzn, od wielu lat przypada ich 106. Przewaga liczebna kobiet była większa w miastach niż na wsi (miasta – 111 kobiet, na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn) oraz w wieku poprodukcyjnym kobiet (60 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadało średnio 140 kobiet.

Podobnie jak w całym kraju, społeczeństwo województwa małopolskiego starzeje się, a proces ten szybciej postępuje w miastach niż na wsi. Z roku na rok mediana wieku mieszkańców województwa jest coraz wyższa, w 2015 r. średni wiek mieszkańca województwa wynosił ponad 39 lat. Statystycznie mieszkańcy miast byli starsi o 3,5 lata od mieszkańców wsi, średni wiek mieszkańca miast wynosił 40 lat. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca Polski.

Poziom zaawansowania procesów starzenia się ludności odzwierciedla także wskaźnik starości, który wynosił 0,72. Oznacza to, że na 100 dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat przypadały 72 osoby w wieku 65 lat i więcej.

W województwie małopolskim obserwuje się niekorzystne zmiany struktur ludności według ekonomicznych grup wieku, chociaż w porównaniu do przeciętnych w Polsce zgodnie z klasyfikacją Osanna województwo określono jako młode demograficznie.

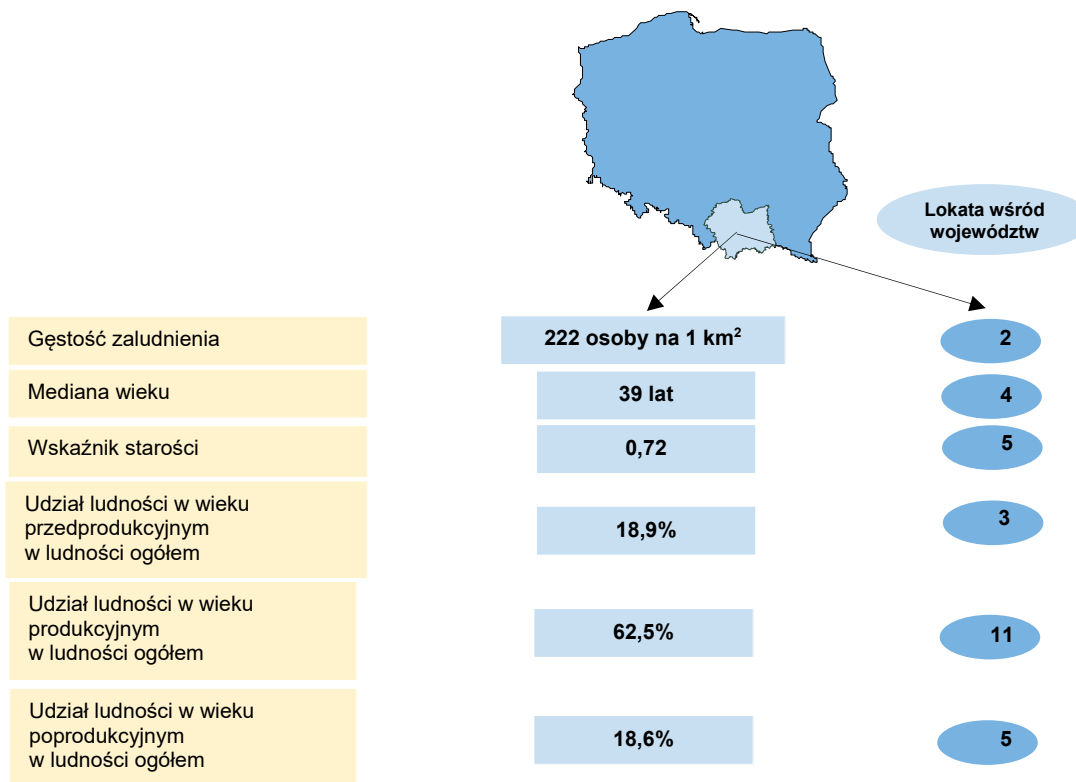
W ostatnich latach następuje spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. W końcu 2015 r. ludności w wieku przedprodukcyjnym było 638,6 tys., a udział w ogólnej populacji wynosił około 18,9% (mniej o 0,1 p. proc. w stosunku do 2014 r.).

Od 2010 r. liczba osób w wieku produkcyjnym, stanowiących zasoby pracy, obniża się, co jest konsekwencją procesu przesuwania do grupy wieku poprodukcyjnego licznych roczników osób urodzonych w okresie wyższego demograficznego pierwszej połowy lat 50. ubiegłego wieku. W 2015 r. liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 2106,1 tys. osób, co stanowiło 62,5% ogółu ludności. W porównaniu do 2014 r. liczba ludności w wieku mobilnym zmniejszyła się o 7,1 tys. osób, a liczba osób w wieku niemobilnym o 2,7 tys. osób. W efekcie niekorzystnemu zmniejszaniu się liczby ludności w wieku produkcyjnym towarzyszy proces starzenia się zasobów siły roboczej.

W ostatnich latach obserwowany jest także dalszy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). W końcu 2015 r. ludność w wieku poprodukcyjnym liczyła ponad 628,0 tys. osób (ponad 16 tys. osób więcej niż w 2014 r.), a jej udział w ogólnej populacji wynosił 18,6%.

Istotne są relacje między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności, co uwidacznia współczynnik obciążenia demograficznego. W 2015 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 60 osób w wieku nieprodukcyjnym (w 2014 r. – 59 osób).

Rys. 1. Lokata województwa małopolskiego według wybranych wskaźników w 2015 r.

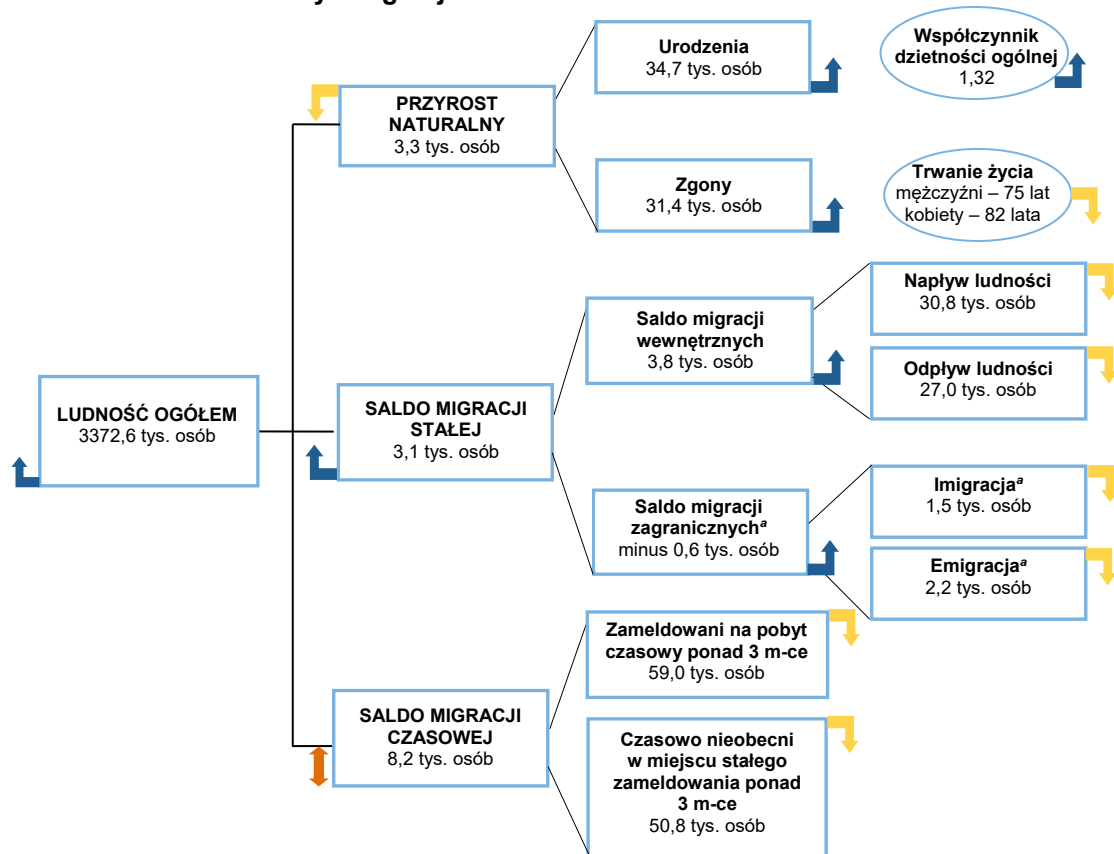
Zgodnie z klasyfikacją Webba województwo małopolskie znalazło się w grupie czterech województw aktywnych demograficznie. Podobnie jak w województwie pomorskim wzrost liczby ludności był konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego przewyższającego dodatni przyrost migracyjny (typ B).

W 2015 r. w województwie małopolskim odnotowano niższy niż w roku ubiegłym, ale podobnie jak w latach poprzednich dodatni przyrost naturalny (3,3 tys. osób). Dodatni przyrost naturalny był następstwem przewagi liczby urodzeń (34,7 tys. osób) nad liczbą zgonów (31,4 tys. osób).

Najbardziej wrażliwy dla rozwoju demograficznego ludności wskaźnik dzietności kobiet, nie gwarantujący prostej zastępowalności pokoleń (mniejszy od poziomu 2,10) z roku na rok przyjmował niższe wartości, a w 2015 r. był wyższy niż w roku poprzednim i wynosił 1,32.

Dzietność kobiet determinowana jest liczbą zawieranych związków małżeńskich (współczynnik natężenia małżeństw w 2015 r. wynosił 5,2‰), wzrostem mediany wieku nowożeńców (w 2015 r. dla kobiet – 25,8 lat, dla mężczyzn – 27,8 lat), wysokim przeciętnym wiekiem matek, które urodziły pierwsze dziecko (w 2015 r. wynosił 27,7 lat), wzrostem liczby związków partnerskich (NSP 2002 r. – 4137 rodzin, a w NSP 2011 r. - 6943 rodzin, w których blisko 53% to partnerzy bez dzieci), rosnącą liczbą rozwodów i separacji (w 2015 r. współczynnik natężenia rozwodów wynosił 1,4‰). W dłuższym okresie czasu na kształtowanie niektórych z wymienionych zjawisk ruchu naturalnego miały wpływ między innymi zmiany na rynku pracy, bezrobocie, aspiracje edukacyjne ludzi młodych.

Schemat 1. Ruch naturalny i migracje w 2015 r.

^a Dane dotyczące migracji zagranicznych prezentowane za 2014 r.

↑ wzrost/spadek lub równowaga do 2014 r.,
 ↓ w przypadku migracji zagranicznych porównanie 2014 r. do 2013 r.

Bardzo korzystnym zjawiskiem jest obserwowane od lat wydłużanie życia zarówno mężczyzn jak i kobiet. W relacji do średniej krajowej mieszkańcy województwa małopolskiego statystycznie żyją dłużej. Statystyczny mężczyzna żył przeciętnie około 75 lat, a statystyczna mieszkanka województwa małopolskiego ponad 82 lata. Wydłużenie życia mieszkańców województwa małopolskiego to następstwo spadku natężenia zgonów spowodowane poprawą kondycji zdrowotnej społeczeństwa poprzez rozwój nowoczesnych metod leczenia i prowadzenie coraz lepszego, zdrowszego stylu życia. Trwające od wielu lat obniżanie się współczynnika dzietności oraz wydłużanie życia ma wpływ na malejące tempo wzrostu liczby ludności oraz pogarszanie się struktur wiekowych.

Drugim ważnym czynnikiem, który obok zjawisk ruchu naturalnego wpływa na sytuację demograficzną województwa (na stan zaludnienia i struktury ludności) są migracje stałe, które od kilku lat utrzymują się na podobnym poziomie, w 2015 r. saldo wynosiło 3,1 tys. osób. Dodatkowo saldo migracji stałej to wynik dodatniego salda migracji między województwami i ujemnego salda migracji zagranicznych.

Województwo małopolskie jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Liczba mieszkańców, którzy przybyli z innych województw była wyższa od liczby mieszkańców opuszczających województwo (saldo migracji wewnętrznej - 3,8 tys. osób).

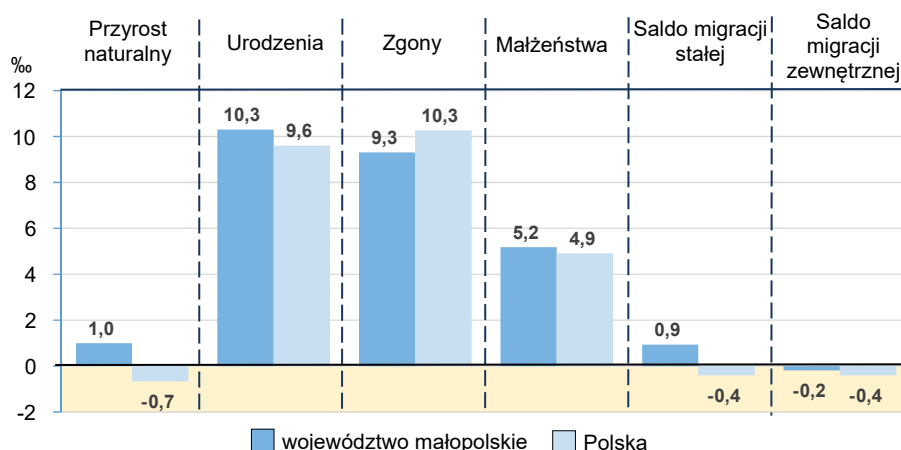
Zmianie uległa tendencja w zakresie migracji zagranicznej¹. Po kilku latach przewagi imigrantów nad emigrantami, od 2013 r. saldo migracji zagranicznej było ujemne, a w 2014 r. wynosiło minus 0,6 tys. osób.

Emigracje zagraniczne głównie zarobkowe, a także edukacyjne przyspieszają proces niekorzystnych trendów rozwoju ludności. Skala emigracji zagranicznych jest wyższa niż podają oficjalne statystyki. Wśród wyjeżdżających przewagę stanowili ludzie młodzi, dobrze wykształceni z wysokimi kwalifikacjami zawodowymi, co negatywnie wpływa na potencjał demograficzny województwa. Osoby w wieku produkcyjnym mobilnym stanowiły 59,3% ogółu wyjeżdżających zmniejszając zasoby pracy w województwie. Wśród kobiet wyjeżdżających blisko 29% stanowiły kobiety w wieku 25-34 lat o wysokiej aktywności prokreacyjnej. Najwięcej osób wyjechało do Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

W 2015 r. wszystkie wskaźniki ruchu naturalnego i wędrownego województwa małopolskiego kształtowały się korzystniej niż w Polsce. W województwie małopolskim dodatni przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. ludności wynosił 1,0‰, podczas gdy ogółem w Polsce był ujemny minus 0,7‰. Podobnie wskaźnik salda migracji stałej na 1 tys. ludności w województwie małopolskim był dodatni (0,9‰), a w Polsce minus 0,4‰.

Wykres 1. Wskaźniki ruchu naturalnego i migracji na 1 tys. ludności w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

W przekroju powiatów i gmin obserwuje się duże zróżnicowanie przebiegu procesów demograficznych. W 2015 r. spośród 22 powiatów województwa małopolskiego ponad połowę zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się (Typ A, Typ B, Typ C). We wszystkich tych powiatach odnotowano dodatni przyrost naturalny. Dodatni przyrost naturalny wystąpił głównie w powiatach południowej i środkowej części województwa z modelem większej rodziny oraz w Krakowie i w dwóch powiatach sąsiadujących objętych procesami suburbanizacji, które stają się atrakcyjnym miejscem zamieszkania dla młodych rodzin: krakowskim i wielickim. W powiatach: limanowskim, nowosądeckim i nowotarskim dodatni przyrost naturalny przewyższał ujemne saldo migracji.

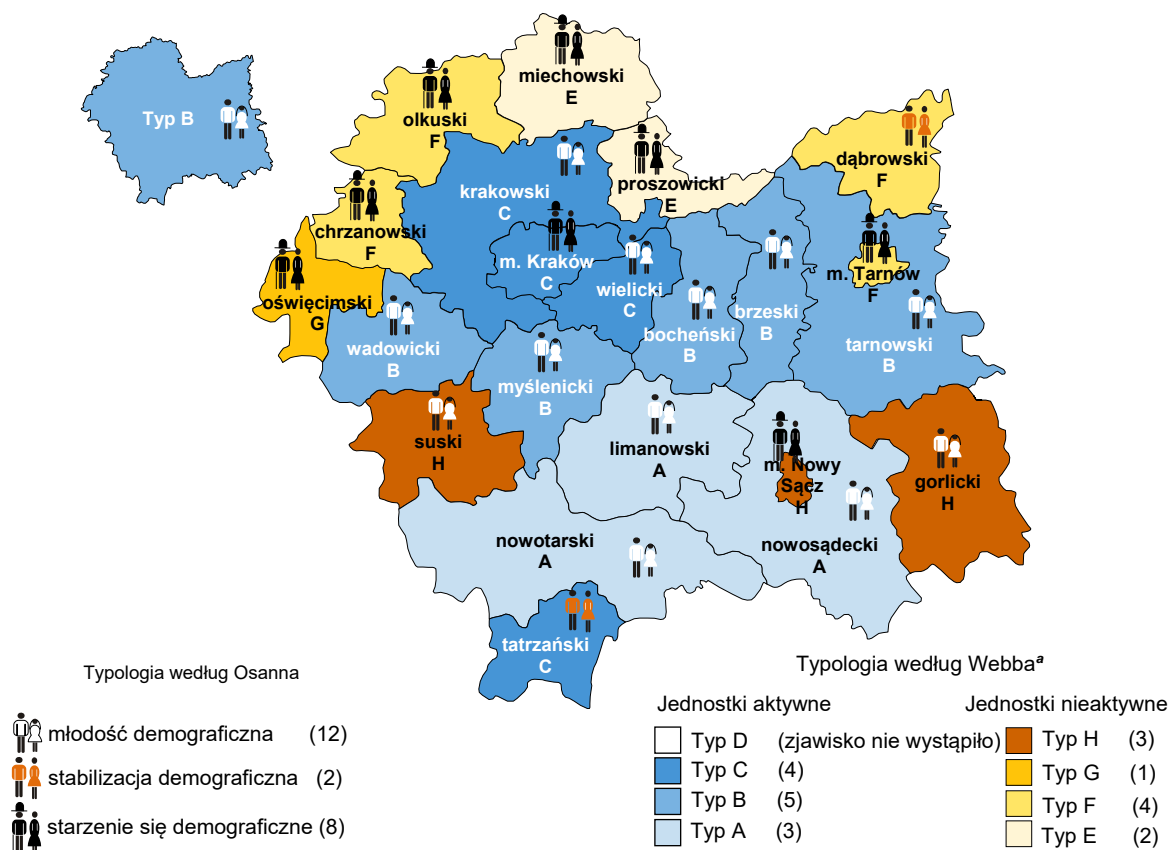
¹ Dane dotyczące migracji zagranicznych prezentowane za 2014 r., analiza porównawcza do 2013 r.

Ubytek ludności odnotowano w przemysłowych powiatach zachodniej części województwa, w rolniczych powiatach północnych, a także w powiecie suskim i gorlickim oraz Tarnowie i Nowym Sączu.

Niska aktywność demograficzna powiatów: miechowskiego i proszowickiego to następstwo ujemnego przyrostu naturalnego nie rekompensowanego przez dodatnie saldo migracji (typ E).

Przyczyną ubytku ludności w Tarnowie oraz powiatach: chrzanowskim, dąbrowskim, olkuskim, i oświęcimskim był ujemny przyrost ludności oraz ujemne saldo migracji (typ F i typ G). Ujemne saldo migracji nie rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny spowodowały, że Nowy Sącz oraz powiaty: gorlicki i suski zakwalifikowały się do jednostek nieaktywnych demograficznie (typ H).

Mapa 1. Aktywność demograficzna i klasyfikacja według ekonomicznych grup wieku zgodnie z typologiami: Webba i Osanna w 2015 r.

^a Objasnienia typów demograficznych – Patrz uwagi metodyczne str. 15.

Powiaty północne i zachodnie województwa małopolskiego oraz Tarnów i Nowy Sącz, w których występują ubytki ludności zakwalifikowano do grupy starzenia się demograficznego. Powiaty: suski i gorlicki, pomimo ubytków ludności zalicza się do młodych demograficznie, a w powiecie dąbrowskim obserwuje się stabilizację demograficzną.

Powiaty środkowej i południowej części województwa, aktywne demograficznie ze wzrostem ludności to zwykle powiaty młode demograficznie. Jedynie w powiecie tatrzańskim przy wzroście ludności obserwuje się stabilizację demograficzną. Odmiennie kształtuje się sytuacja demograficzna w Krakowie, w którym odnotowano najwyższy wzrost liczby ludności i równocześnie miasto zakwalifikowano do grupy starzenia się demograficznego. Dostępne dane GUS nie obejmują jednak niezameldowanych w Krakowie młodych osób studiujących i pracujących. Proces starzenia się ludności w Krakowie jest zatem mniej zaawansowany niż wynika to z oficjalnych danych.

W 2015 r. najstarszymi mieszkańcami byli Tarnowianie – odnotowano tam najwyższą medianę wieku - 42 lata. W Nowym Sączu średni wiek statystycznego mieszkańca wynosił 39 lat, a w Krakowie mediana przekroczyła 40 lat.

W powiatach: limanowskim i nowosądeckim mieszkańcy byli najmłodsi, o czym świadczy najniższa mediana wieku, utrzymującą się na poziomie 35 lat. W grupie powiatów, w których mediana wieku przekroczyła 40 lat, znalazły się cztery: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i miechowski.

Zależności pomiędzy typem demograficznym według Webba, a klasyfikacją według ekonomicznych grup wieku były także widoczne na poziomie gmin.

W 2015 r. spośród 179 gmin (bez miast na prawach powiatu) 112 zakwalifikowano do aktywnych demograficznie czyli zaludniających się, a 67 do nieaktywnych demograficznie z ubytkiem ludności.

Wśród gmin rozwojowych (typy A, B, C, D) większość z nich (103 gminy – 92,0%) należała do grupy młodości demograficznej (grupa II i III) z medianą wieku od 31,1 w gm. Słupnice do 38,9 w gm. m-w Andrychów. Wśród gmin ze wzrostem liczby ludności znalazły się także 3 gminy z grupy starzenia się demograficznego (grupa V i VI) z medianą wieku od 40,7 w gm. Babice do 42,1 w gm. Książ Wielki.

Wśród gmin nieaktywnych demograficznie typu E F G (48 gmin) większość z nich (34 gminy blisko 71%) zakwalifikowano do grupy starzenia się demograficznego (grupa V i VI) z medianą wieku od 38,8 lat w gm. Zembrzyce do 44,2 lat w Bukownie. Wśród gmin z ubytkiem ludności znalazły się także 4 gminy z grupy młodości demograficznej z medianą wieku od 36,2 w gm. Rzepiennik Strzyżewski do 38,5 w gm. Gorlice.

Wśród gmin nieaktywnych demograficznie typu H z ujemnym saldem migracji nie rekompensowanym przez dodatni przyrost naturalny (19 gmin) większość z nich (13 gmin) należało do grupy młodych demograficznie z medianą wieku od 34,5 lat w gm. Gródek nad Dunajcem do 38,5 lat w gm. Brzesko.

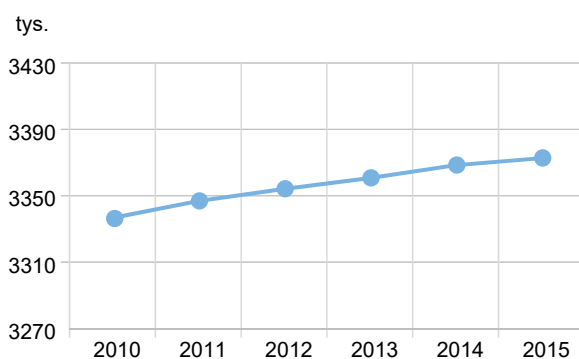
Obserwowane procesy demograficzne, coraz niższa liczba zawieranych małżeństw, niższa dzietność potęgowana utrzymującym się wysokim poziomem emigracji młodych, mobilnych, przedsiębiorczych mieszkańców województwa za granicę będą powodować dalsze ubytki ludności z postępującym starzeniem się mieszkańców. W przyszłości zmniejszać się będzie podaż siły roboczej na rynku pracy, zmniejszą się także wpływy podatkowe budżetów gmin przy równoczesnych rosnących wydatkach na zabezpieczenie dostępności usług dla osób w starszym wieku w zakresie leczenia geriatrycznego oraz długoterminowej opieki nad osobami niesamodzielnymi. Najkorzystniejsza sytuacja może wystąpić w przyszłości w powiatach ze wzrostem liczby ludności, młodych demograficznie, do których zaliczają się powiaty położone na południu województwa (limanowski, nowosądecki). Wykorzystanie potencjału demograficznego tych powiatów uzależnione jest jednak od zmniejszenia wysokiego zasięgu ubóstwa rodzin wielodzietnych oraz zagwarantowania dostępności usług edukacyjnych.

ROZDZIAŁ I. STAN LUDNOŚCI I JEJ ROZMIESZCZENIE W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

W końcu 2015 r. w **województwie małopolskim mieszkało 3372,6 tys. osób**. Przyrost rzeczywisty ludności w porównaniu do poprzedniego roku wynosił 4,3 tys. osób (tj. 0,1%). Niekorzystnym zjawiskiem obserwowanym w ostatnich latach było malejące tempo wzrostu liczby ludności. Województwo małopolskie było jednym z czterech województw, w których nastąpił wzrost liczby mieszkańców.

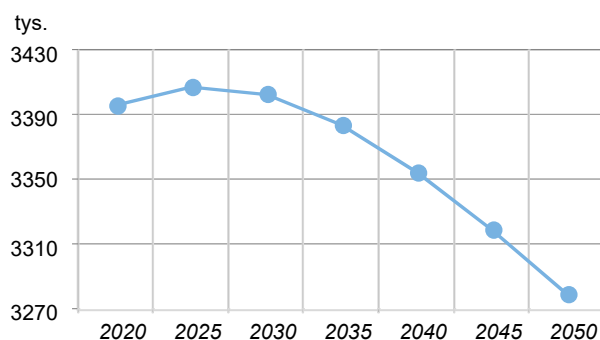
Najwyższą stopę przyrostu rzeczywistego mieszkańców w 2015 r. w porównaniu do 2014 r. odnotowano w województwach: mazowieckim, (o 0,3%), pomorskim (o 0,2%), małopolskim i wielkopolskim (odpowiednio o 0,1%). W pozostałych województwach liczba ludności na koniec 2015 r. obniżyła się. Największa stopa ubytku rzeczywistego ludności nastąpiła w województwach: opolskim i świętokrzyskim (odpowiednio o 0,5%).

Wykres 2. Ludność
Stan w dniu 31 XII

Zgodnie z założeniami prognozy ludności⁵ do roku 2025 będzie następował wzrost liczby mieszkańców województwa małopolskiego, przy czym tempo tego wzrostu będzie coraz wolniejsze. Przewiduje się, że w okresie od 2025 r. do 2050 r. w województwie małopolskim ludności będzie ubywać.

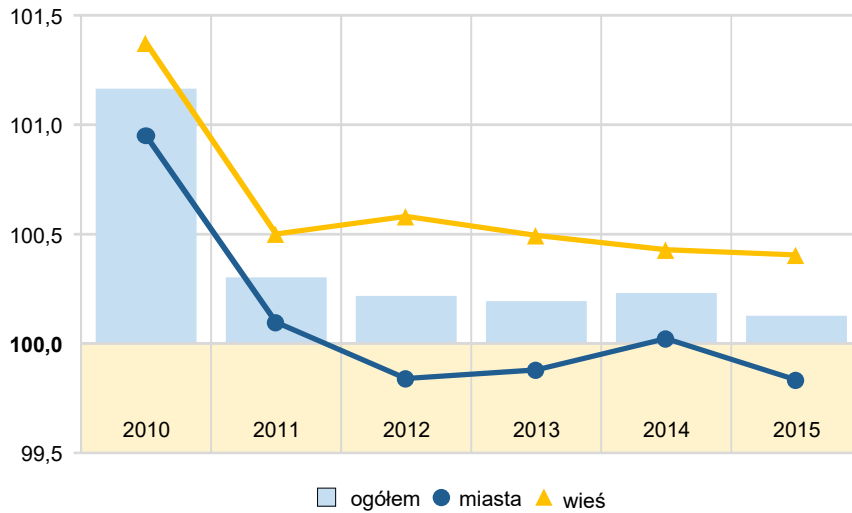
Wykres 3. Prognoza ludności
Stan w dniu 31 XII

⁵ Prognoza ludności GUS na lata 2014-2050 <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-,1,5.html>

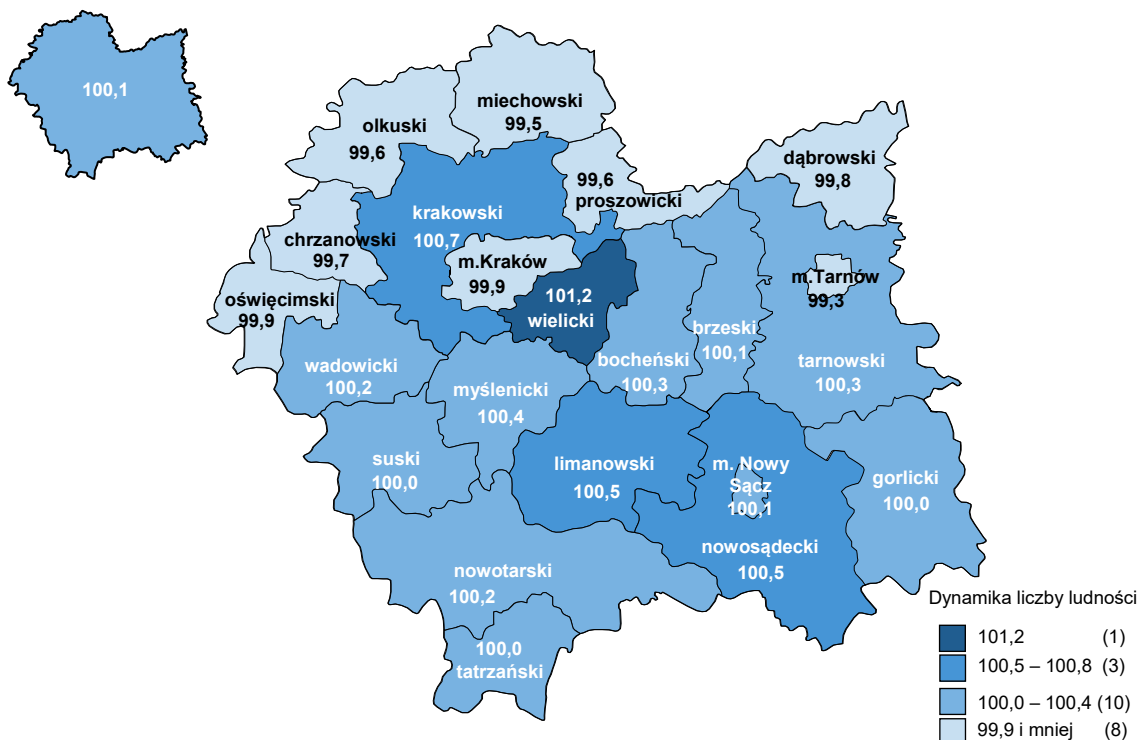
Na stan ludności województwa małopolskiego w 2015 r. miał wpływ dodatni przyrost naturalny, który wynosił 3,3 tys. osób wobec 4,8 tys. osób w 2014 r. oraz dodatnie saldo migracji stałej 3,1 tys. osób wobec 2,9 tys. osób w roku poprzednim.

Wykres 4. Dynamika liczby ludności
(rok poprzedni = 100)

W 2015 r. w stosunku do 2014 r. największy wzrost liczby ludności - 1,2% odnotowano w powiecie wielickim. Wśród 19-tu powiatów ziemskich ubytek liczby ludności od minus 0,5% do minus 0,1% wystąpił w powiatach: miechowski, olkuski, proszowski, chrzanowski, dąbrowski i oświęcimskim.

Mapa 2. Dynamika liczby ludności w 2015 r.
(2014 r. = 100)

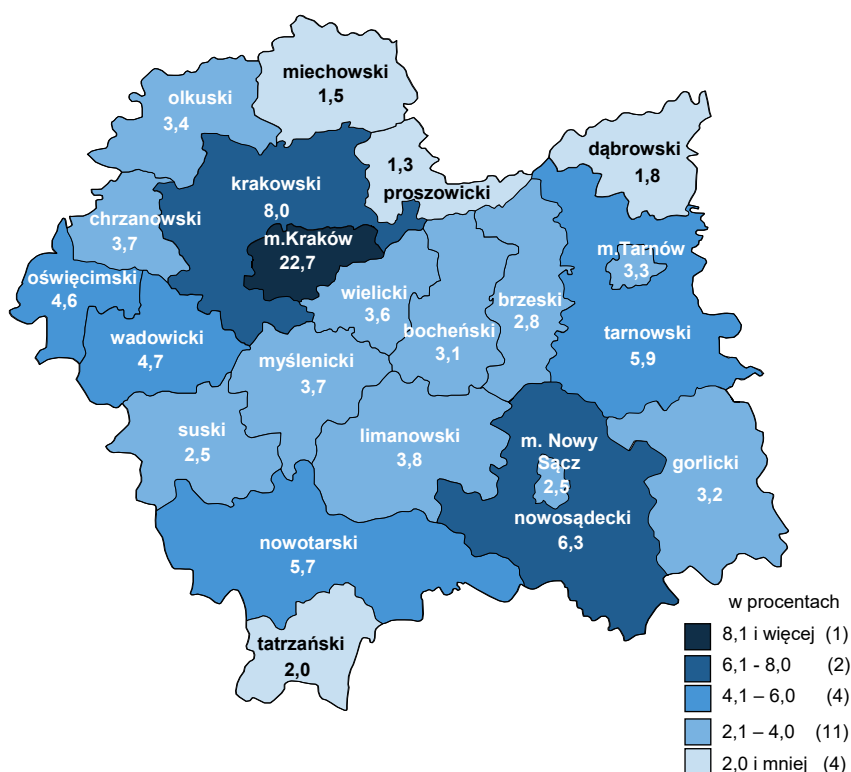
W miastach na prawach powiatu, jedynie w Nowym Sączu odnotowano wzrost liczby ludności o 0,1%, natomiast w Tarnowie i Krakowie liczba mieszkańców zmniejszyła się odpowiednio o minus 0,7% i minus 0,1%.

Mieszkańcy województwa stanowili blisko 9% ludności Polski. Spośród powiatów ziemskich najwięcej mieszkańców liczył powiat krakowski (blisko 270,5 tys. osób, tj. 8,0% ogółu ludności województwa), natomiast najmniej odnotowano w powiecie proszowickim (około 44 tys. osób, tj. 1,3% ogółu ludności województwa).

Wśród miast na prawach powiatu, najwyższy udział ludności odnotowano w Krakowie - 22,7%. Mieszkańcy Tarnowa stanowili 3,3%, a Nowego Sącza - 2,5% ogółu ludności województwa.

Mapa 3. Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie ludności województwa w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

Spośród gmin miejsko-wiejskich, najliczniejszą gminą była Wieliczka (pow. krakowski), w której mieszkało ponad 56 tys. osób - stanowiąc 1,7% ogółu mieszkańców województwa, natomiast najmniej - 5,8 tys. osób mieszkało w Nowym Brzesku (pow. proszowicki) - stanowiąc 0,2% ogółu ludności województwa.

Wśród pozostałych gmin (tj. miejskich i wiejskich), najliczniejszą było miasto Oświęcim (39,2 tys. osób - udział ludności do ogółu populacji wynosił 1,2%), a najmniej - 2,5 tys. mieszkańców odnotowano w Raclawicach - gminie wiejskiej należącej do powiatu miechowskiego, którzy stanowili 0,1% całej populacji.

W końcu 2015 r. w miastach województwa małopolskiego mieszkało 1634,9 tys. osób, a na obszarze wiejskim 1737,7 tys. osób. Współczynnik urbanizacji, określany jako udział ludności miejskiej w ludności ogółem, był o 0,1 p. proc. niższy niż rok wcześniej i wynosił 48,5%.

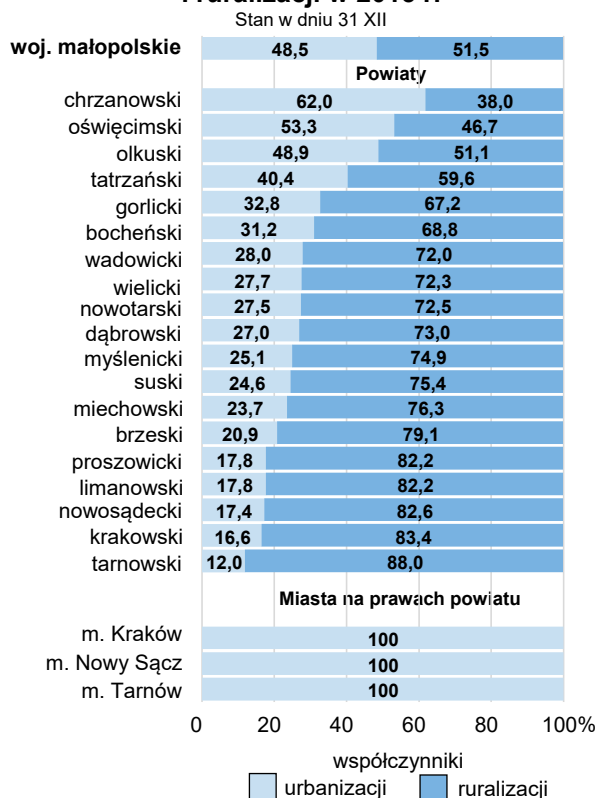
Współczynnik urbanizacji powyżej średniej wojewódzkiej odnotowano w trzech powiatach: chrzanowskim (62,0%), oświęcimskim (53,3%) i olkuskim (48,9%). W pięciu powiatach mieszkańcy miast stanowili mniej niż 20% ludności, w tym najmniejszy udział odnotowano w powiecie tarnowskim - 12,0%.

Ludność wiejska (1737,7 tys. osób) stanowiła ponad połowę ogółu ludności województwa. Największy jej udział - ponad 80% - odnotowano w powiatach sąsiadujących z miastami na prawach powiatu: tarnowskim, krakowskim i nowosądeckim oraz w powiecie: limanowskim i proszowickim.

Liczbę ludności danego obszaru do jego powierzchni określa gęstość zaludnienia. Wzrost liczby ludności spowodował nieznaczny wzrost gęstości zaludnienia. Podobnie jak w roku ubiegłym na 1 km² przypadało 222 osób tj. o 99 osób więcej niż przeciętnie w kraju. Pod względem gęstości zaludnienia województwo małopolskie w dalszym ciągu usytuowało się na drugiej pozycji po województwie śląskim.

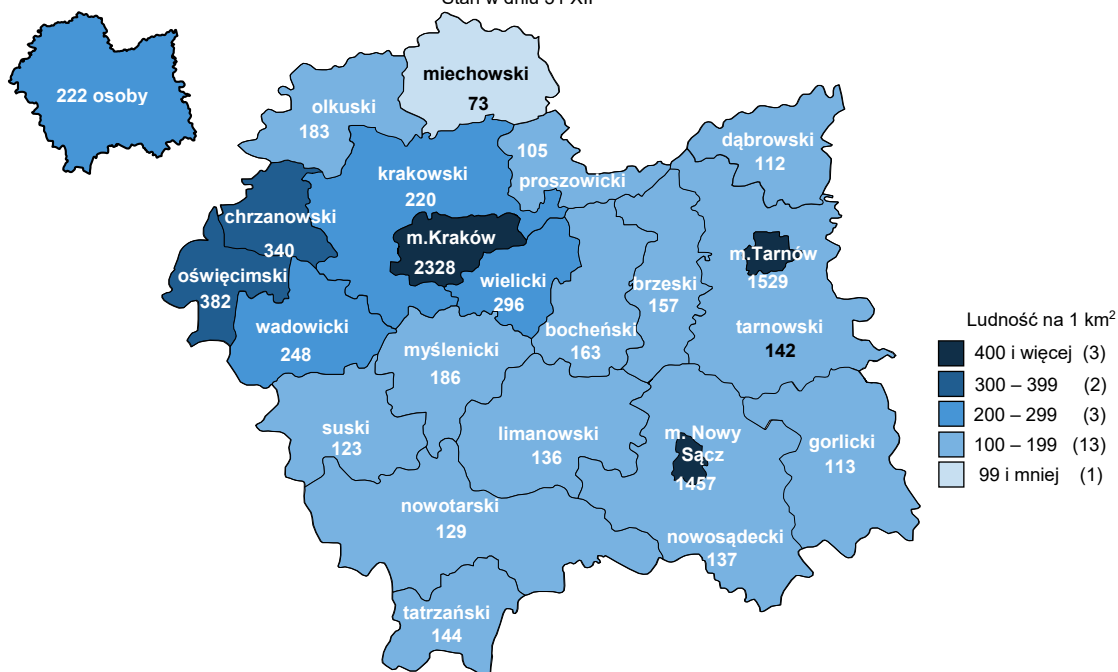
Największe zaludnienie wystąpiło w miastach na prawach powiatu: Krakowie - 2328 osób/km², Tarnowie - 1529 osób/km² i Nowym Sączu - 1457 osób/km². Najbardziej zaludnionymi powiatami ziemskimi były powiaty: oświęcimski i chrzanowski, w których na 1 km² przypadało odpowiednio - 382 osoby i 340 osób. Najmniejsze zaludnienie - 73 osoby/km² odnotowano w powiecie miechowskim.

Wykres 5. Współczynnik urbanizacji i ruralizacji w 2015 r.

Mapa 4. Gęstość zaludnienia w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

Zgodnie z klasyfikacją Webba⁶ w 2015 r. województwo małopolskie znalazło się w grupie województw aktywnych demograficznie. Podobnie jak w województwie pomorskim wzrost liczby ludności był konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego przewyższającego dodatnie saldo migracji (typ B).

Przyrost naturalny i saldo migracji stałej stanowią podstawę typologii demograficznej jednostek przestrzennych według J.W.Webba. Obserwacja zależności między wymienionymi zjawiskami pozwoliła na możliwość oceny występowania w danym powiecie określonego typu przyrostu lub ubytku rzeczywistego ludności.

Klasyfikacja wyróżnia 8 typów oznaczonych literami od A do H.

Pierwsze cztery typy A - D, charakteryzują jednostki aktywne demograficznie (rozwojowe), natomiast typy E - H oznaczają jednostki nieaktywne (depopulacyjne).

Typy demograficzne według Webba - jednostki **AKTYWNE**

Typ A - dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji

Typ B - dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji

Typ C - dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji

Typ D - dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny

Typy demograficzne według Webba - jednostki **NIEAKTYWNE**

Typ E - ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji

Typ F - ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji

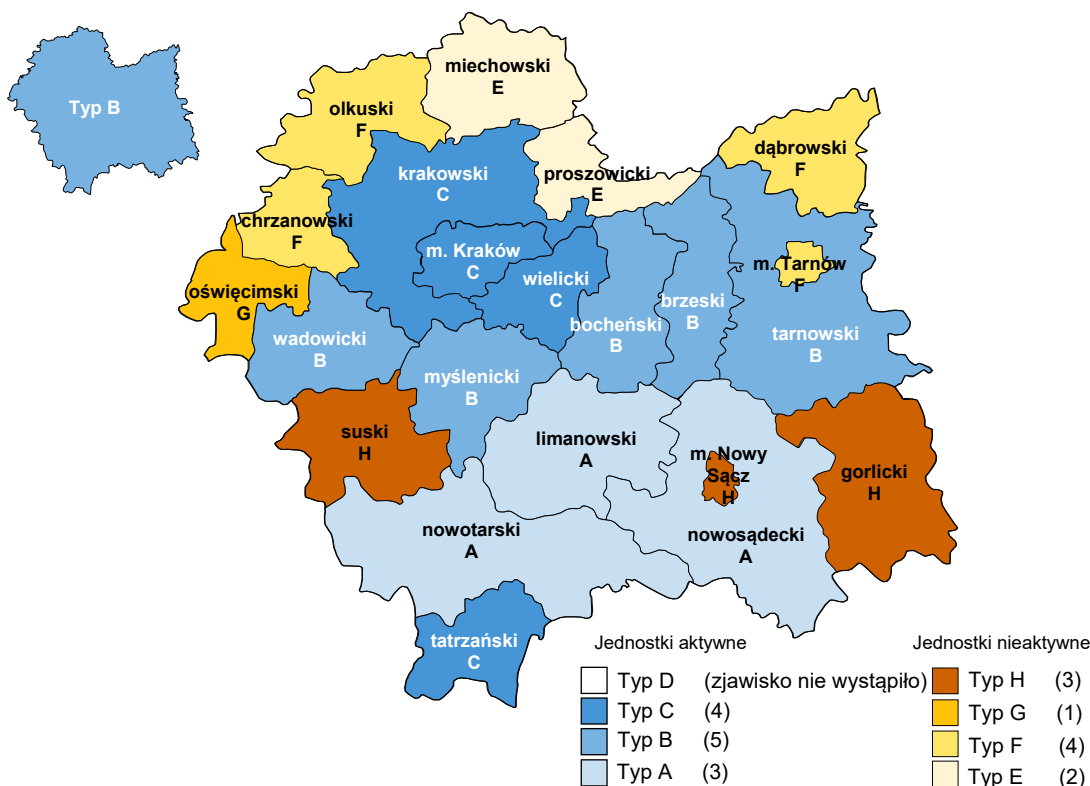
Typ G - ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji

Typ H - ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny

W 2015 r. spośród 22 powiatów województwa małopolskiego ponad połowę zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się (typ A, typ B, typ C). Przewaga przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ A) wystąpiła w trzech powiatach: limanowskim, nowosądeckim i nowotarskim. W porównaniu z rokiem 2014, powiat nowotarski zmienił status z typu B na typ A, aktywny demograficznie pozostał powiat tatrzański pomimo zmiany statusu z A na typ C. Niekorzystnie usytuowały się powiaty: gorlicki i suski, które w 2014 r. należały do aktywnych demograficznie typ A, a w 2015 r. osiągnęły status nieaktywnych demograficznie (typ H).

⁶ Patrz uwagi metodyczne str. 15.

Mapa 5. Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2015 r.

Do typu B, w którym wzrost liczby ludności wynika z przewagi przyrostu naturalnego nad dodatnim saldem migracji, w 2015 r. zakwalifikowały się powiaty: bocheński, myślenicki i tarnowski. Do tej grupy należały także powiaty: brzeski i wadowicki, które w porównaniu do poprzedniego roku zmieniły status z typu A na typ B.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2015 r. miasto Kraków oraz dwa sąsiadujące z nim powiaty: krakowski i wielicki zaliczono do typu C. W powiatach tych dominował przyrost migracyjny nad dodatnim przyrostem naturalnym.

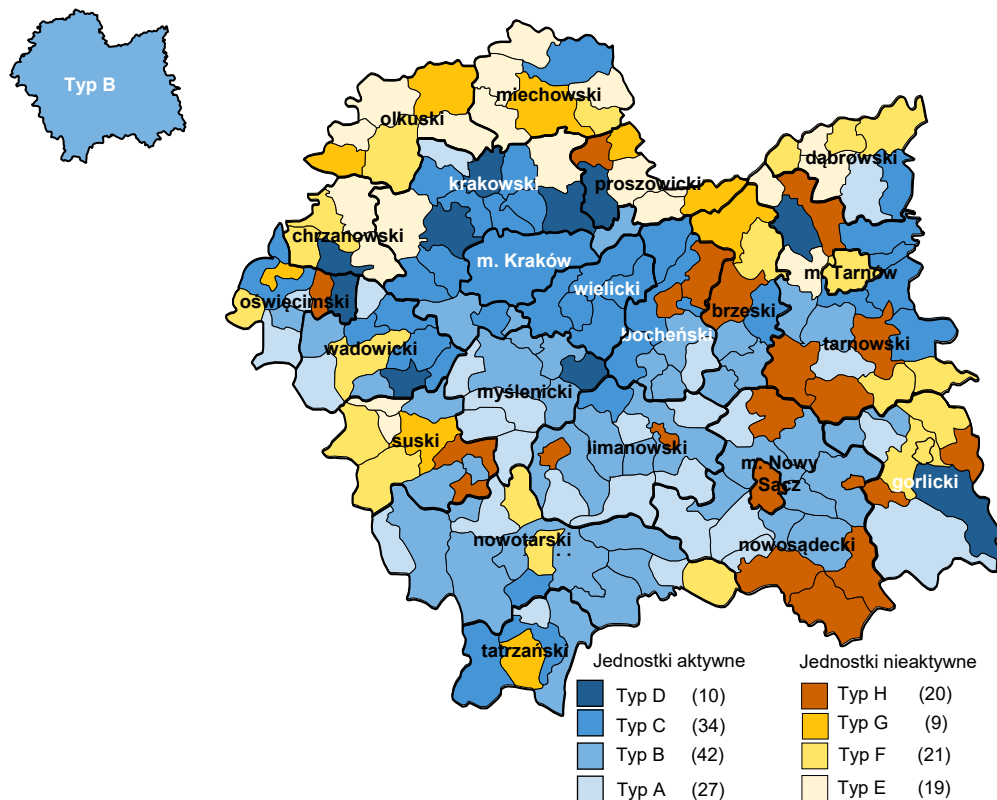
Do typu D, gdzie dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny nie został zakwalifikowany żaden z powiatów województwa.

Powolny proces wyludniania odnotowano w 10 powiatach: miechowskim i proszowickim (typ E); chrzanowskim, dąbrowskim, olkuskim i Tarnowie (typ F); oświęcimskim (typ G). Miasto Nowy Sącz, powiaty gorlicki i suski zaliczono do typu H, w którym ujemne saldo migracji nie zostało zrekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

Wśród powiatów nieaktywnych demograficznie, w porównaniu do 2014 r., powiat miechowski zmienił status z typu G na typ E i oświęcimski z typu F na typ G.

Typologię demograficzną Webba zastosowano także w odniesieniu do gmin, co pozwoliło na identyfikację gmin aktywnych i nieaktywnych demograficznie.

Mapa 6. Typologia demograficzna gmin według Webba w 2015 r.

a Oznaczenia typów demograficznych - Patrz uwagi metodyczne str.15.

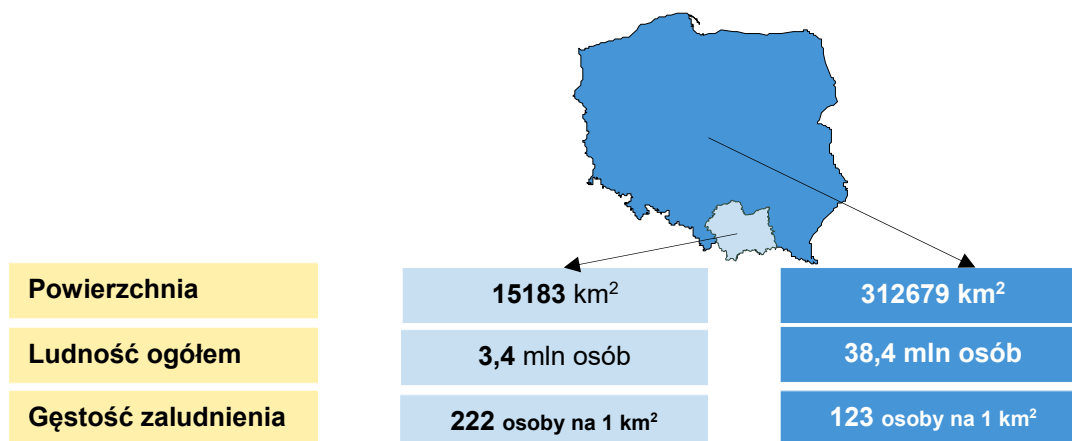
W 2015 r. spośród 182 gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu) województwa małopolskiego, 113 zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się. Dodatni przyrost naturalny, który przewyższał ujemne saldo migracji (typ A) odnotowano w 27 gminach położonych głównie we wschodniej i południowej części województwa. Równoczesny dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji (typ B i C) odnotowano w 76 gminach położonych w środkowej i południowej części województwa. Dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensujące ujemny przyrost naturalny (typ D) wystąpiło w 10 gminach: Babice (pow. chrzanowski), Sękowa (pow. gorlicki), Kocmyrzów-Luborzycza, Skąła, Zabierzów (pow. krakowski), Raciechowice (pow. myślenicki), Zator (pow. oświęcimski), Koniusza (pow. proszowicki), Radłów (pow. tarnowski), Stryszów (pow. wadowicki).

W badanym roku, do nieaktywnych demograficznie zaliczono 69 gmin. Ubytek liczby ludności spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym odnotowano w 49 gminach, głównie północnej części województwa małopolskiego, w tym w 30 gminach równocześnie wystąpiło ujemne saldo migracji (typ F i G), a w 19 gminach nawet dodatnie saldo migracji (typ E) nie rekompensowało ujemnego przyrostu naturalnego. Ujemne saldo migracji nie rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny

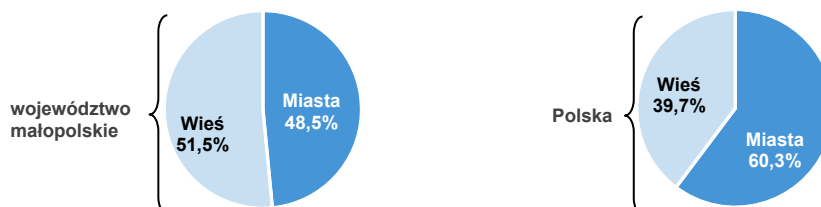
(typ H) było powodem ubytku ludności w 20 gminach. Do tych gmin należały następujące miasta: Bochnia (pow. bocheński), Brzesko (pow. brzeski); dwa miasta w powiecie limanowskim - Limanowa i Mszana Dolna; cztery w nowosądeckim: Grybów, Krynica Zdrój, Muszyna, Piwniczna i miasto Nowy Sącz oraz cztery miasta w powiecie tarnowskim: Ciężkowice, Tuchów, Zakliczyn, Żabno.

Rys. 2.

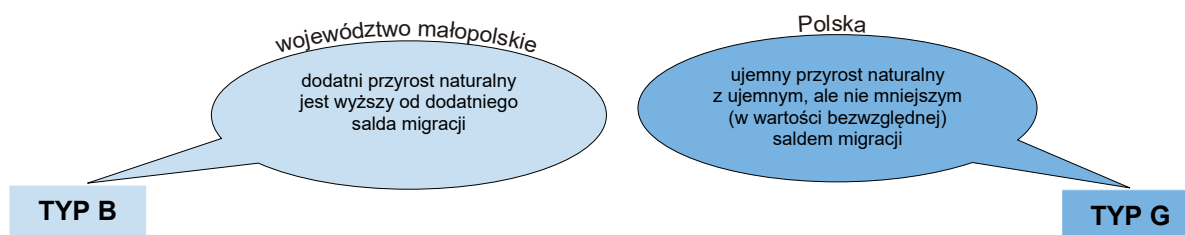
Województwo małopolskie na tle kraju – stan ludności w 2015 r.

Ludność według miejsca zamieszkania

Typy demograficzne według klasyfikacji Webba

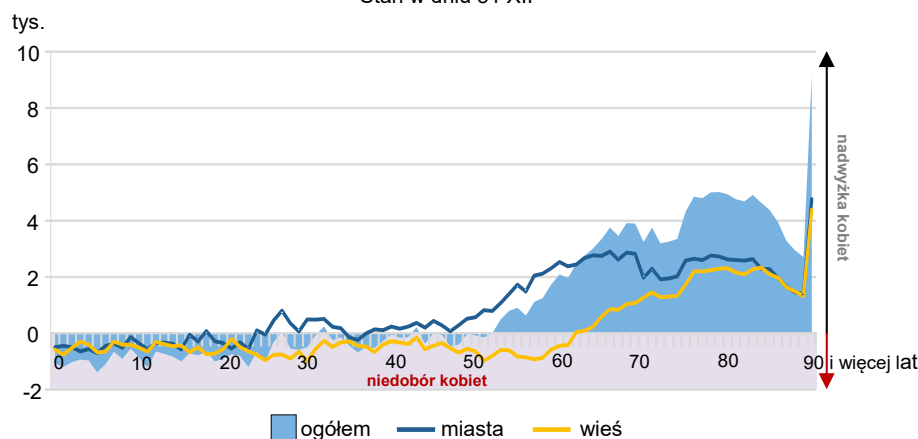
ROZDZIAŁ II. STRUKTURY LUDNOŚCI

Struktura według płci

W 2015 r., podobnie jak w latach poprzednich, ponad połowę populacji mieszkańców tj. 51,5% województwa małopolskiego stanowiły kobiety. Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn utrzymywał się od kilku lat na niezmiennym poziomie i wynosił 106 kobiet. Przewaga liczebna kobiet była większa w miastach niż na wsi (miasta - 111 kobiet, na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn) oraz w wieku poprodukcyjnym kobiet tj. 60 lat i więcej.

Wykres 6. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

W 2015 r. w każdym z powiatów odnotowano przewagę kobiet nad mężczyznami. Najwyższą dysproporcję płci, przewyższającą średnią w województwie, zaobserwowano w Krakowie, gdzie współczynnik feminizacji wynosił 114, w Tarnowie - 112 i Nowym Sączu - 109 kobiet oraz w powiecie tatrzańskim - 108 kobiet.

W przekrojach gmin, zdecydowaną przewagę kobiet nad mężczyznami zaobserwowano w gminach miejsko-wiejskich: Chrzanów (pow. chrzanowski) i Rabka-Zdrój (pow. nowotarski) - odpowiednio 109 kobiet na 100 mężczyzn. Wśród pozostałych gmin (tj. miejskich i wiejskich), w Zakopanem (pow. tatrzański) - 115 kobiet na 100 mężczyzn. W gminach: Niedźwiedź, Mszana Dolna (pow. limanowski), Łabowa (pow. nowosądecki), Tokarnia (pow. myślenicki) i Zawoja (pow. suski) współczynnik feminizacji wynosił 95 kobiet na 100 mężczyzn.

Struktura według ekonomicznych grup wieku

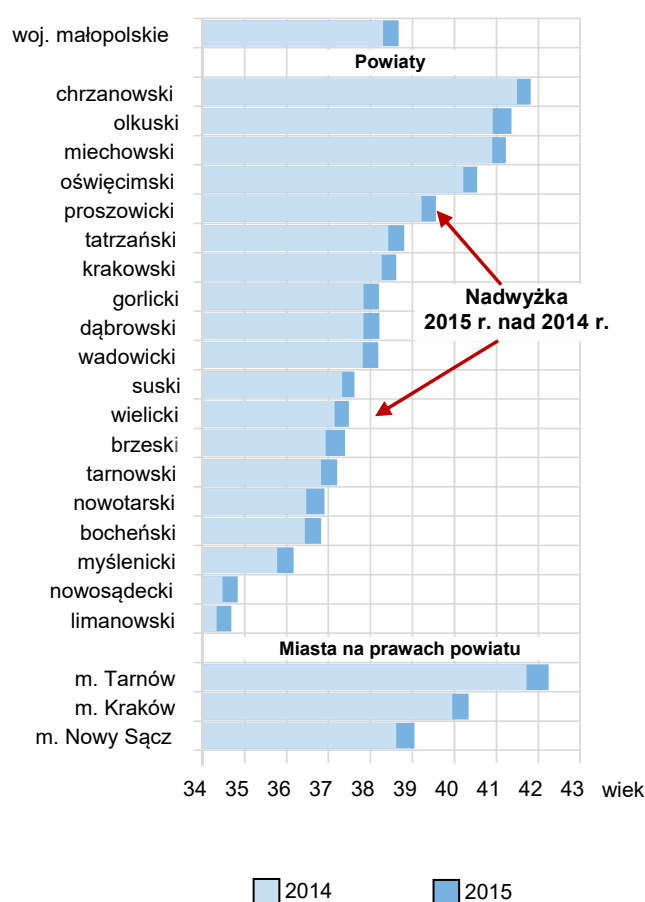
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku staje się podstawą do podejmowania niektórych społecznych i ekonomicznych działań obecnie jak również na przyszłość. Między innymi staje się podstawą do prognozowania liczby miejsc pracy, miejsc w szkołach, w przedszkolach a także określenia potrzeb mieszkaniowych dla przyszłych małżeństw. Odzwierciedlenie w strukturach ludności według ekonomicznych grup wieku ma także proces starzenia się populacji, który z roku na rok postępuje. Procesy starzenia się mieszkańców potwierdzają wybrane wskaźniki demograficzne. Należą do nich: mediana wieku - osiągająca z roku na rok coraz wyższe wartości, wskaźnik starości;

współczynniki: starości i młodości demograficznej, które podobnie jak mediana osiągają coraz wyższy poziom.

Na koniec 2015 r. w województwie małopolskim mediana wieku wynosiła blisko 39 lat, co oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca w kraju. Przeciętnie mieszkańcy miast województwa byli starsi o 3,5 roku od mieszkańców wsi. Średni wiek mieszkańców miast wynosił 40 lat.

W powiatach ziemskich: limanowskim i nowosądeckim mieszkańcy byli statystycznie najmłodszy, o czym świadczy najniższa mediana wieku, utrzymującą się na poziomie 35 lat. W grupie powiatów, w których mediana wieku przekroczyła 40 lat, znalazły się cztery: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i miechowski.

Wykres 7. Mediana wieku ludności

W miastach na prawach powiatu najstarszymi mieszkańcami byli Tarnowianie - odnotowano tam najwyższą medianę wieku - 42 lata. W Nowym Sączu średni wiek statystycznego mieszkańca wynosił 39 lat, a w Krakowie mediana przekroczyła 40 lat.

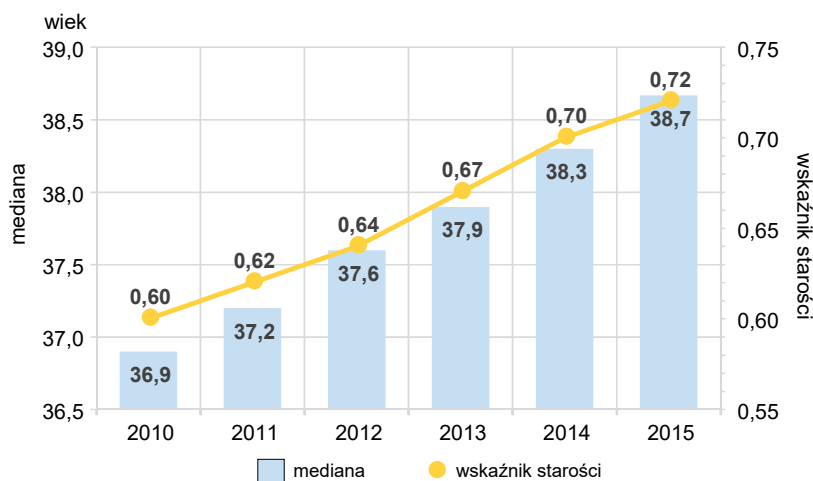
Zdecydowanie większe zróżnicowanie średniego wieku mieszkańców widoczne było na poziomie gmin. Najstarszymi mieszkańcami gmin województwa małopolskiego, w których mediana

wieku przekroczyła 44 lata byli mieszkańcy Bukowna (pow. olkuski). Natomiast najmłodszymi, w których mediana przekroczyła 31 lat byli mieszkańcy gm. Słopnic (pow. limanowski).

Relację liczby ludności w wieku 65 lat i więcej⁷, do liczby dzieci i młodzieży w wieku 19 lat wyznacza **wskaźnik starości**, którego wartości wskazują przebieg starzenia się społeczeństwa. Z roku na rok osiąga coraz wyższe wartości. W analizowanym okresie w województwie małopolskim na 100 dzieci i młodzieży do 19 lat przypadają 72 osoby w wieku 65 lat i więcej, rok wcześniej 70 osób.

Wykres 8. Proces starzenia się ludności

Stan w dniu 31 XII

Wysokie wskaźniki starości odnotowano w Krakowie i Tarnowie - na 1 osobę w wieku do 19 lat przypadała 1 osoba starsza (65 lat i więcej), a także w powiatach miechowskim i chrzanowskim (odpowiednio 0,96 i 0,94). Najniższe wartości osiągnęły powiaty: limanowski i nowosądecki (odpowiednio po 0,46).

Wyznacznikiem starzenia się mieszkańców jest także **współczynnik starości demograficznej**, który jest relacją osób, które osiągnęły wiek 65 lat i więcej do ogółu zbiorowości. W 2015 r. w województwie małopolskim osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły ponad 15% ogółu ludności, więcej o 0,4 p. proc. w stosunku do 2014 r. Spośród powiatów, najwyższe udziały były w powiatach: miechowskim (18,5%), Tarnowie (18,4%), Krakowie (18,1%), a najniższy udział odnotowano w powiecie nowosądeckim (12,0%).

W końcu 2015 r. liczba osób w **wieku przedprodukcyjnym** (tj. dzieci i młodzież 17 lat i mniej) wynosiła 638,6 tys. osób. W porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o 0,4%. Udział ludności tej grupy ekonomicznej do ogólnej zbiorowości wynosił 18,9% i w stosunku do 2014 r. obniżył się o 0,1 p. proc.

Wśród 19 powiatów ziemskich, najwyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności odnotowano w powiatach: limanowskim i nowosądeckim (odpowiednio 23,8% i 23,3%), a najmniejszy w powiecie chrzanowskim (16,3%). W grupie miast na prawach powiatu największy udział osób w wieku przedprodukcyjnym wystąpił w Nowym Sączu i wynosił 18,7%, a w Krakowie i Tarnowie - po 15,9%.

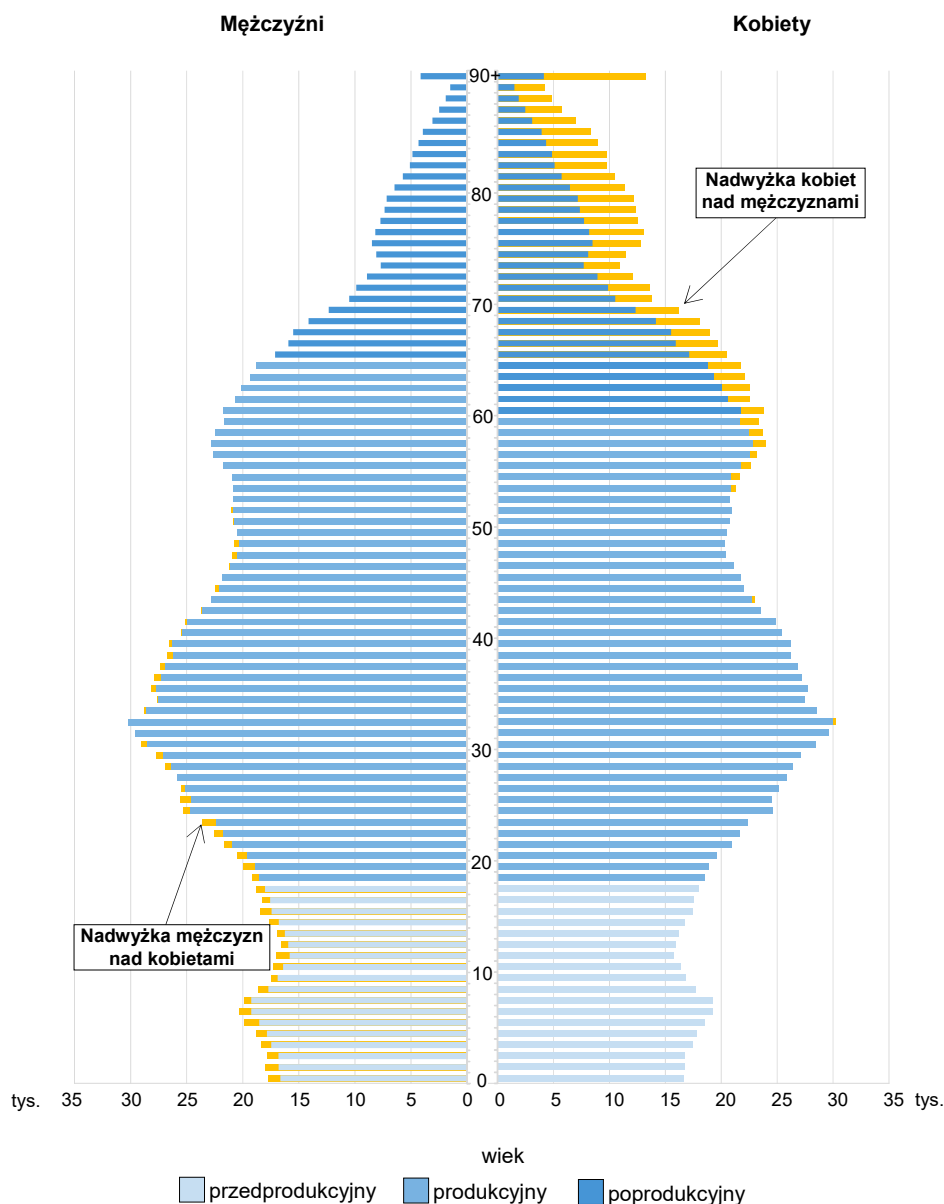
⁷ Najczęściej - jako tzw. „próg starości” - przyjmuje się wiek 60 lub 65 lat lub wprowadza się odrębny próg dla mężczyzn - wiek 65 lat, a dla kobiet - 60 lat. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity - 65 lat i taki próg przyjęto w niniejszej informacji. <http://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/definicje-pojec/853.pojecie.html>

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w końcu 2015 r., w województwie małopolskim wynosiła 2106,1 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,5%. Udział tej grupy ludności do ludności ogółem wynosił 62,5% i w stosunku do ubiegłego roku obniżył się o 0,3 p. proc. W omawianej grupie ekonomicznej przeważali mężczyźni (18-64 lata), stanowiąc 52,5% ogółu ludności wieku produkcyjnego.

Największy udział ludności w wieku produkcyjnym wystąpił w powiecie dąbrowskim (64,5%), a najmniejszy w powiecie miechowskim (60,7%). Spośród miast na prawach powiatu, zbliżony do średniej wojewódzkiej odnotowano w Nowym Sączu - 62,1%.

Wykres 9. Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

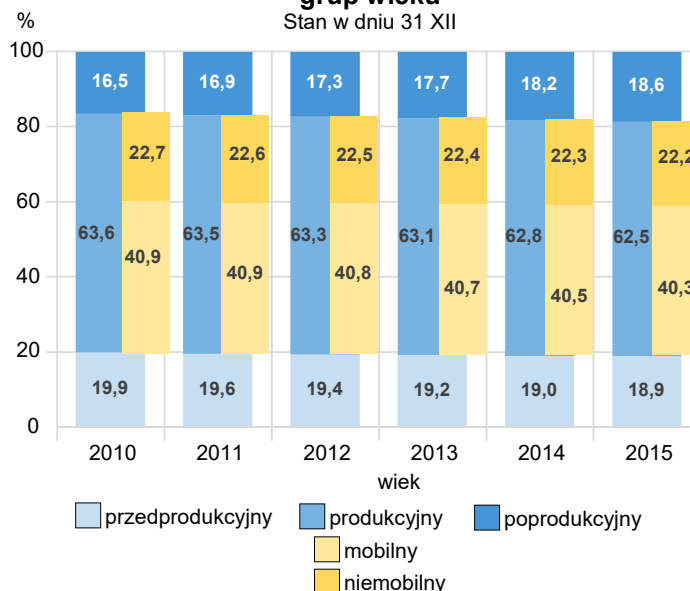

Przy spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym zaobserwowano także stopniowe zmniejszanie liczby ludności w składowych tej grupy ekonomicznej, tj. w wieku mobilnym (18-44 lata) i niemobilnym (45-59/64 lata). Ludność w **wieku produkcyjnym mobilnym**, w końcu omawianego

okresu w stosunku do 2014 r. zmniejszyła się o 7,1 tys. osób tj. o 0,5%. Udział ludności tej grupy do ogólnej zbiorowości, na koniec 2015 r. wynosił 40,3%.

Ludność w wieku produkcyjnym niemobilnym w 2015 r., w stosunku do 2014 r. zmniejszyła się o 2,7 tys. osób tj. o 0,4%, a udział ludności tej grupy do ludności ogółem wynosił 22,2%.

Wykres 10. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

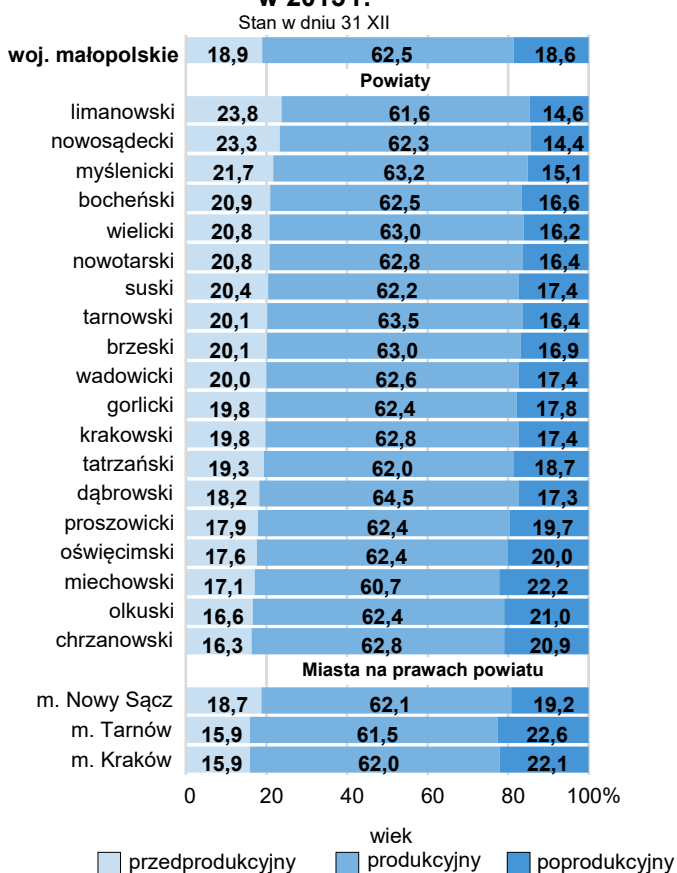
W dalszym ciągu obserwowano wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej - kobiety; 65 lat i więcej - mężczyźni).

W końcu analizowanego okresu odnotowano w tej grupie 628,0 tys. osób. W porównaniu do 2014 r. przybyło o ponad 16 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym tj. o 2,7%. Udział omawianej grupy w ludności ogółem w końcu 2015 r. wynosił 18,6% i w stosunku do ubiegłego roku wzrósł o 0,4 p. proc.

Wśród powiatów ziemskich największy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wystąpił w powiecie miechowskim (22,2%). Stosunkowo wysokie udziały tej grupy ludności (w granicach 19,7% do 22,2%) odnotowano w powiatach: proszowickim, oświęcimskim, chrzanowskim, olkuskim i miechowskim.

We wszystkich miastach na prawach powiatu odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności był wyższy od średniej wojewódzkiej. W Nowym Sączu

Wykres 11. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach w 2015 r.

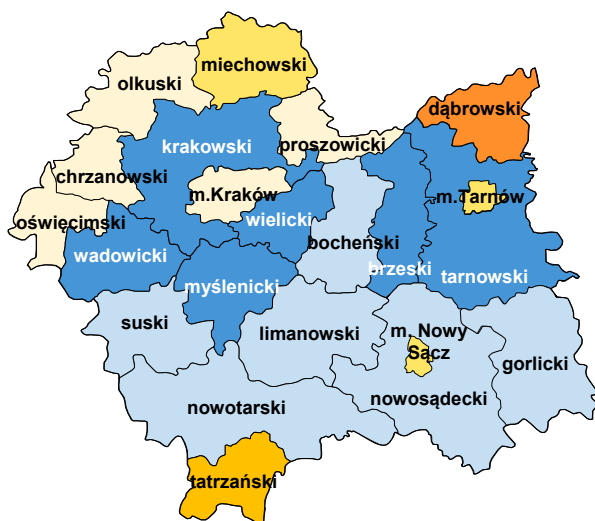
a W powyższym wykresie powiaty uporządkowano według malejącego odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym.

odnotowano - 19,2%, natomiast w Tarnowie i Krakowie udziały były najwyższe w województwie i wynosiły odpowiednio 22,6% i 22,1%.

Typologia trójkąta Osanna⁸, która uwzględniła strukturę ekonomicznych grup wieku pozwoliła na zakwalifikowanie województwa małopolskiego w 2015 r. do grupy młodych demograficznie, obok województwa pomorskiego. Województwo zaliczono do typu młodości demograficznej (typ II), ponieważ udział dzieci i młodzieży był większy od przeciętnego w kraju o 0,9 p. proc. i wynosił 18,9%, udział ludności 18-64 lat był mniejszy o 0,4 p. proc. i wynosił 65,8% a udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy o 0,5 p. proc. od średniego w kraju i wynosił 15,3%.

Ponadto połowę powiatów województwa małopolskiego zakwalifikowano do młodych demograficznie. Oznacza to, że udział dzieci i młodzieży był większy od przeciętnego w województwie (18,9%) a udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy od przeciętnego o 15,3%. Powiaty młode demograficznie to powiaty sąsiadujące z Krakowem oraz niektóre powiaty położone w południowej i wschodniej części województwa. Do typów V i VI oznaczających starzenie się demograficzne należało pięć powiatów położonych w północnej części województwa oraz trzy miasta na prawach powiatu: Kraków, Nowy Sącz i Tarnów. W tych powiatach udział dzieci i młodzieży był mniejszy od przeciętnego w województwie a udział osób w wieku poprodukcyjnym wyższy niż przeciętny w województwie. Powiat dąbrowski i powiat tatrzański wykazały się stabilizacją demograficzną.

Mapa 7. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna w 2015 r.

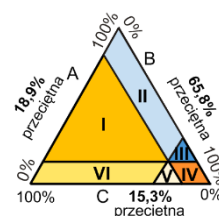

Udział ludności

- A - w wieku 0-17 lat
- B - w wieku 18-64 lat
- C - w wieku 65 lat i więcej

Typy demograficzne

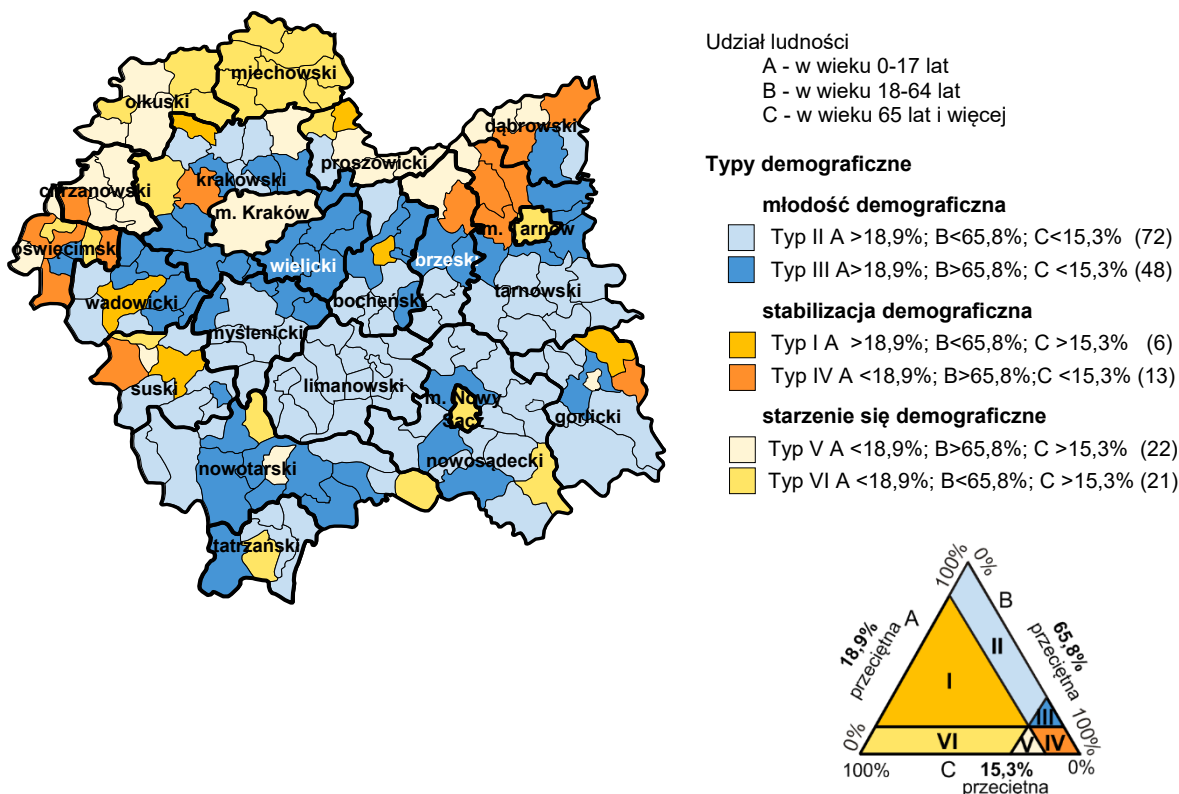
- młodość demograficzna**
 - Typ II A >18,9%; B < 65,8%; C < 15,3% (6)
 - Typ III A >18,9%; B > 65,8%; C < 15,3% (6)
- stabilizacja demograficzna**
 - Typ I A >18,9%; B < 65,8%; C > 15,3% (1)
 - Typ IV A < 18,9%; B > 65,8%; C < 15,3% (1)
- starzenie się demograficzne**
 - Typ V A < 18,9%; B > 65,8%; C > 15,3% (5)
 - Typ VI A < 18,9%; B < 65,8%; C > 15,3% (3)

⁸ Patrz uwagi metodyczne str. 15.

W 2015 r., spośród 182 gmin (w tym gminy miejskie o statusie miast na prawach powiatu), w województwie małopolskim, do młodych demograficznie zaliczono 120 gmin. Gminy, w których udział dzieci i młodzieży był większy od przeciętnej w województwie (18,9%), udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy od przeciętnej (15,3%) położone były głównie w południowej i wschodniej części województwa.

Mapa 8. Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku - Trójkąt Osanna w 2015 r.

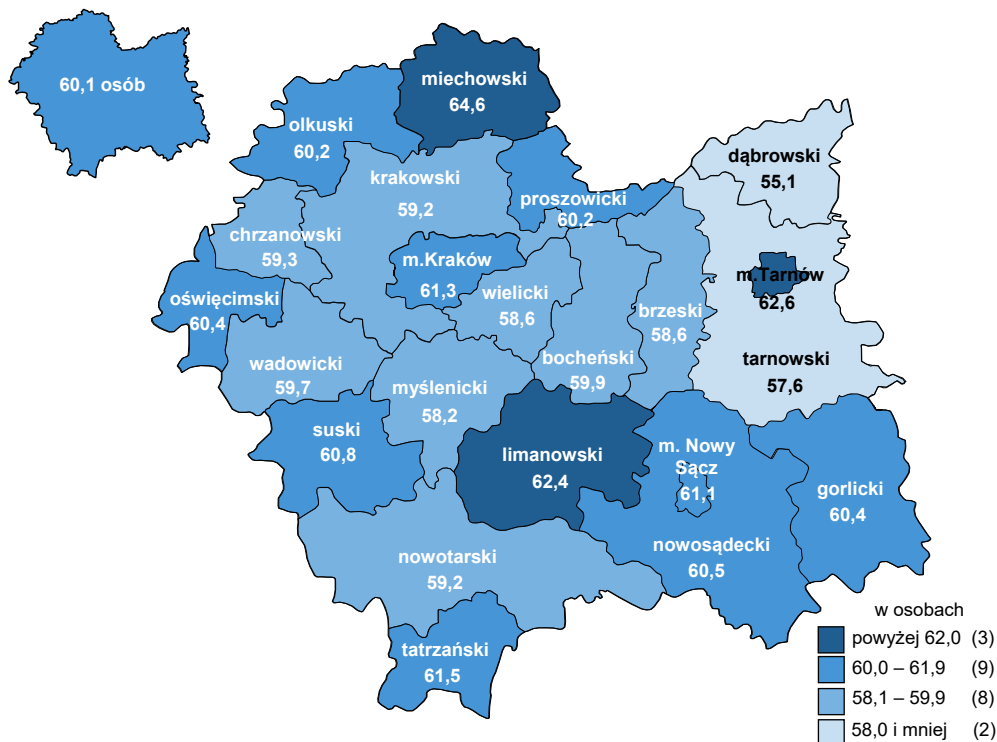
Do typów V i VI, które oznaczają starzenie się ludności należało 43 gminy. W gminach, w których udział dzieci i młodzieży był mniejszy od przeciętnej w województwie, a udział osób w wieku poprodukcyjnym wyższy niż przeciętny w województwie położone były głównie w północnej części województwa. Do typu starzenia demograficznego zakwalifikowano miasta: Kraków, Nowy Sącz, Tarnów, Bukowno (pow. olkuski), Gorlice (pow. gorlicki), Oświęcim (pow. oświęcimski) oraz gminy turystyczne: Zakopane (pow. tatrzański), Nowy Targ (pow. nowotarski) i Suchą Beskidzką (pow. suski). Pozostałe, 19 gmin wykazało się stabilizacją demograficzną.

Zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku znajdują odzwierciedlenie we **współczynniku obciążenia demograficznego**. W 2015 r., podobnie jak w kraju, w województwie przyspadało 60 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Rozpiętość tego współczynnika w 2015 r. wahała się od 55 osób w powiecie dąbrowskim do 65 osób w powiecie miechowskim. W miastach na prawach powiatu wartość współczynnika była wyższa od wojewódzkiego i wynosiła w Tarnowie 63 osoby, natomiast w Krakowie i Nowym Sączu obciążenie demograficzne utrzymało się na podobnym poziomie - współczynnik wynosił odpowiednio 61 osób.

Mapa 9. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

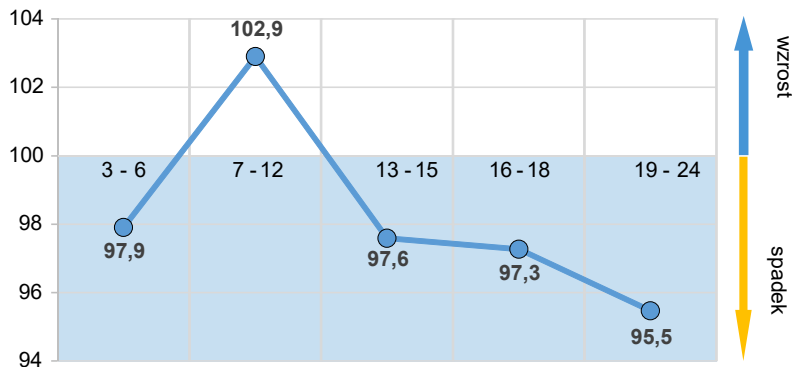

Struktura według edukacyjnych grup wieku

Zmiany w strukturze ludności według wieku można rozpatrywać nie tylko pod względem ekonomicznym, ale także ze względu na potrzeby oświatowo-wychowawcze. W tym celu przedstawiono struktury **edukacyjnych grup wieku**, które obejmują dzieci i młodzież w wieku przedszkolnym i szkolnym, a także studentów szkół wyższych.

W 2015 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym 3-6 lat wynosiła 150,4 tys. W relacji do 2014 r. nastąpił spadek o ponad 2%. Dzieci w tym wieku stanowiły 18,0% zbiorowości. Kolejną edukacyjną grupą były dzieci w wieku szkolnym, tj. 7-12 lat, która w 2015 r. liczyła 208,6 tys. osób. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby dzieci o 2,9%. W zbiorowości grup edukacyjnych grupa ta stanowiła 25,0%.

Wykres 12. Dynamika edukacyjnych grup wieku w 2015 r. (2014 = 100)

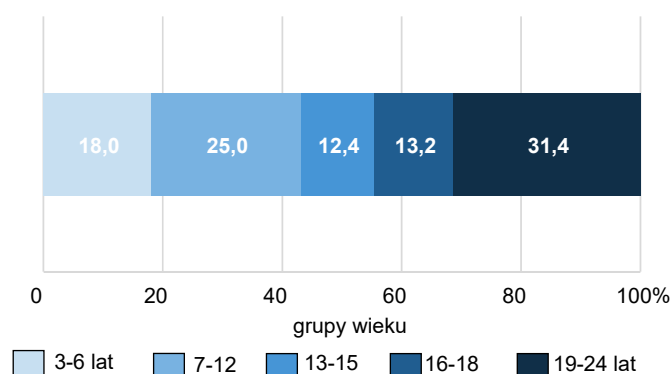

Tendencję malejącą w porównaniu do 2014 r. obserwowano w grupie dzieci w wieku gimnazjalnym 13-15 lat. W 2015 r. zbiorowość liczyła ponad 103 tys. dzieci. W porównaniu do 2014 r. nastąpił spadek o 2,4%. Grupa stanowiła 12,4% ogółu zbiorowości.

W starszej grupie edukacyjnej 16-18 lat liczba młodzieży wynosiła ponad 110 tys., w porównaniu do poprzedniego roku spadła o blisko 3%, stanowiąc 13,2% ogólnej zbiorowości.

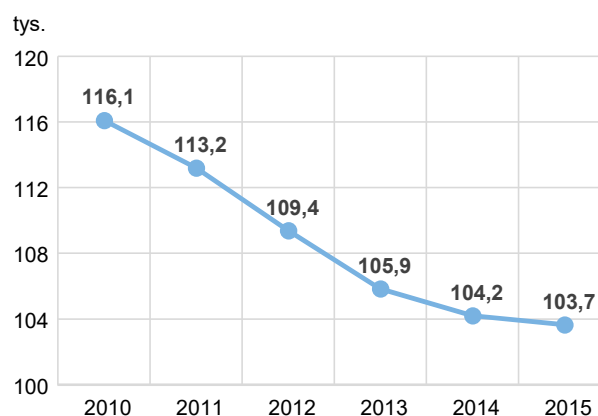
Pomimo spadku o 4,5% liczby osób w wieku 19-24 lat, najliczniejszą edukacyjną grupą, stanowiącą 31,4% ogólnej zbiorowości byli potencjalni studenci szkół wyższych. W 2015 r. w tym przedziale wiekowym odnotowano 261,5 tys. osób.

Wykres 13. Struktura edukacyjnych grup wieku w 2015 r.
Stan w dniu 31 XII

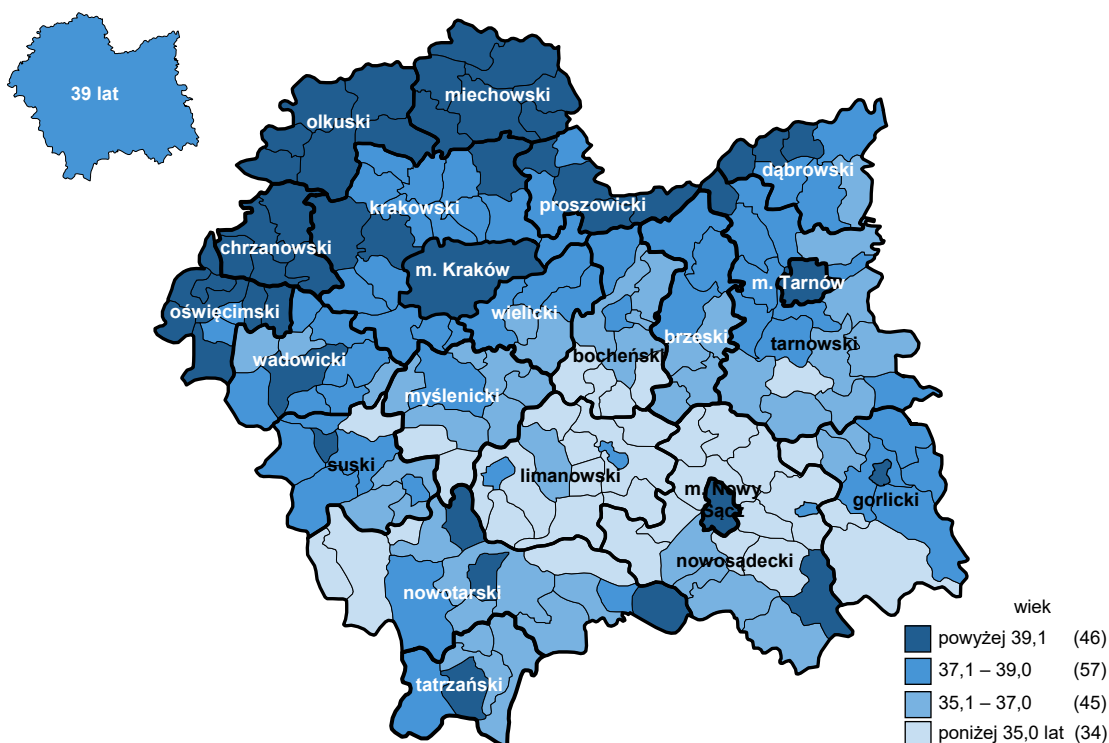
Na potrzeby tej publikacji przedstawiono również dane dla licznej, najmłodszej grupy dzieci będących w wieku 0-2 lat. Nie zalicza się ich do grupy edukacyjnej, ale dane zawarte w tabeli 1. mogą pozwolić na określenie potrzeb i wynikających z nich zadań w zakresie edukacji i ochrony zdrowia.

Wykres 14. Dzieci w grupie wieku 0-2 lata
Stan w dniu 31 XII

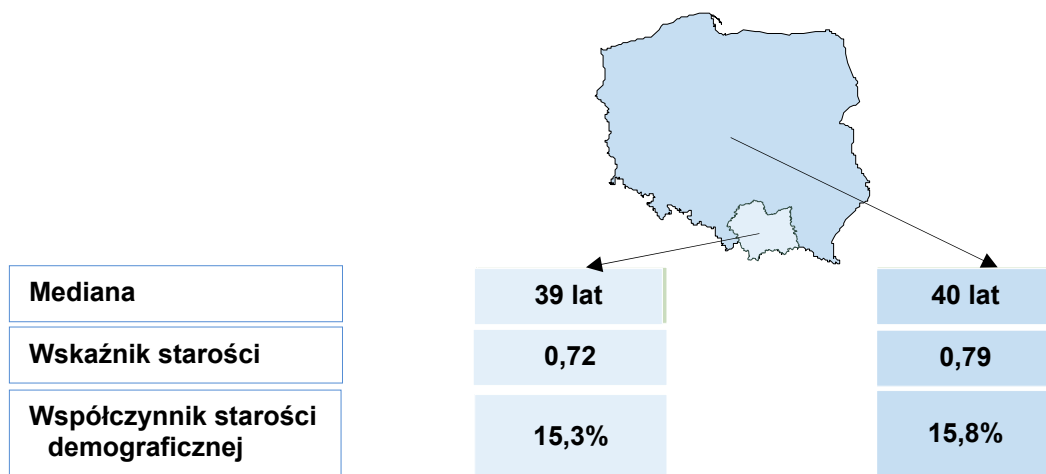
Z roku na rok liczba dzieci w wieku od 0-2 lat spada. W końcu 2015 r., w województwie małopolskim wynosiła 103,7 tys., wobec 104,2 tys. w 2014 r. i zmniejszyła się o 0,5%. Liczba dzieci w tej grupie stanowiła 16,2% liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Mapa 10. Mediana wieku w gminach w 2015 r.

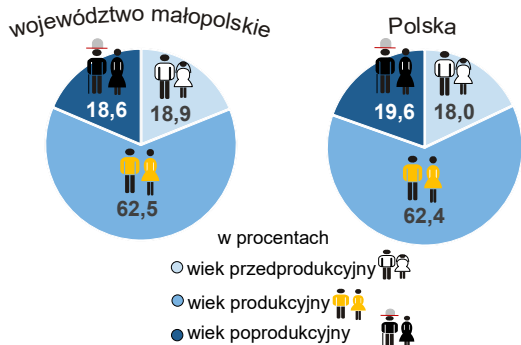
Rys. 3.

Województwo małopolskie na tle kraju – struktury ludności w 2015 r.

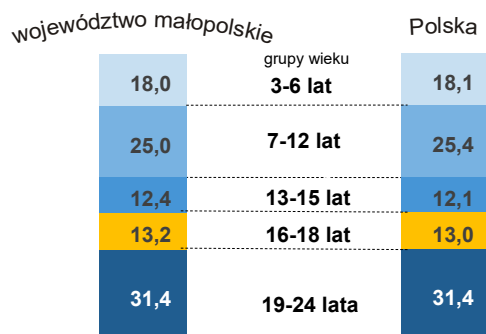
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 XII

Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku (%)

Stan w dniu 31 XII

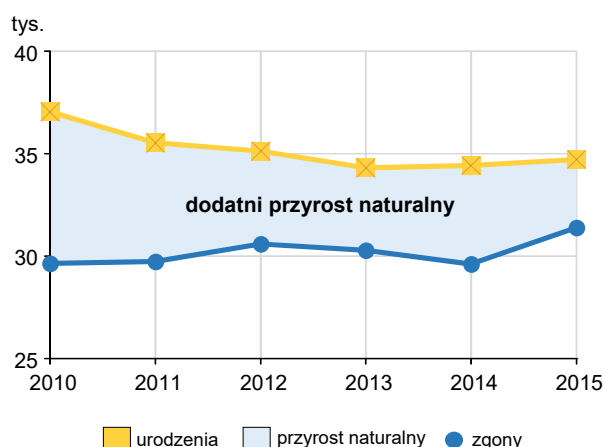
Rozdział III. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

W wielu zjawiskach kształtujących ruch naturalny obserwowano korzystne zmiany. W 2015 r. w stosunku do ubiegłego roku wzrosła liczba urodzeń i małżeństw, zmniejszyła się liczba zgonów niemowląt. Niekorzystnym zjawiskiem był wzrost liczby rozwodów oraz liczby zgonów. Przewaga liczby urodzeń nad liczbą zgonów utrzymała dodatni przyrost naturalny. Obserwowane z roku na rok niższe wartości przyrostu naturalnego to następstwo zmniejszającej się dzietności kobiet, nie gwarantującej prostej zastępowalności pokoleń oraz wydłużania się życia mieszkańców województwa.

Przyrost naturalny

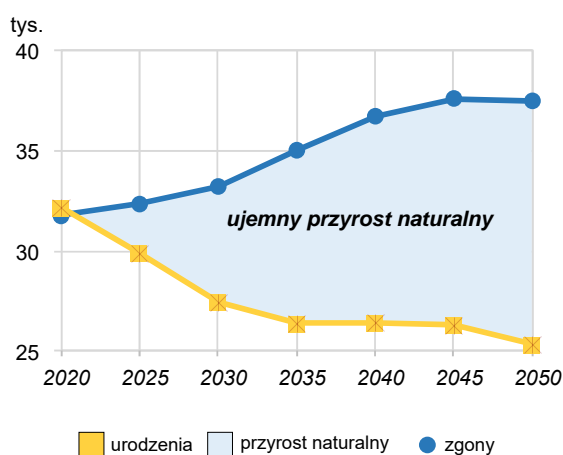
W 2015 r. **przyrost naturalny**, określany jako różnica urodzeń do zgonów, wynosił 3,3 tys. osób. W porównaniu z 2014 r., był niższy o 30,6%. Współczynnik natężenia, czyli przyrost naturalny na 1 tys. ludności, w województwie wynosił 1,0‰, wobec 1,4‰ rok wcześniej. W poziomie tego współczynnika wystąpiły różnice między miastem i wsią, współczynniki wynosiły odpowiednio 0,1‰ i 1,9‰.

Wykres 15. Ruch naturalny

Zgodnie z założeniami prognozy ruchu naturalnego, od 2025 r. w województwie małopolskim liczba zgonów przewyższy liczbę urodzeń, w związku z czym do 2050 r. przyrost naturalny będzie osiągał wartości ujemne.

Wykres 16. Prognoza ruchu naturalnego

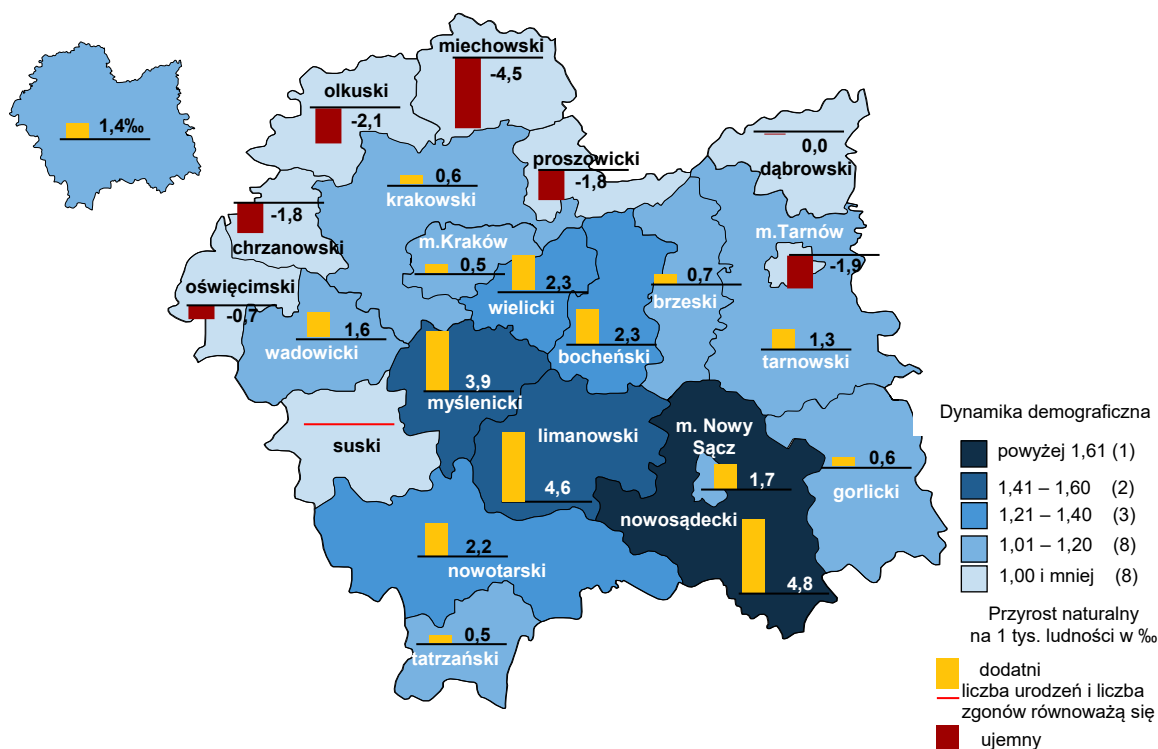
W siedmiu powiatach ziemskich położonych głównie w północnej części województwa więcej osób zmarło niż się urodziło. W powiecie suskim nastąpiła równowaga urodzeń i zgonów. Ujemny przyrost naturalny odnotowano w sześciu powiatach. W przeliczeniu na 1 tys. ludności współczynnik w tych powiatach kształtował się następująco: miechowski (minus 4,5‰), olkuski (minus 2,1‰), chrzanowski i proszowicki (odpowiednio minus 1,8‰) i oświęcimski (minus 0,7‰), a w powiecie dąbrowskim osiągnął wartość bliską 0,0‰.

Najwyższy dodatni poziom współczynnika przyrostu naturalnego osiągnęły dwa powiaty: nowosądecki (4,8‰) i limanowski (4,6‰).

W 2015 r. w miastach na prawach powiatu dodatni współczynnik przyrostu naturalnego na 1 tys. mieszkańców odnotowano w Nowym Sączu (1,7‰) oraz w Krakowie (0,5‰). W Tarnowie, więcej mieszkańców zmarło niż się urodziło, stąd w dalszym ciągu utrzymujący się ujemny współczynnik przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności tj. minus 1,9‰ wobec minus 0,5‰ w 2014 r.

Podobnie jak w roku poprzednim, w 2015 r. w blisko 2/3 gminach województwa odnotowano dodatni przyrost naturalny. Najwyższy współczynnik natężenia przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności wystąpił w gminie Łabowa (plus 11,1‰) (pow. nowosądecki), natomiast najniższy w gminie Bolesław (minus 9,0‰) (pow. dąbrowski). Jednakowa liczba urodzeń i zgonów wystąpiła w czterech gminach województwa małopolskiego: m. Grybów (pow. nowosądecki), Kłaj (pow. wielicki), Książ Wielki (pow. miechowski) i Przeciszów (pow. oświęcimski).

Mapa 11. Współczynnik dynamiki demograficznej i przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2015 r.

Współczynnik dynamiki demograficznej (liczba urodzeń żywych przypadająca na 1 zgon) w 2015 r. w województwie małopolskim wynosił 1,11. Najwyższe współczynniki odnotowano w powiatach: nowosądeckim, limanowskim i myślenickim (odpowiednio 1,68; 1,57; 1,47). W powiecie dąbrowskim wystąpiła różnica jednego urodzenia mniej niż zgonu, w związku z czym współczynnik osiągnął wartość bliską 1,00. Współczynnik dynamiki demograficznej wynosił 1,00 w powiecie suskim, co oznacza, że na jedno urodzenie żywe przypadał 1 zgon. Roczna liczba urodzeń nie przekroczyła rocznej liczby zgonów w pięciu powiatach: miechowskim, olkuskim, chrzanowskim, proszowickim i oświęcimskim - współczynnik dynamiki demograficznej wynosił 0,66 do 0,93.

Spośród miast na prawach powiatu, w 2015 r. najwyższe współczynniki odnotowano w Nowym Sączu i Krakowie (odpowiednio 1,20; 1,05), natomiast mniejsza liczba urodzeń od zgonów spowodowała, że w Tarnowie współczynnik wynosił 0,81.

Urodzenia i dzietność kobiet

W 2015 r. w województwie małopolskim odnotowano 34,7 tys. urodzeń żywych tj. o 0,9% więcej niż przed rokiem. Więcej dzieci urodziło się na wsi - 18,5 tys., tj o ponad 13% więcej niż w miastach. Współczynnik urodzeń, określany poprzez liczbę urodzeń żywych na 1 tys. ludności wynosił 10,3‰, w miastach 9,9‰, na wsi - 10,7‰. Zarówno w kraju jak też w województwie małopolskim przeważały urodzenia chłopców. W 2015 r. w województwie małopolskim urodziło się ich - o 1,1 tys. więcej niż dziewczynek.

Największe natężenie - blisko 13 urodzeń na 1 tys. ludności - odnotowano w powiecie limanowskim. Równie wysokie współczynniki natężenia urodzeń wystąpiły w Krakowie i Nowym Sączu (odpowiednio 10,5‰ i 10,1‰).

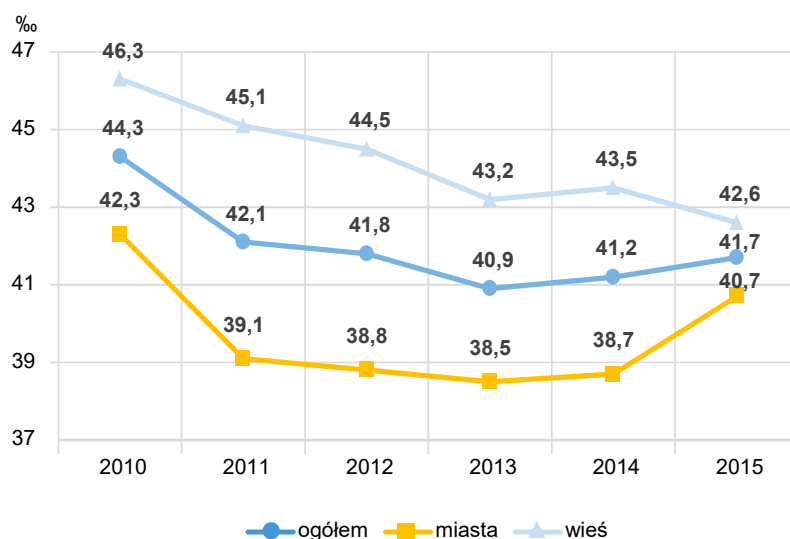
Najniższy współczynnik natężenia wystąpił w powiecie olkuskim (8,2‰), a wśród miast na prawach powiatu w Tarnowie (7,9‰).

Wśród gmin województwa, najwyższe natężenie odnotowano w gminie Łabowa (pow. nowosądecki) - ponad 16 urodzeń na 1 tys. ludności, najmniejsze tj. blisko 6‰ w Wietrzychowicach (pow. tarnowski).

Inną miarą natężenia urodzeń jest współczynnik **plodności** kobiet wyrażający liczbę urodzeń na 1 tys. kobiet w wieku 15-49 lat. W badanym roku współczynnik plodności kobiet w województwie małopolskim wynosił 41,7‰, wobec 41,2‰ w 2014 r. Wyższą plodność obserwowano u kobiet mieszkających na terenach wiejskich. W 2015 r. na 1 tys. kobiet w wieku od 15-49 lat na wsi przypadają ponad 43 urodzenia żywe, a w miastach współczynnik wynosił blisko 41 urodzeń.

W omawianym roku najwyższa plodność kobiet zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego wystąpiła w następujących grupach wieku: 25-29 lat (90 urodzeń), 30-34 lata (80 urodzeń) i 20-24 lata (43 urodzenia). Ponad połowa matek nowonarodzonych dzieci posiadała wykształcenie wyższe, 33% wykształcenie średnie, 11% zasadnicze zawodowe, a po 2% wykształcenie gimnazjalne i podstawowe.

Wykres 17. Współczynnik płodności

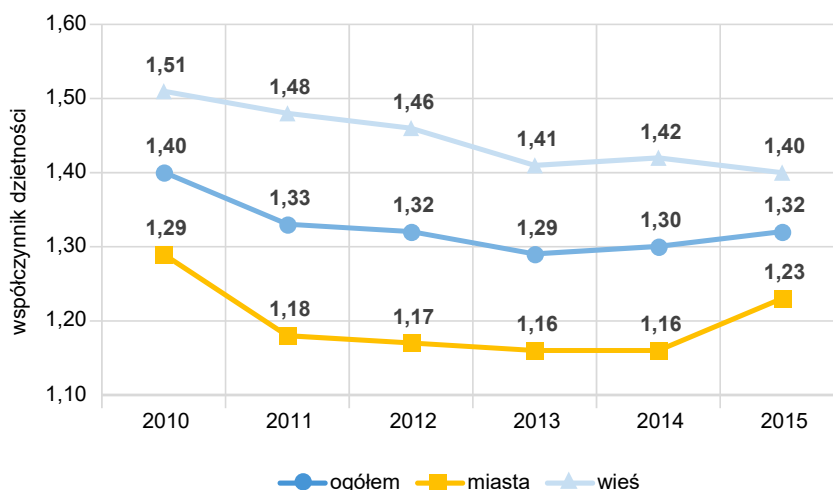

W powiatach ziemskich zróżnicowanie współczynnika płodności kształtowało się na poziomie od 35,3‰ w powiecie olkuskim do 50,7‰ w powiecie limanowskim. Na tle miast na prawach powiatu wysokimi wartościami współczynnika charakteryzował się Kraków - 41,8‰ i Nowy Sącz - 41,2‰, natomiast w Tarnowie współczynnik był najniższy - 33,4‰.

W 2015 r. w żadnym z powiatów województwa małopolskiego poziom urodzeń nie gwarantował prostej zastępowalności pokoleń.

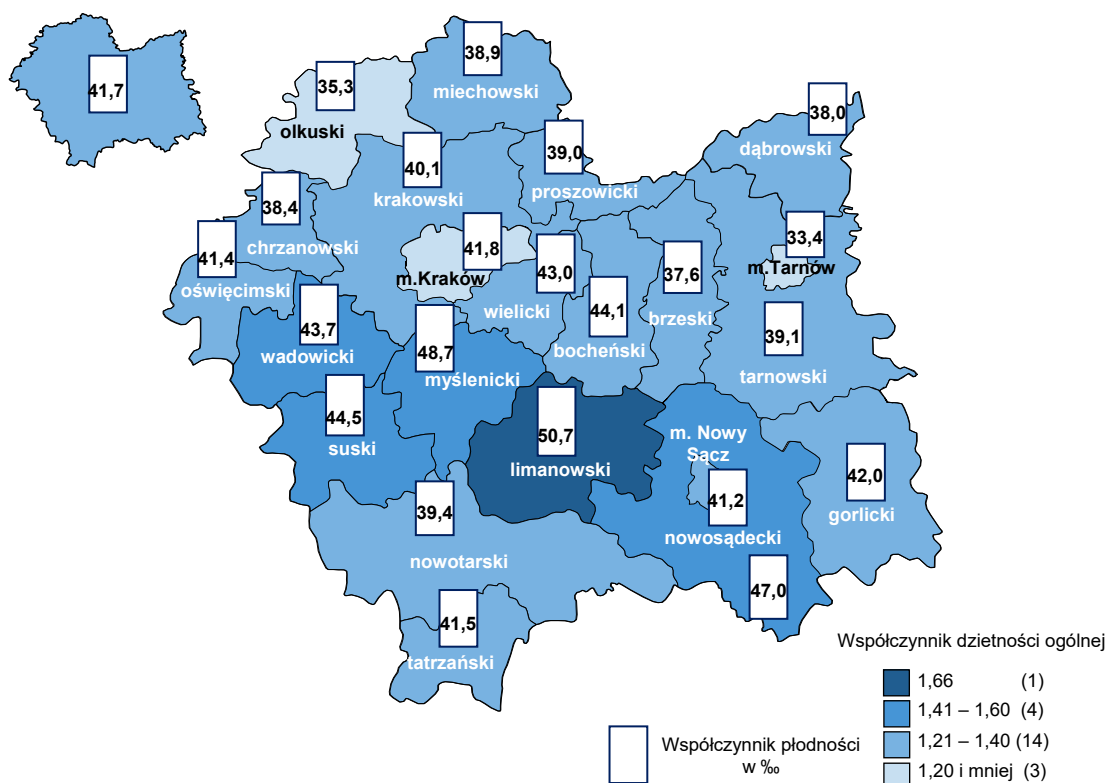
Współczynnik dzietności ogólnej powinien kształtować się na poziomie od 2,10 do 2,15, co oznacza, że na statystyczną kobietę w wieku 15 - 49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego. Wówczas wielkość ta staje się korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego.

Wykres 18. Współczynnik dzietności ogólnej

W ostatnich latach w województwie małopolskim obserwowano tendencję malejącą współczynnika dzietności. Natomiast w 2014 r. i 2015 r. odnotowano nieznaczny jego wzrost. W badanym roku wynosił 1,32 wobec 1,30 w 2014 r. W miastach województwa współczynnik kształtował się na poziomie 1,23, a na wsi wynosił 1,40.

Mapa 12. Współczynnik dzietności ogólnej i płodności w 2015 r.

W 2015 r., wśród powiatów ziemskich, najwyższe współczynniki dzietności odnotowano w trzech powiatach: limanowskim - 1,66, myślenickim - 1,56 i nowosądeckim - 1,54, natomiast najniższą wartość współczynnik osiągnął w powiecie olkuskim - 1,15.

W miastach na prawach powiatu, współczynnik dzietności był najwyższy w Nowym Sączu (1,31), a w Krakowie i Tarnowie osiągnął niższe wartości (odpowiednio 1,18;1,07).

W omawianym roku, w województwie małopolskim wiek środkowy⁹ matek wynosił 30,0 lat. Matki, które rodziły pierwsze dziecko były najmłodsze - liczyły 27,7 lat, ósme i dalsze dziecko 40,7 lat. Biorąc pod uwagę kolejność urodzenia dziecka, najwięcej urodzeń odnotowano po raz pierwszy (15,8 tys.) i po raz drugi (13,1 tys.). Znacznie mniej - 54 urodzenia odnotowano po raz ósmy i kolejny. W województwie przeważały urodzenia żywe pojedyncze (33,8 tys.), ale wystąpiły także urodzenia wielorakie żywe. Odnotowano, ponad 900 urodzeń bliźniąt, 9 urodzeń trojaczków, a grupie czworaczków i więcej - 3 urodzenia.

Statystyki obejmują także dane dotyczące urodzeń według miesięcy i dni tygodnia. W 2015 r., najczęściej rodziły się dzieci w miesiącach lipcu i wrześniu, a dniem tygodnia był wtorek.

Umieralność

Od 2012 r. do 2014 r. obserwowano spadek liczby zgonów. W 2015 r. w województwie małopolskim **zmarło** 31,4 tys. osób, tj. o 6,0% więcej niż przed rokiem. W miastach województwa odnotowano o 948 zgonów więcej niż na wsi. Struktura zgonów według płci, potwierdza w dalszym

⁹ Wiek matek w momencie urodzenia kolejnego dziecka, który połowa matek już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

ciągu niekorzystną relację - określaną nadumieralnością mężczyzn względem kobiet. W 2015 r. zmarło ich o 4,6% więcej niż kobiet, a udział zgonów tej zbiorowości do ogółu zgonów wynosił 51,1%.

Współczynnik natężenia zgonów, określaną poprzez liczbę zgonów na 1 tys. ludności w województwie małopolskim wynosił 9,3‰, w miastach - 9,9‰, na wsi - 8,8‰.

W 2015 r., wśród powiatów ziemskich najwięcej zgonów na 1 tys. ludności odnotowano w powiatach: miechowskim (13,2‰) i proszowickim (11,2‰). Wartości współczynnika przekraczające 10‰ wystąpiły w powiatach: suskim (10,8‰), chrzanowskim (10,6‰), oświęcimskim (10,5‰) i olkuskim (10,3‰), natomiast najniższe natężenie - 7,1‰ było w powiecie nowosądeckim.

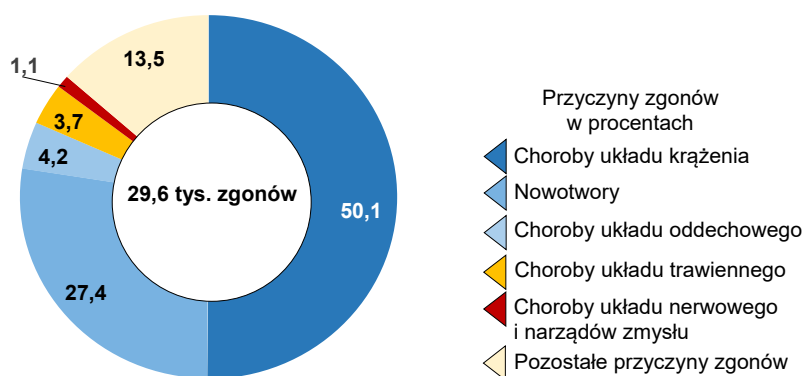
Rozpiętość współczynnika w przekrojach gmin była znacznie większa. Ponad 18 zgonów na 1 tys. ludności przypadało w gminie Bolesław (pow. dąbrowski), 16 zgonów w gminie Gołcza (pow. miechowski), natomiast najmniej - 5 zgonów na 1 tys. ludności odnotowano w gminie Nawojowa (pow. nowosądecki).

Od kilku lat, zmniejsza się liczba zgonów niemowląt. W końcu 2015 r. w województwie zarejestrowano 96 zgonów (tj. o 13 zgonów niemowląt mniej niż w roku poprzednim). Współczynnik zgonów niemowląt, obliczany na 1 tys. urodzeń żywych, w 2015 r. był niższy o 0,4 pkt do poprzedniego roku i wynosił 2,8‰.

Do głównych przyczyn zgonów¹⁰ zarówno w kraju jak też w województwie małopolskim należały choroby układu krążenia i nowotwory. W 2014 r. w województwie stanowiły razem 77,5% wszystkich zgonów i były wyższe o blisko 6 p. proc. od udziału krajowego.

Odsetek zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia wynosił 50,1%, nowotworami - 27,4%, chorobami układu oddechowego - 4,2%, trawiennego 3,7% oraz nerwowego 1,1%. Do pozostałych przyczyn zgonów (13,5%), zaliczono m.in. choroby: układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej; choroby krwi i narządów krwiotwórczych, niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych oraz choroby zakaźne i pasożytnicze.

Wykres 19. Struktura zgonów według wybranych przyczyn w 2014 r.

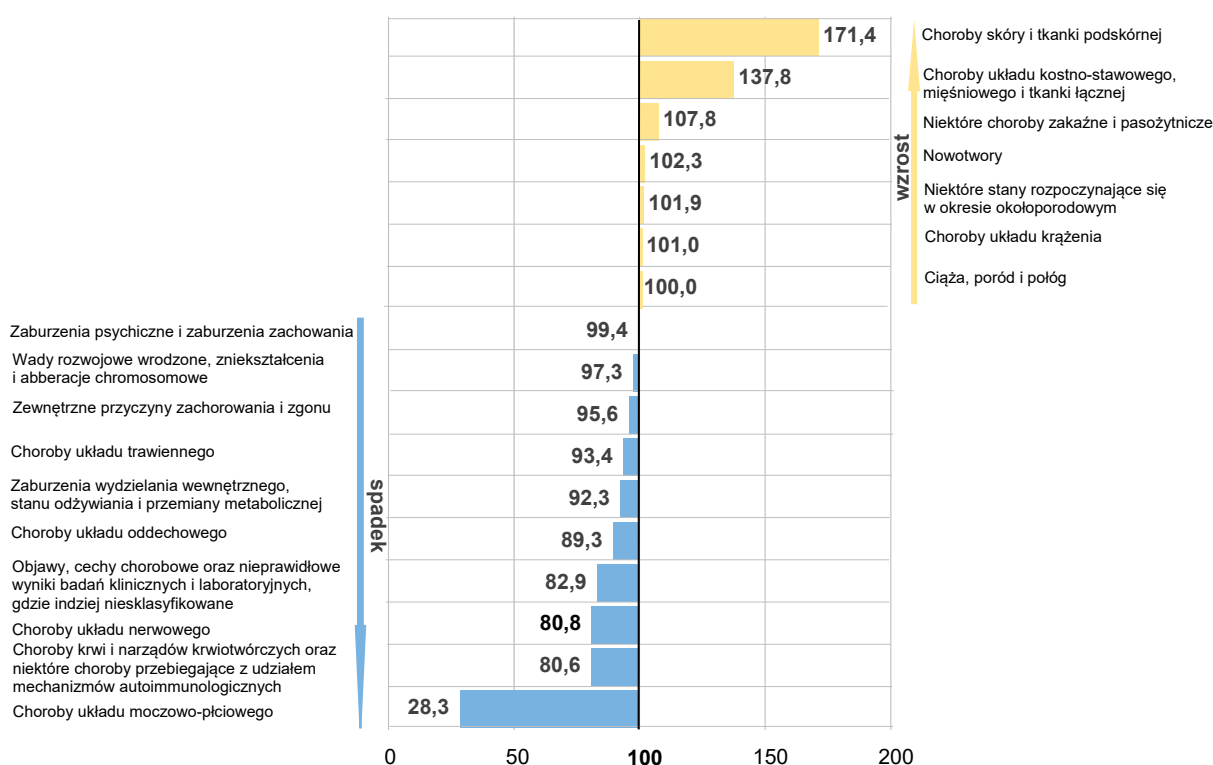

¹⁰ Ze względu na prowadzone szczegółowe analizy dotyczące przyczyn zgonów, prezentacja danych ulega wydłużeniu do 1 roku. W związku z tym w niniejszym opracowaniu podano dane za 2014 r. Użyte nazewnictwo poszczególnych chorób lub ich grup jest zgodne z X-Rewizją Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych.

W 2014 r. w porównaniu do 2013 r. w województwie małopolskim zmarło mniej osób m.in. z powodu chorób:

- układu moczowo - płciowego (o 71,7%);
- krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych (o 19,4%);
- układu nerwowego i narządów zmysłu (o 19,2%);
- układu oddechowego (o 10,7%);
- układu trawiennego (o 6,6%).

Wykres 20. Dynamika liczby zgonów według przyczyn w 2014 r.
2013 r. = 100

Powyższy wykres przedstawia nie tylko spadek umieralności, ale też występujący w województwie małopolskim wzrost liczby zgonów na niektóre choroby. W stosunku do 2013 r. odnotowano najwyższy - o ponad 71% wzrost liczby zgonów z powodu chorób skóry i tkanki podskórnej. Ponadto wzrosła liczba zgonów z powodu chorób: układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (37,8%), chorób zakaźnych i pasożytniczych (7,8%), chorób nowotworowych (2,3%), niektórych stanów rozpoczynających się w okresie okołoporodowym (1,9%) oraz chorób układu krążenia (1,0%). Na tym samym poziomie co rok wcześniej (0,0%) utrzymywała się liczba zgonów z powodu ciąży, porodu i połogu.

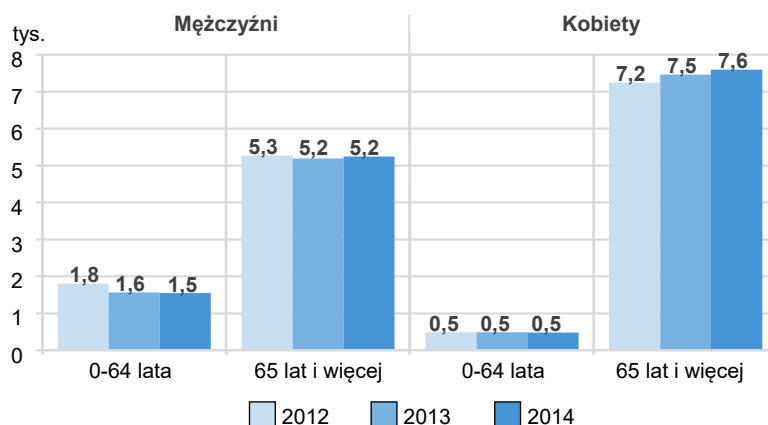
Umieralność z powodu chorób układu krążenia

W 2014 r. z powodu chorób układu krążenia w województwie małopolskim zmarło 14,8 tys. osób. W miastach odnotowano o 2,6% więcej zgonów niż na wsi. W dalszym ciągu, odsetek zgonów

z tej przyczyny był wysoki - przekraczał 50%. W porównaniu do ubiegłego roku, umieralność wzrosła o 1,0%.

Biorąc pod uwagę wiek i płeć, większą umieralność odnotowano wśród mężczyzn do 64 roku życia, natomiast w wieku starszym tj. powyżej 65 lat zmarło więcej kobiet.

Wykres 21. Zgony z powodu chorób układu krążenia według płci i grup wieku

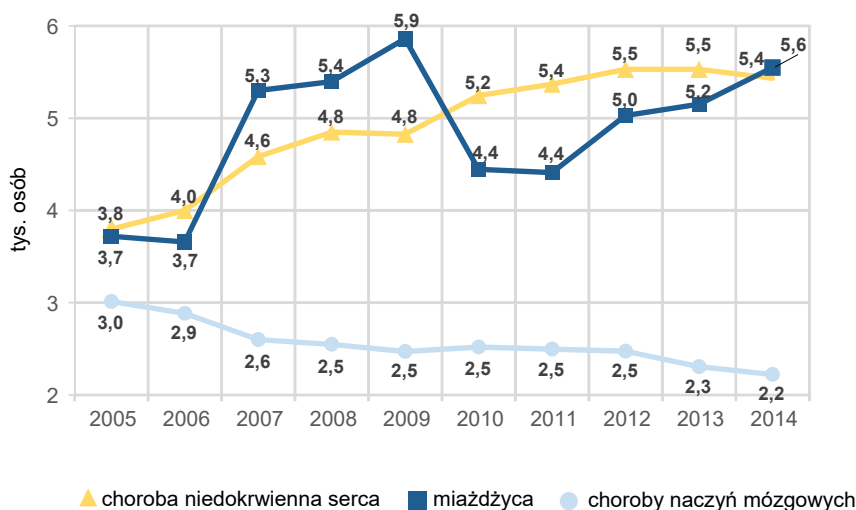

W omawianym roku, częstość zgonów obu płci, w wyniku chorób układu krążenia była ponad sześciokrotnie wyższa w grupie osób starszych (tj. 65 lat i więcej) niż w grupie osób 0-64 lata, a udział zgonów seniorów (85 lat i więcej) w ogólnej liczbie zgonów spowodowanych chorobami krążeniowymi stanowił 38,1% (tj. o blisko 3 p. proc. był wyższy w stosunku do 2013 r.).

W okresie 10-ciu lat największa umieralność z powodu chorób układu krążenia (14,9 tys. osób) miała miejsce 2009 r. (2014 r. w porównaniu do 2009 r. spadek zgonów o 0,7%).

Do chorób układu krążenia zalicza się między innymi chorobę niedokrwienną serca i miażdżycę. Z powodu tych chorób w 2014 r. w województwie małopolskim zmarło odpowiednio: 5,4 tys. osób (tj. o 43,1% zgonów więcej niż w 2005 r.); 5,6 tys. osób (tj. o 49,2% więcej w porównaniu do 2005 r.).

Wykres 22. Zgony z powodu najczęstszych chorób układu krążenia

W okresie 10-cio letnim, obserwowano spadek umieralności na kolejną chorobę układu krążenia jaką jest choroba naczyń mózgowych. W 2014 r. z powodu tej choroby zmarło 2,2 tys. osób tj. o 26,3% mniej w porównaniu do 2005 r.

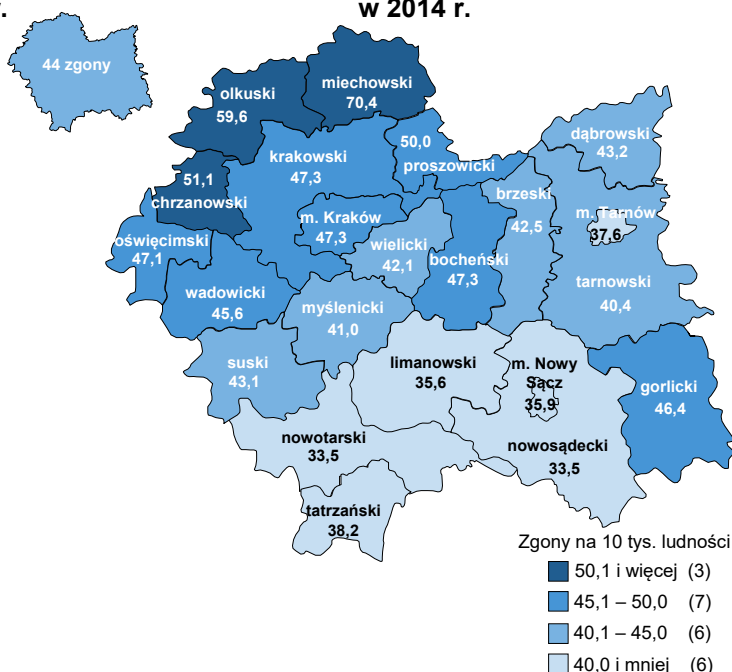
W 2014 r., w 10-ciu powiatach województwa małopolskiego odnotowano ponad 50-cio procentowy udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w powiecie. Najwyższy udział odnotowano w powiecie olkuskim (57,6%), a najniższy udział wystąpił w powiecie tatrzańskim (42,6%).

W przeliczeniu na 10 tys. ludności, w województwie przypadało ponad 44 zgony wywołane tą przyczyną. Wyższe wskaźniki od wojewódzkiego odnotowano w 10 powiatach, w tym najwyższy w powiecie miechowskim ponad 70 zgonów na 10 tys. ludności.

Wykres 23. Udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w powiecie w 2014 r.

Mapa 13. Zgony spowodowane chorobami układu krążenia na 10 tys. ludności w 2014 r.

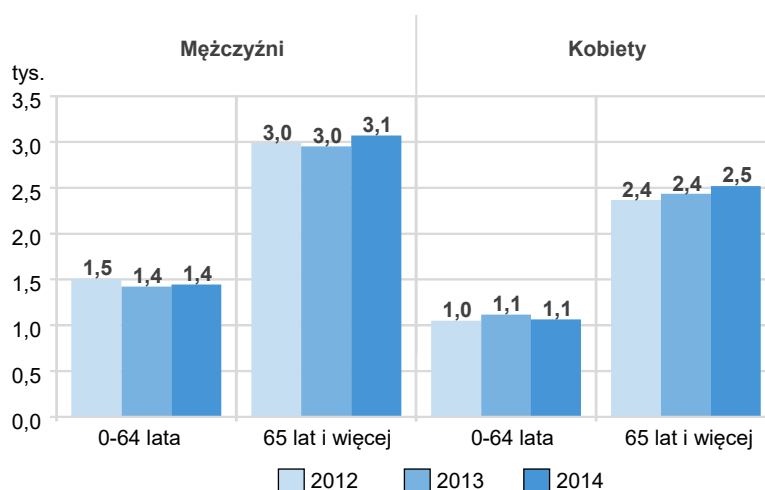
Umieralność z powodu chorób nowotworowych

Drugą główną przyczyną umieralności były **nowotwory**. W 2014 r. zmarło 8,1 tys. osób, w tym ponad 95% zgonów to zgony z powodu nowotworów złośliwych.

Odsetek zgonów z powodu tej choroby w ogólnej liczbie zgonów wynosił 27,4%. Odnotowano większą umieralność (o 18,0%) w miastach niż na wsi, a także większą liczbę zgonów - o 26,1% mężczyzn niż kobiet.

W 2014 r. częstość zgonów w wyniku chorób nowotworowych - ogółem była ponad dwukrotnie wyższa w grupie osób starszych (tj. 65 lat i więcej) niż w grupie osób 0-64 lata, a udział zgonów seniorów (85 lat i więcej) w ogólnej liczbie zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi stanowił ponad 11%.

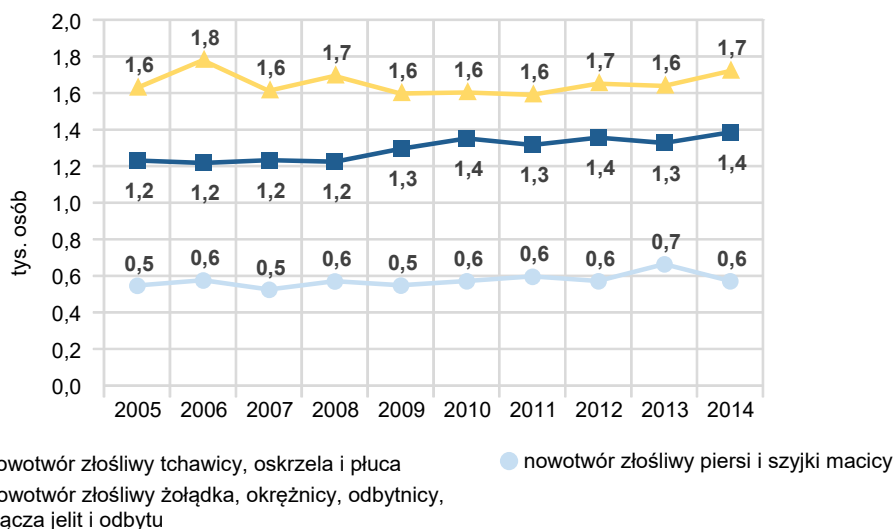
Wykres 24. Zgony z powodu chorób nowotworowych według płci i grup wieku

Najczęściej rejestrowanymi przyczynami zgonów z powodu chorób nowotworowych były zgony spowodowane nowotworem złośliwym tchawicy, oskrzela i płuca. W 2014 r. zmarło 1,7 tys. osób, tj. o 5,7% więcej w porównaniu do 2005 r.

Równie częstymi przyczynami zgonów były nowotwory złośliwe żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu. W 2014 r. zmarło z powodu tej choroby 1,4 tys. osób tj. o 12,4% więcej w porównaniu do 2005 r.

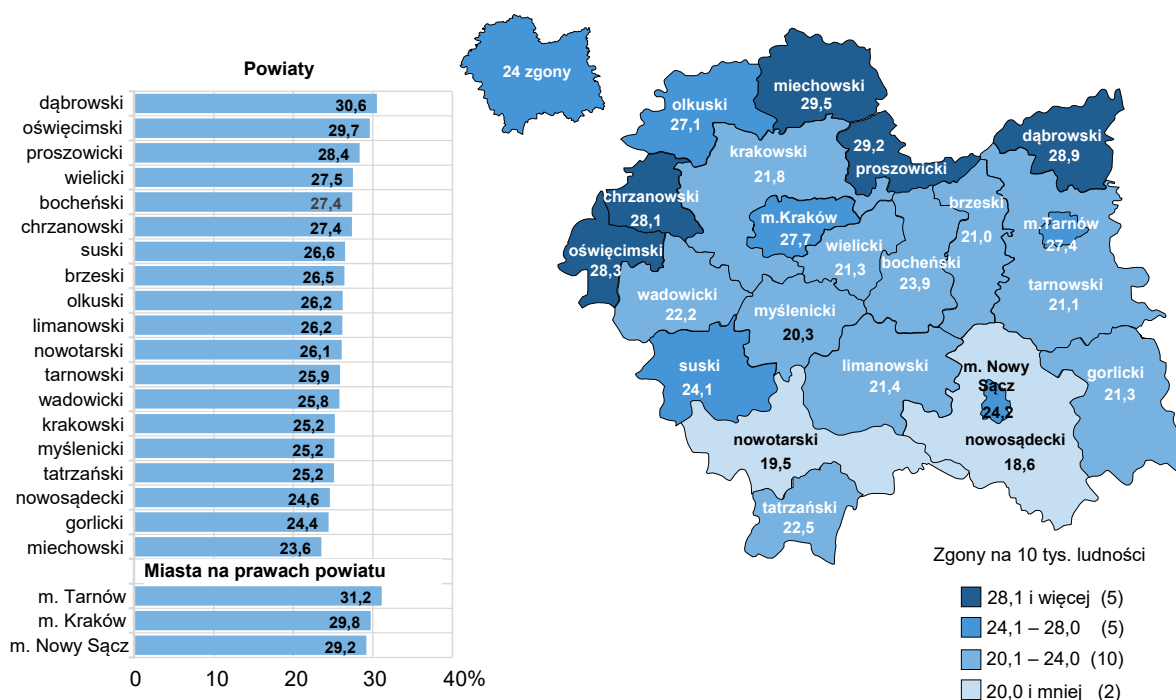
Wykres 25. Zgony z powodu najczęstszych chorób nowotworowych

W 2014 r., z powodu złośliwych nowotworów piersi i szyjki macicy zmarło 570 kobiet. W okresie 10-ciu lat, liczba zgonów z powodu tej choroby wahała się od 523 do 662 zgony. W omawianym roku w stosunku do 2013 r. odnotowano o blisko 14% mniej zgonów z tej przyczyny.

Podobnie jak rok wcześniej, w większości powiatów województwa małopolskiego odnotowano ponad 25-cio procentowy udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w powiecie. Najwyższe udziały wystąpiły w Tarnowie (31,2%), powiecie dąbrowskim (30,6%) i w Krakowie (29,8%), a najniższy notowano w powiecie miechowskim (23,6%).

Wykres 26. Udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w powiecie w 2014 r. **Mapa 14. Zgony spowodowane chorobami nowotworowymi na 10 tys. ludności w 2014 r.**

W 2014 r. na 10 tys. ludności w województwie przypadło ponad 24 zgony. W 10 powiatach wskaźniki były wyższe od wojewódzkiego. Najwięcej - około 30 zgonów na 10 tys. ludności odnotowano w powiecie miechowskim, a najmniej - około 19 zgonów w powiecie nowosądeckim.

Umieralność na pozostałe choroby

Oprócz zgonów spowodowanych chorobami krążeniowymi i nowotworami, w 2014 r. w województwie małopolskim na gruźlicę płuc zmarło 48 osób, z powodu chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej - 62 osoby; wad rozwojowych wrodzonych, zniekształceń i aberracji chromosomowych - 72 osoby; objawów, cech chorobowych oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowanych odnotowano - 1,3 tys. osób. Prowadzone statystyki przyczyn zgonów wykazują także wysoki poziom umieralności z powodu tzw. zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu (w 2014 r. odnotowano ponad 1,5 tys. zgonów). Pomimo wysokiej liczby zgonów spowodowanych tą przyczyną, w ciągu 10-ciu lat obserwuje się tendencję malejącą (w stosunku do 2005 r. - spadek zgonów o 20,6%). Do tej grupy przyczyn zgonów zalicza się m.in. wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków (2014 r. - ponad 1 tys. zgonów), samobójstwa (2014 r. - 450 zgonów) oraz zabójstwa (2013 r. - 30 zgonów).

Przyczyny zgonów niemowląt

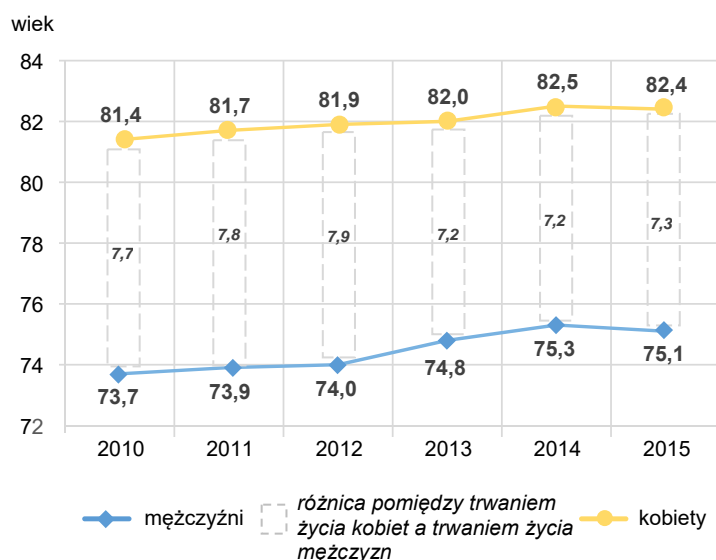
Wśród 109 zgonów niemowląt, najczęściej występującymi przyczynami były: stany powstające w okresie okołoporodowym oraz wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe, które stanowiły odpowiednio 49,5% i 36,7% w ogólnej liczbie zgonów niemowląt. W okresie okołoporodowym - 40 niemowląt zmarło z powodu zaburzeń związanych z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu.

Trwanie życia

Poprawa kondycji zdrowotnej społeczeństwa poprzez rozwój nowoczesnych metod leczenia; prowadzenie coraz lepszego, zdrowszego stylu życia ma odzwierciedlenie w spadku natężenia zgonów co powoduje wydłużenie życia zarówno mężczyzn jak również kobiet.

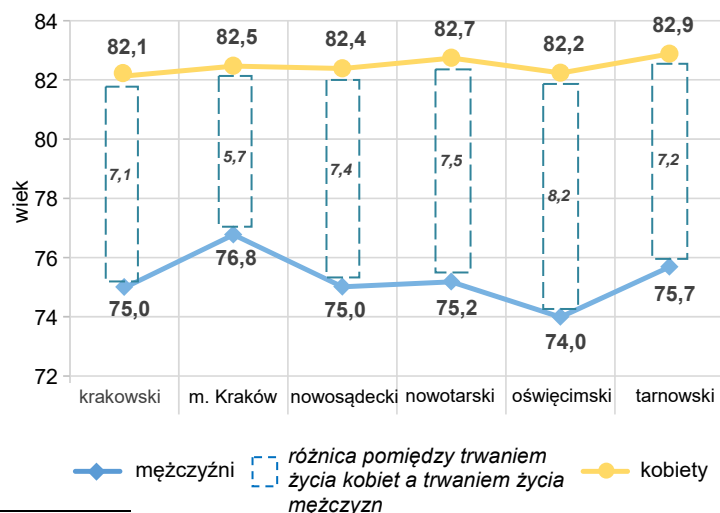
Statystyczny mężczyzna w województwie małopolskim w 2015 r. **żył przeciętnie** ponad 75 lat, a w porównaniu do 2010 r. jego życie było dłuższe o 1 rok i 4 miesiące. Natomiast statystyczna kobieta żyła przeciętnie ponad 82 lata i w porównaniu z 2010 r. jej życie wydłużyło się o jeden rok. W relacji do średniej krajowej, zarówno mężczyźni jak też kobiety województwa małopolskiego, statystycznie żyli dłużej.

Wykres 27. Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet

Tablice trwania życia opracowywane są także w układzie podregionów¹¹. Ze względu na późniejszy termin ich opracowania poniżej przedstawiono dane za rok 2014, w którym przeciętna długość życia mężczyzn w województwie wynosiła 75,3 lata, a kobiet - 82,5 lat.

Wykres 28. Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet w podregionach w 2014 r.

¹¹ Dane za 2014 r. podano według nowego układu podregionów.

Wśród sześciu podregionów województwa małopolskiego statystycznie najdłużej, tj. blisko 77 lat, żyli mężczyźni w Krakowie, natomiast najdłuższy wiek życia kobiet - około 83 lata ustalono w podregionie tarnowskim.

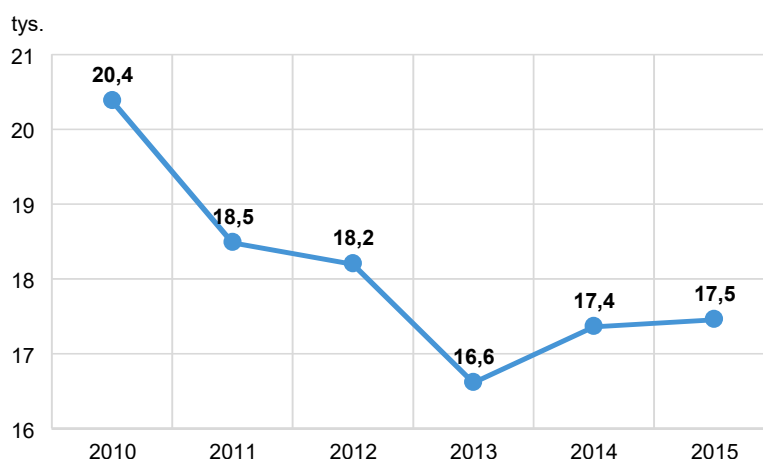
Najkrótszą w województwie przeciętną długość życia w 2014 r. odnotowano w podregionie oświęcimskim, dla mężczyzny 74,0 lat, a także na tym obszarze wystąpiła największa różnica ponad – 8 lat - pomiędzy trwaniem życia kobiety a trwaniem życia mężczyzny. Spośród podregionów najkrótszą przeciętną długość życia kobiety odnotowano w podregionie krakowskim.

Małżeństwa

W 2015 r. w województwie małopolskim zawarto 17,5 tys. **związków małżeńskich**, tj. o 0,6% więcej niż przed rokiem. Zdecydowaną większość - 9,3 tys. małżeństw zawarto na wsi tj. o ponad 14% więcej niż w miastach.

Współczynnik natężenia małżeństw wyrażający liczbę zawartych małżeństw na 1 tys. ludności w 2015 r. wynosił podobnie jak w roku poprzednim 5,2‰. W omawianym roku, znacznie więcej zawierano związków małżeńskich na wsi, gdzie współczynnik natężenia wynosił 5,4‰ i był wyższy o 0,4 pkt niż w miastach.

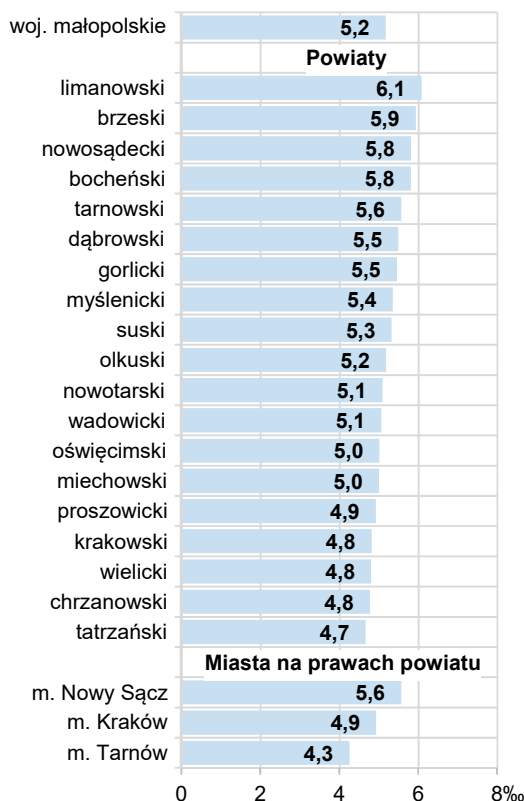
Wykres 29. Małżeństwa

W 2015 r. wśród nowożeńców - 87,2% stanowiły pary pierwsze, tj. kawaler z panną. Mediana wieku nowożeńców wstępujących po raz pierwszy w związek małżeński wynosiła: dla kobiet - 25,8 lat, dla mężczyzn - 27,8 lat.

Wśród powiatów ziemskich najwyższy współczynnik natężenia małżeństw - 6,1‰ odnotowano w powiecie limanowskim. Równie wysokie poziomy natężenia - bliskie 6‰ wystąpiły w powiatach: brzeskim, nowosądeckim i bocheńskim. Zdecydowanie mniej zawartych małżeństw na 1 tys. ludności przypadało w powiecie tatrzańskim (4,7‰). Spośród miast na prawach powiatu najwyższy współczynnik odnotowano w Nowym Sączu - 5,6‰, w Krakowie - 4,9‰, a najniższe natężenie wystąpiło w Tarnowie - 4,3‰.

**Wykres 30. Małżeństwa na 1 tys. ludności
w 2015 r.**

W przekroju gmin, współczynnik charakteryzowała większa rozpiętość. W gminie Niedźwiedź (pow. limanowski) odnotowano blisko 9 małżeństw na 1 tys. ludności natomiast najmniej około 3 małżeństwa na 1 tys. ludności przypadały w gminie Czorsztyn (pow. nowotarski).

Na zawarcie związku małżeńskiego decydowały się pary, w których mąż był starszy od żony od 1 do 2 lat, stanowiąc 27,5% ogólnej liczby małżeństw. Małżeństwa, w których żona była starsza od męża od 1 do 2 lat stanowiły 10,6%.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia nowożeńców, największy udział w ogólnej liczbie małżeństw stanowiły małżeństwa, w których kobieta posiadała wykształcenie wyższe (blisko 52%). Udział małżeństw, w których kobieta posiadała wykształcenie średnie wynosił około 36%.

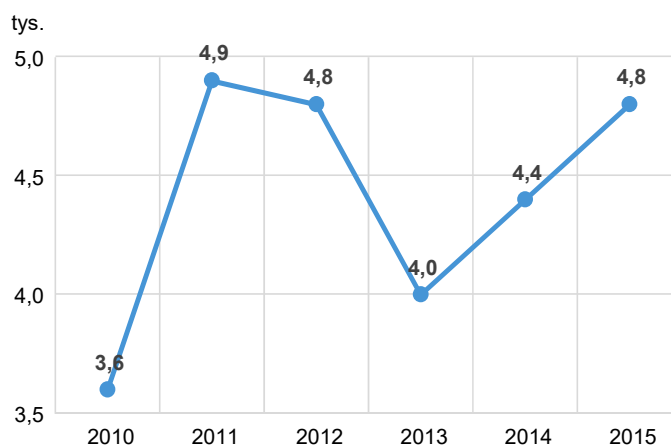
Małżeństwa wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach lub związkach wyznaniowych i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego stanowiły 72,2% wszystkich zawartych w 2015 r. małżeństw.

Wśród powiatów ziemskich udział małżeństw wyznaniowych w ogólnej liczbie zawartych małżeństw w danym powiecie wahał się od 65,0% w powiecie oświęcimskim do blisko 83% w powiecie limanowskim. Natomiast spośród miast na prawach powiatu, ponad 60-cio procentowy udział odnotowano w Tarnobrzegu i Krakowie (odpowiednio 66,2% i 61,4%). Największy udział małżeństw wyznaniowych - ponad 74% w ogólnej liczbie zawartych małżeństw zarejestrowano w Nowym Sączu.

Rozwody i separacje

W omawianym okresie w województwie małopolskim prawomocnie orzeczono 4,8 tys. rozwodów, tj. o 8,5% więcej niż rok. W miastach województwa małopolskiego intensywność tego zjawiska była ponad 2-krotnie wyższa niż na wsi (w miastach orzeczono 3,2 tys. rozwodów wobec 1,5 tys. na wsi). Współczynnik natężenia rozwodów na 1 tys. ludności wynosił 1,4‰.

Wykres 31. Rozwody

Najwięcej - ponad 1,5 tys. rozwodów zarejestrowano w Krakowie, a najmniej w powiecie proszowickim - 50 rozwodów. Podobnie jak w poprzednim roku, najwyższe natężenie rozwodów odnotowano w Tarnowie, Krakowie oraz w powiecie chrzanowskim (2 rozwody na 1 tys. ludności). Najniższe natężenie wystąpiło w powiatach: limanowskim i nowosądeckim (0,7‰).

Rozwody orzeczone prawomocnie, z powództwa żony stanowiły 66,4% ogółu rozwodów w województwie. Biorąc pod uwagę status na rynku pracy żony, najczęściej rozwodziły się pary pracujące najemnie w sektorze prywatnym, stanowiąc blisko 65% ogólnej liczby rozwodów.

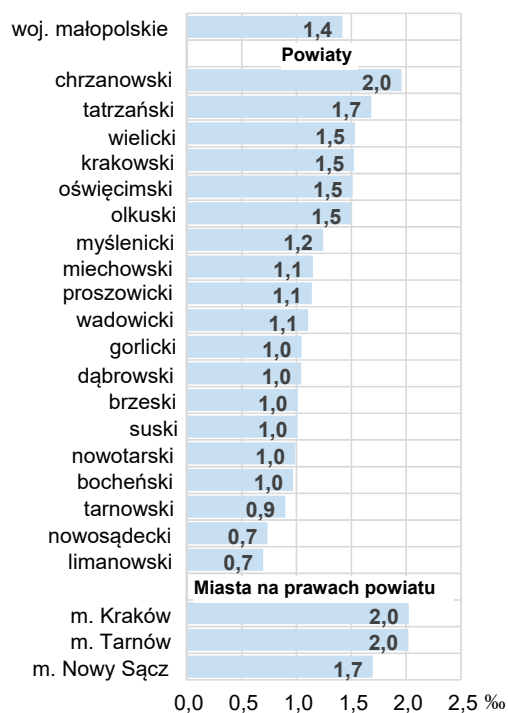
Do głównych przyczyn¹² rozkładu pożycia małżeńskiego orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu należały (wyłącznie): niezgodność charakterów małżonków (1,4 tys.), niedochowanie wierności małżeńskiej (0,4 tys.) oraz nadużywanie alkoholu (0,3 tys.).

Najczęściej notowano przypadki rozwodów małżeństw bezdzietnych (w 2015 r. orzeczono ponad 2 tys. rozwodów). W 2015 r. rozwiodło się ponad 1,7 tys. par małżeńskich, które miały jedno niepełnoletnie dziecko. W większości przypadków wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem niepełnoletnim powierzono matce.

Biorąc pod uwagę wykształcenie osób rozwodzących się, największą grupę stanowiły pary z wykształceniem średnim i wyższym żony, stanowiąc odpowiednio 38,0% i 33,5% wszystkich orzeczonych rozwodów.

¹² Wzięto pod uwagę przyczyny rozwodów wyłącznie z podanego powodu, bez powiązania z innymi przyczynami.

**Wykres 32. Rozwody na 1 tys. ludności
w 2015 r.**

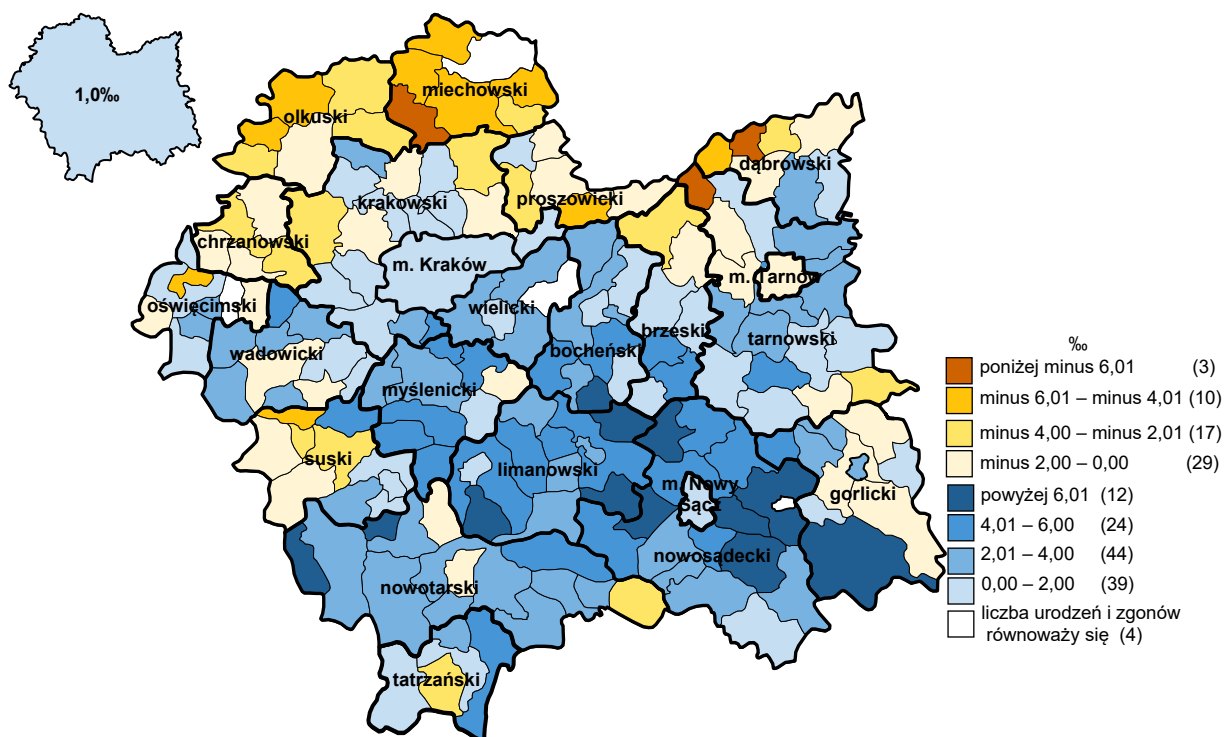

Od kilku lat obserwowano systematyczny spadek liczby orzeczonych separacji. W 2015 r. sądy orzekły 173 separacje, co stanowiło wzrost o ponad 15% w stosunku do roku poprzedniego. W województwie małopolskim na 100 tys. ludności przypadało 5 separacji. W orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu najwięcej - 48 separacji odnotowano w Krakowie oraz w powiatach: nowosądeckim i nowotarskim (odpowiednio po 15). W dwóch powiatach: myślenickim i suskim odnotowano po jednym przypadku separacji.

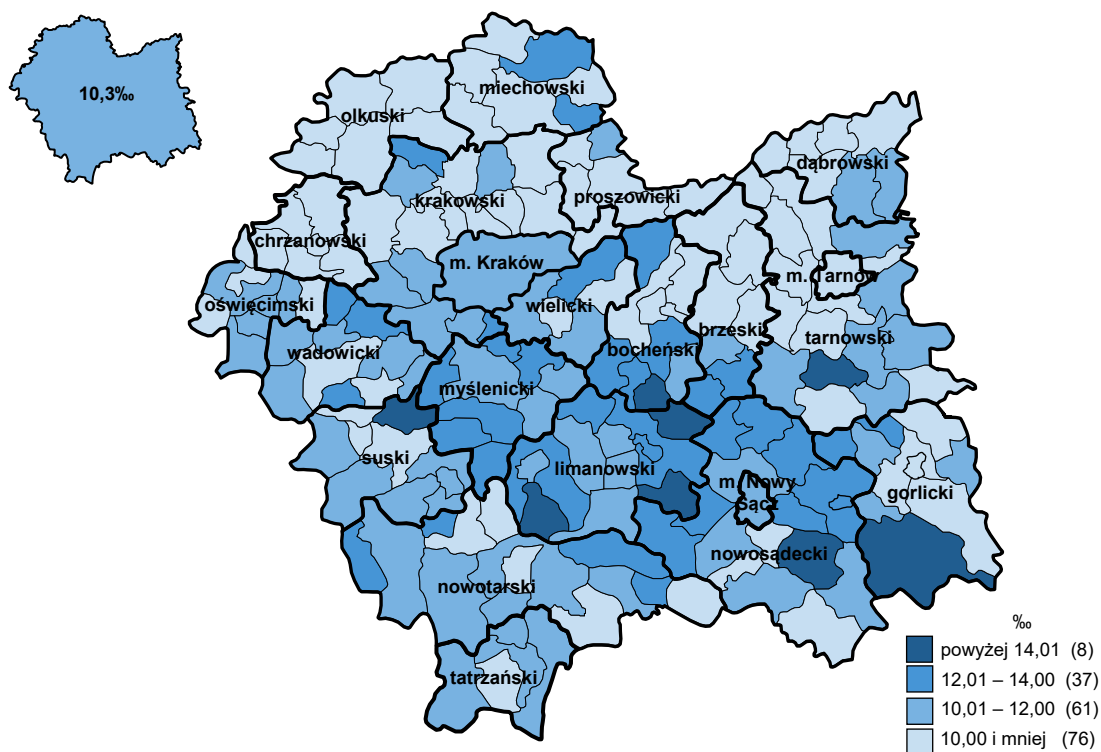
Równocześnie, co roku odnotowuje się przypadki zniesienia separacji¹³. W 2015 r. w województwie małopolskim orzeczono 17 przypadków zniesienia separacji małżeństw, tj. o 5 więcej niż rok wcześniej.

¹³ Według województwa, w którym zniesiono separacje.

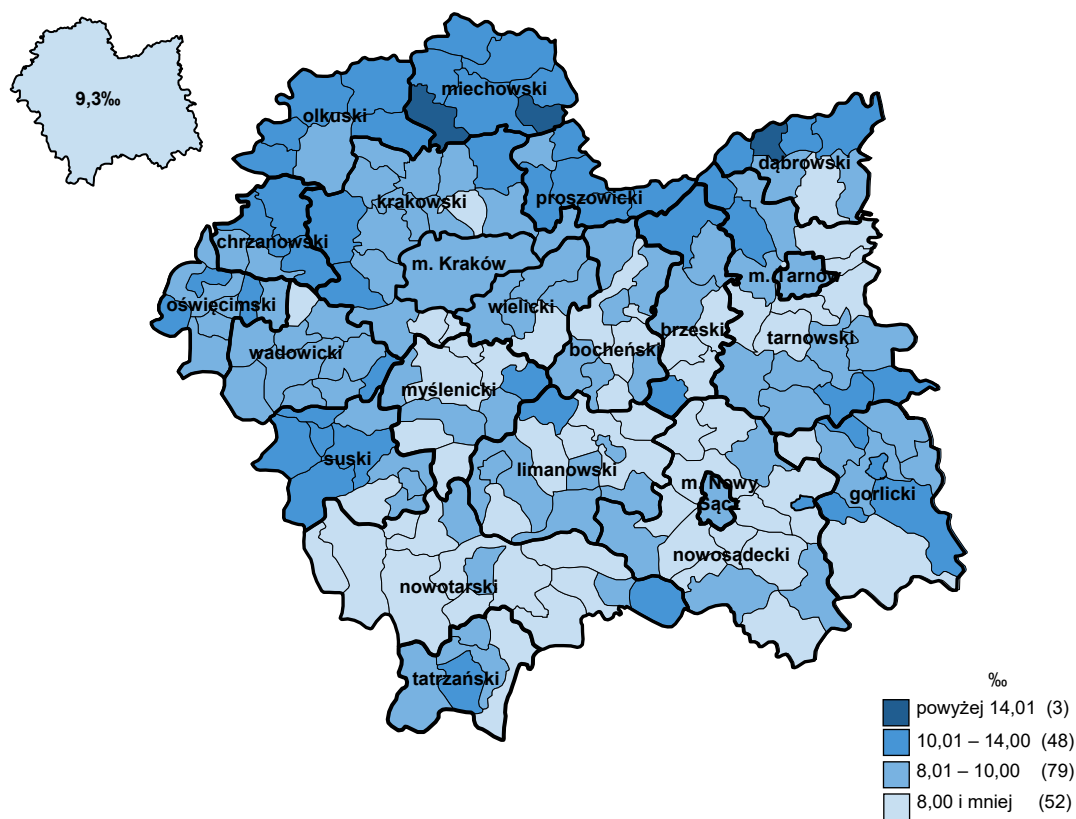
Mapa 15. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.

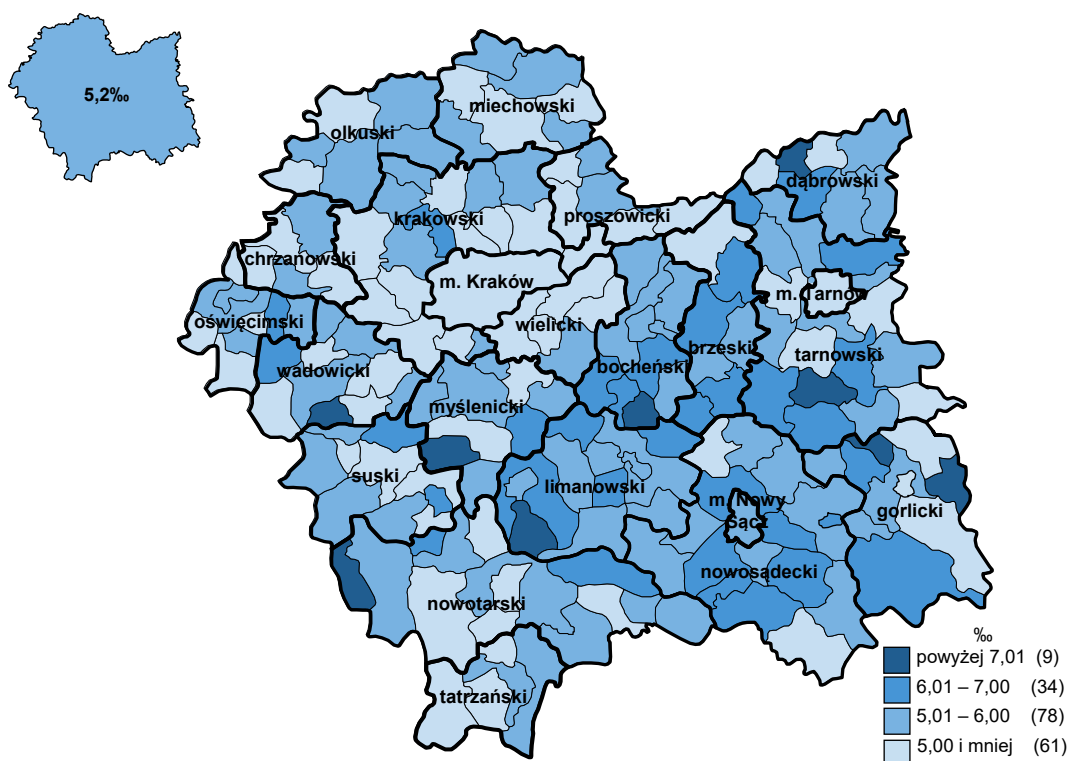
Mapa 16. Urodzenia na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.

Mapa 17. Zgony na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.

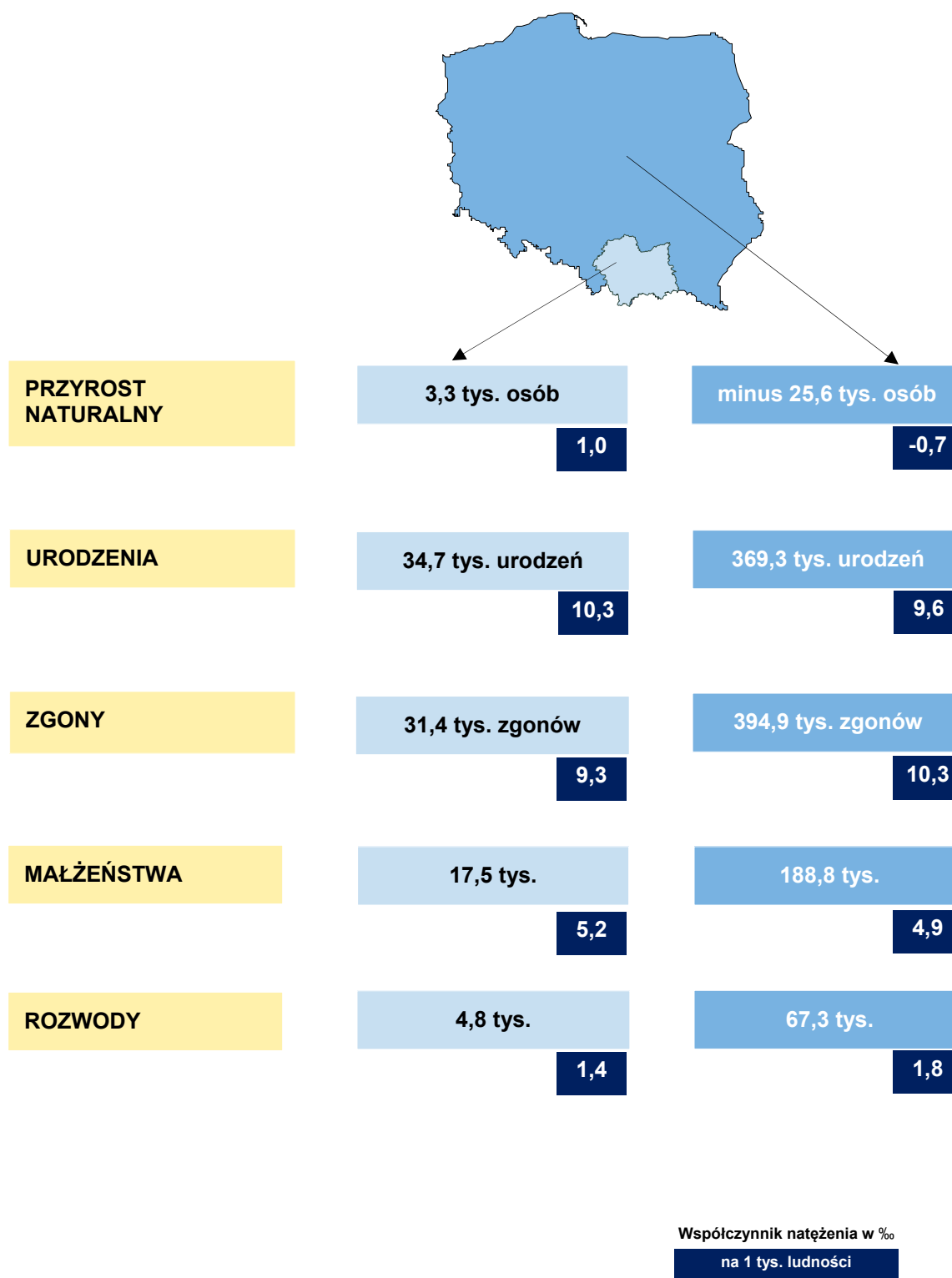

Mapa 18. Małżeństwa na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.

Rys. 4.

Województwo małopolskie na tle kraju – ruch naturalny w 2015 r.

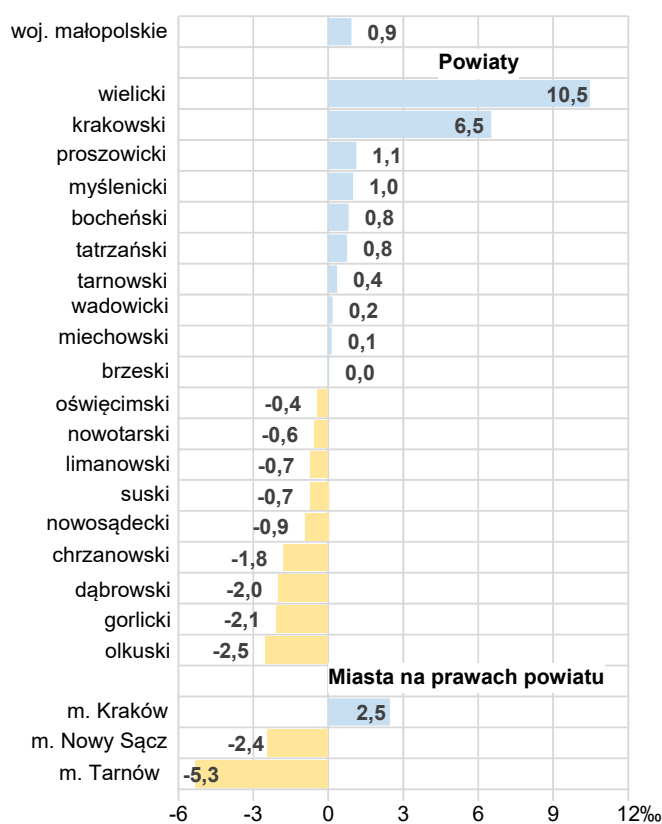
Rozdział IV. MIGRACJE¹⁴

Ważnym czynnikiem, który obok zjawiska ruchu naturalnego wpływa na sytuację demograficzną województwa (stan zaludnienia i struktury ludności) są migracje. W województwie małopolskim w 2015 r., podobnie jak rok wcześniej, napływ ludności przekraczał wielkość odpływu ludności, co spowodowało, że ogólne saldo migracji było dodatnie i wynosiło 3,1 tys. osób.

Dodatnie saldo migracji stałej to wynik dodatniego salda migracji między województwami i ujemnego salda migracji zagranicznych.

W 2015 r. współczynnik natężenia na 1 tys. ludności wynosił plus 0,9‰. Podobnie jak w kraju, wyższy był na wsi (plus 2,0‰) niż w miastach (minus 0,2‰).

Wykres 33. Ogólne saldo migracji stałej na 1 tys. ludności w 2015 r.

Współczynniki natężenia migracji stałej wskazują na duże nasilenie się migrantów w powiatach: wielickim (10,5‰) i krakowskim (6,5‰). Z kolei w dziewięciu powiatach ziemskich saldo migracji stałej było ujemne. Najniższy współczynnik na 1 tys. ludności odnotowano w powiecie olkuskim (minus 2,5‰). Duży ubytek mieszkańców wystąpił także w Tarnowie i Nowym Sączu - saldo na 1 tys. ludności wynosiło odpowiednio minus 5,3‰ i minus 2,4‰.

Migracje wewnętrzne stałe

W 2015 r., w ruchu wewnętrznym na pobyt stały, zameldowało się 30,8 tys. osób tj. o 2,0% mniej w porównaniu do 2014 r., natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 27,0 tys. osób - tj. o 3% mniej niż przed rokiem. Saldo migracji wewnętrznych wynosiło 3,8 tys. osób. Z innych województw

¹⁴ Dane dotyczące migracji zagranicznych prezentowane za 2014 r.

w województwie małopolskim, zameldowało się na stałe 9,2 tys. osób, a wymeldowało się do innych województw 5,4 tys. mieszkańców. Na terenie województwa najwięcej osób osiedliło się z województwa śląskiego - 3,0 tys. osób oraz podkarpackiego - 2,0 tys. osób. Opuszczający województwo najczęściej na miejsce stałego pobytu wybierali województwa śląskie i mazowieckie (odpowiednio 1,7 tys., 1,0 tys. osób).

Największa liczba ludności innych województw na stałe osiedlała się w Krakowie (4424 osoby), w gminach powiatu krakowskiego (ponad 700 osób), powiatu oświęcimskiego (499 osób) i wielickiego (434 osoby).

W 2015 r. w ruchu wewnętrznym do miast województwa przybyło na stałe 14,6 tys. osób, a wymeldowało się z miast 14,5 tys. mieszkańców, co dało dodatnie saldo plus 141

osób. Na stałe zamieszkanie na wsi, zdecydowało się 16,1 tys. osób, a wymeldowało z pobytu stałego ze wsi 12,5 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały na wsi było dodatnie i wynosiło 3,6 tys. osób.

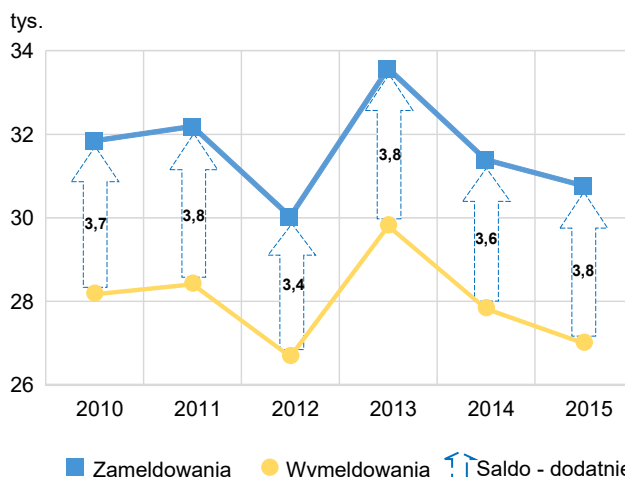
W ruchu wewnętrznym najwyższe saldo dodatnie odnotowano w Krakowie i powiecie krakowskim (odpowiednio 1,8 tys. osób) oraz w powiecie wielickim (1,3 tys. osób). Ujemne saldo wystąpiło w 12-tu powiatach ziemskich – najniższe w powiecie olkuskim (minus 273 osoby) oraz w dwóch miastach na prawach powiatu – w Tarnowie i Nowym Sączu (odpowiednio minus 311 i minus 154 osoby).

Migracje zagraniczne¹⁵

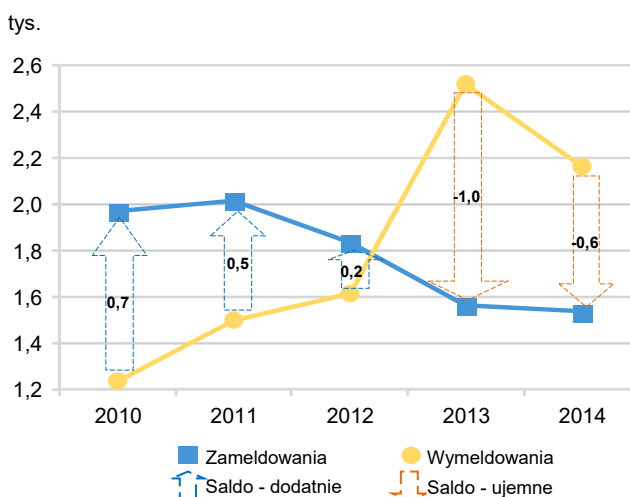
Dane dotyczące migracji zagranicznych opracowane na podstawie bilansów stanu i struktury ludności zamieszkałej nie obejmują wszystkich emigrantów i imigrantów. Powodem niedoszacowania danych jest nie dokonywanie formalności związanych z zameldowaniem i wymeldowaniem przez osoby migrujące przy znacznym swobodnym przepływie ludności.

Z zagranicy do województwa przybyło 1,5 tys. osób (tj. o 30 osób mniej niż przed rokiem), a wyjechało 2,2 tys. osób (tj. o 356 osób więcej w porównaniu do 2013 r.). W ciągu ostatnich kilku lat, po raz drugi, w 2014 r. odnotowano ujemne saldo migracji zagranicznej - wynoszące minus 625 osób. Większy zagraniczny ruch migracyjny obserwowano w miastach niż na

Wykres 34. Migracje wewnętrzne ludności

Wykres 35. Migracje zagraniczne

¹⁵ Dane prezentowane dla 2014 r., analiza porównawcza do 2013 r.

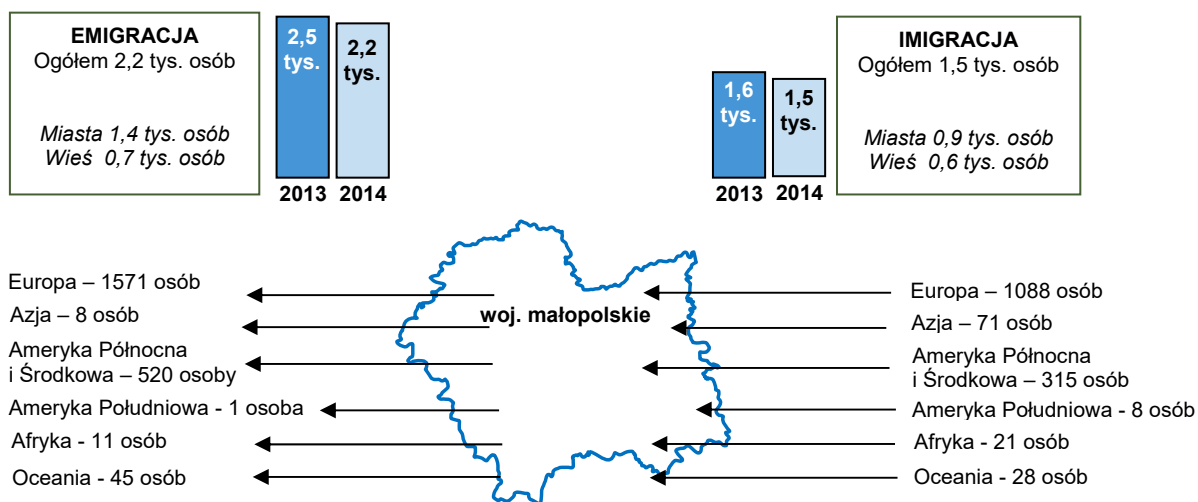
wsi. Natężenie salda migracji zagranicznej na 1 tys. ludności wynosiło minus 0,2‰ wobec minus 0,3‰ w 2013 r.

W 2014 r. zdecydowana większość emigrantów wyjechała do krajów europejskich - 1,6 tys., w tym około 580 osób osiedliło się w Wielkiej Brytanii. Natomiast do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej wyemigrowało z województwa 430 osób, tj. o około 200 osób mniej niż przed rokiem. Podobnie z tych krajów obserwowano najwięcej imigrantów, którzy osiedlali się na stałe w województwie.

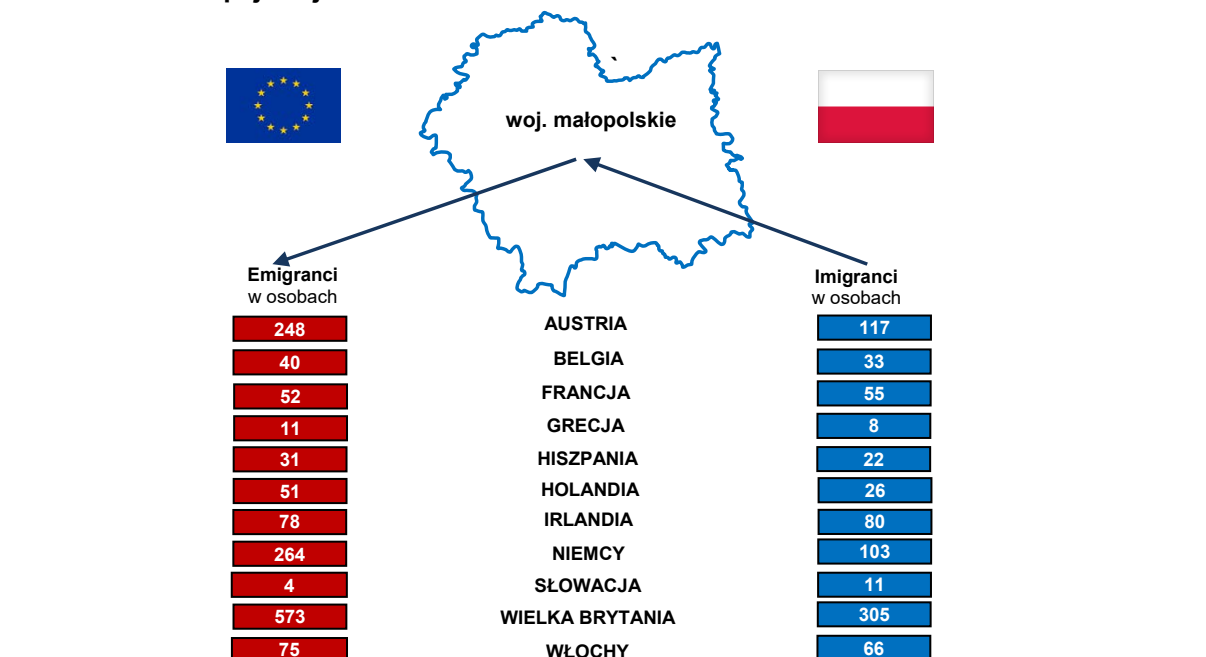
Największy ruch migracyjny obserwowano w Krakowie oraz w powiatach: nowotarskim i tarnowskim. Przewaga imigrantów, w Krakowie i powiecie nowotarskim spowodowała wystąpienie dodatniego salda migracji zagranicznej. W powiecie tarnowskim odnotowano ujemne saldo migracji zagranicznej, które wynosiło minus 58 osób.

Najwięcej osób emigrowało z Tarnowa. Na stałe wyjechało 330 osób, zameldowało się 52 osoby - dało to ujemne saldo, które wynosiło minus 278 osób.

Rys. 5. Kierunki migracji na pobyt stały według kontynentów w 2014 r.

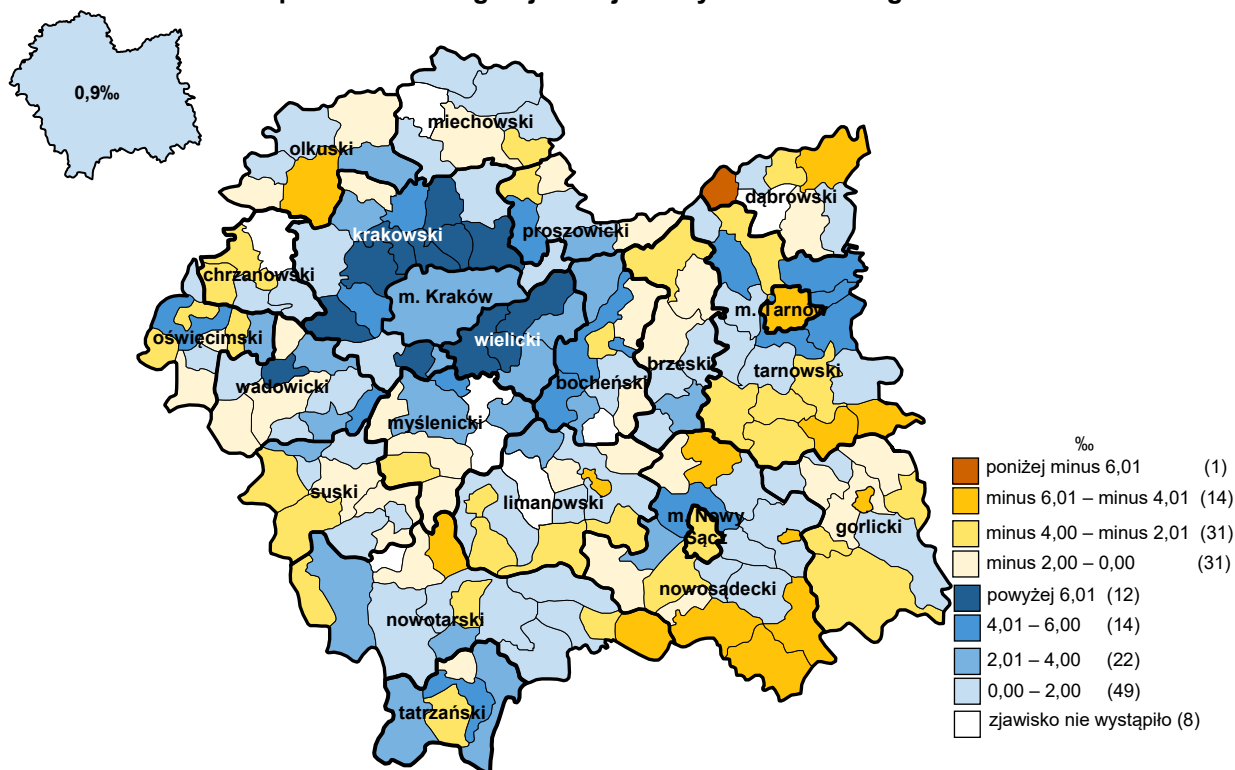

Rys. 6. Kierunki migracji na pobyt stały według wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej w 2014 r.

W przekroju gmin, najwięcej osób z zagranicy na stałe miejsce zamieszkania wybrało gminę powiatu tatrzańskiego - Czarny Dunajec - 55 imigrantów i miasto Zakopane - 35 osób oraz Nowy Targ (pow. nowotarski) - 48 osób, a najwięcej 45 emigrantów wyjechało z gminy Tarnów (pow. tarnowski).

Mapa 19. Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności w gminach w 2015 r.

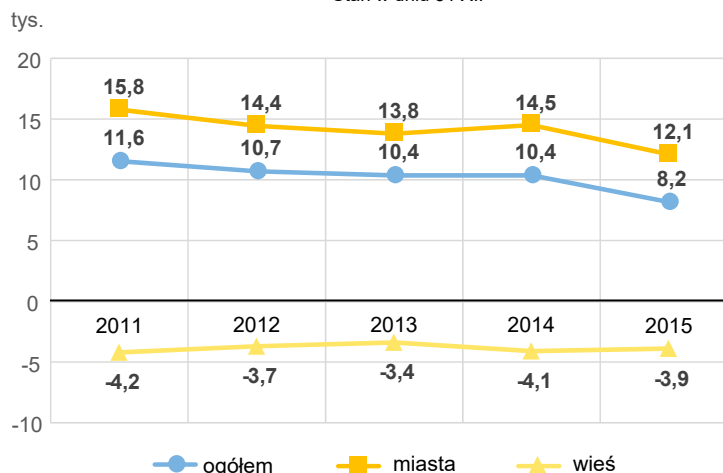
Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni

Ruch wędrowniczy ludności to nie tylko migracje stałe, ale także **migracje czasowe**. Według stanu w dniu 31 XII 2015 r. na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące, w województwie zarejestrowano 59,0 tys. osób, tj. o blisko 10% mniej niż przed rokiem, chociaż najprawdopodobniej skala zjawiska jest zapewne wyższa od zgłoszeń w ewidencji ludności. Podobnie jak w kraju, więcej osób zameldowało się w miastach województwa (37,7 tys.) niż na wsi (21,4 tys. osób).

W województwie małopolskim odnotowano 50,8 tys. osób czasowo nieobecnych w miejscu stałego zamieszkania, tj. o blisko 8% mniej niż w 2014 r.

Wykres 36. Saldo migracji czasowej¹

Stan w dniu 31 XII

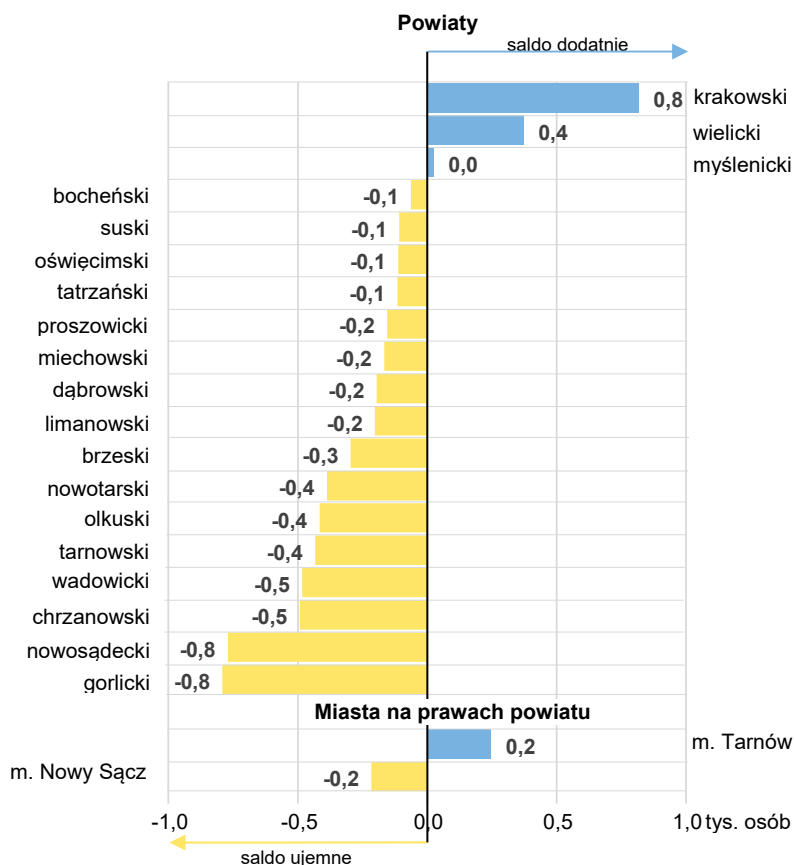
¹ Nie ujęto 2010 r. z powodu braku badania migracji czasowych w tym roku.

Saldo migracji czasowej, które wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy a czasowo nieobecniymi w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące, było dodatnie i wynosiło 8,2 tys. osób. W 2015 r. w miastach województwa saldo migracji czasowej pozostało nadal dodatnie (12,1 tys. osób), a na wsi od kilku lat było ujemne (w 2015 r. wynosiło minus 3,9 tys. osób).

W 2015 r. najwyższe saldo migracji czasowych, charakterystyczne dla większych miast, było w Krakowie (12,1 tys. osób); znacznie niższe, ale dodatnie odnotowano w Tarnowie (247 osoby). Spośród powiatów ziemskich, trzy powiaty posiadały dodatni bilans migracji czasowych: krakowski, myślenicki i wielicki, w pozostałych odnotowano bilans ujemny.

Wykres 37. Saldo migracji czasowej ludności w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

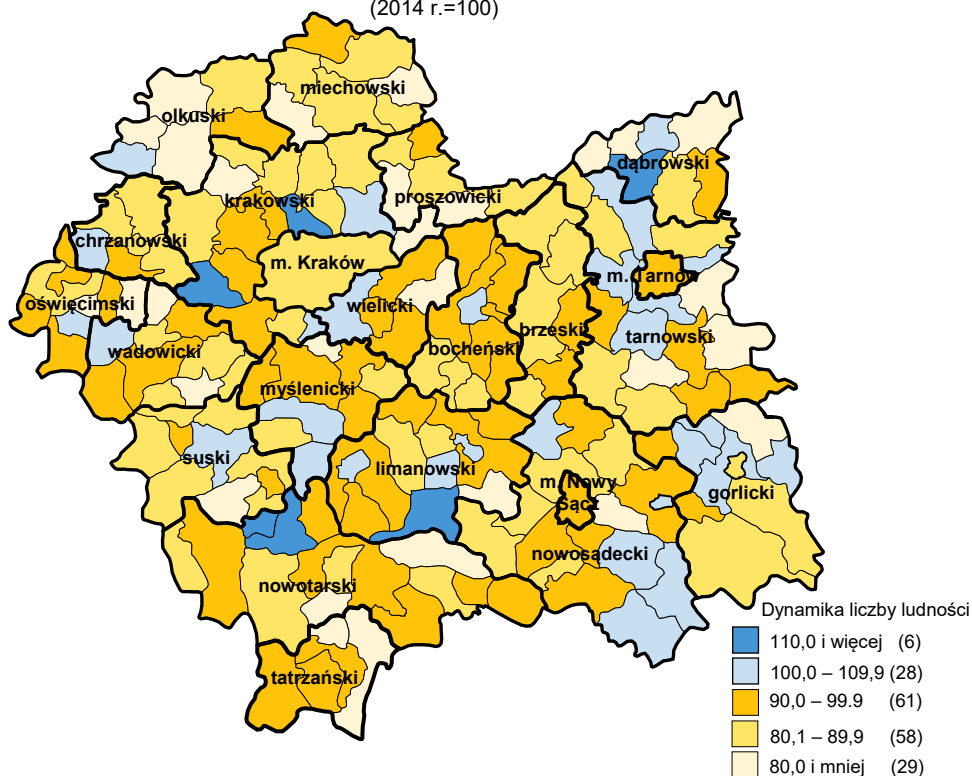
a Na wykresie nie przedstawiono danych dla woj. małopolskiego i Krakowa, ze względu na wysokie wartości salda w porównaniu do pozostałych powiatów i miast na prawach powiatu.

Najczęściej na pobyt czasowy meldowały się osoby w gminach miejsko-wiejskich: Wieliczka (pow. wielicki) - 847 osób, Chrzanów (pow. chrzanowski) - 789 osób, Wadowice (pow. wadowicki) - 673 osoby i 658 osób w Myślenicach (pow. myślenicki).

Spośród pozostałych gmin (miejskich i wiejskich), najwięcej zameldowań czasowych odnotowano w Zielonkach (pow. krakowski) - 705 osób oraz w miastach: Zakopane (pow. tatrzański) i Bochnia (pow. bocheński) - odpowiednio 627 i 610 osób.

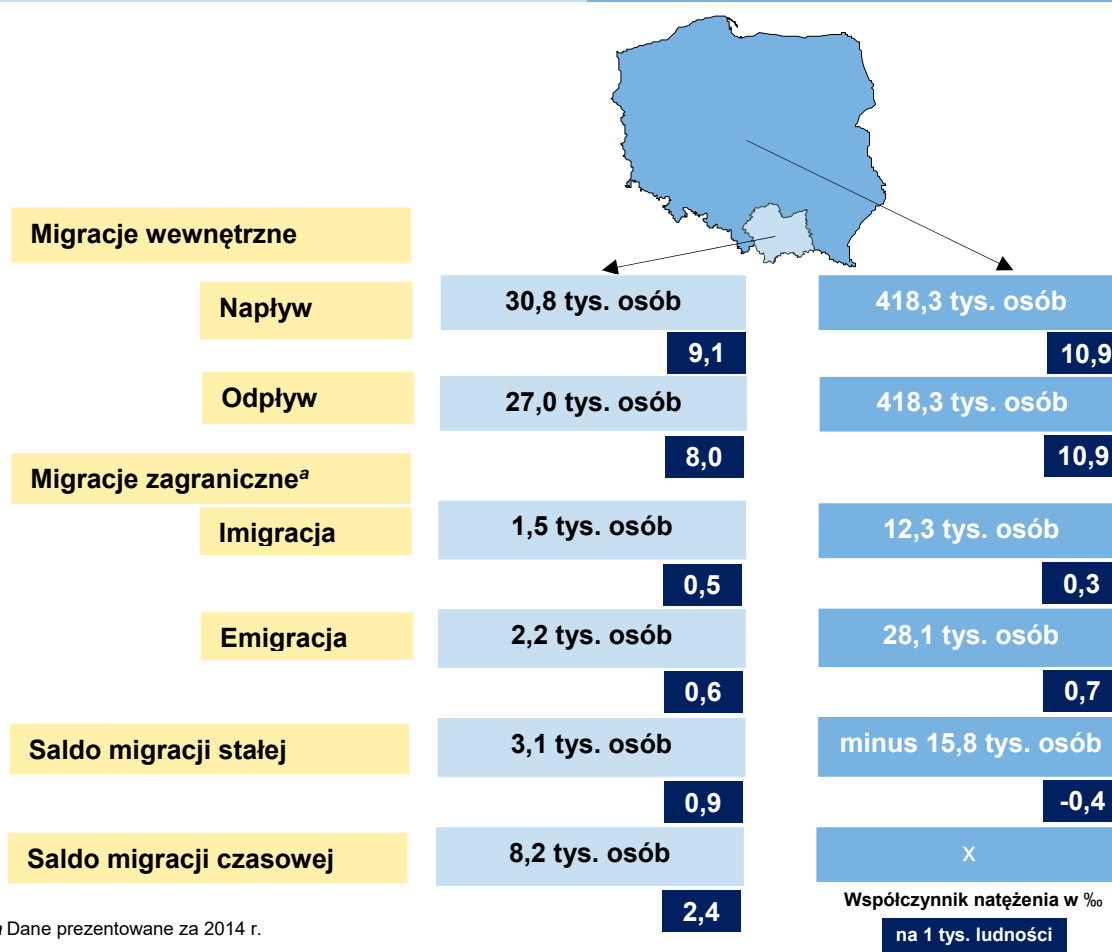
W 2015 r. w porównaniu do roku poprzedniego w ponad 3/4 gmin województwa wskaźnik dynamiki ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące kształtował się na poziomie poniżej 100. Największy wzrost tj. o blisko 36% odnotowano w gminie Zielonki (pow. krakowski) natomiast najniższy wskaźnik dynamiki tj. 29,5 wystąpił w gminie Koniusza (pow. proszowicki).

Mapa 20. Dynamika liczby ludności zameldowanej na pobyt czasowy w gminach w 2015 r. (2014 r.=100)

Rys. 7.

Województwo małopolskie na tle kraju – migracje w 2015 r.

^a Dane prezentowane za 2014 r.

Basic tendencies - Summary

The year 2015 was another year of population growth and increase of the share of the population living in rural areas. At the end of 2015 3372.6 thous. persons lived in Małopolskie voivodship, of which 1634.9 thous. persons (48.5% of total population) in urban areas.

Actual increase of population in comparison with the previous year amounted to 4.3 thous. persons (i.e. 0.1%). Decreasing pace of the population number increase was a disadvantageous phenomenon observed last years.

Females accounted for more than half population of Małopolskie voivodship in 2015 (51.5%), for many years there have been 106 females per 100 males. Females numerous domination was bigger in urban than in rural areas (urban areas 111, rural areas 101 females per 100 males) and at post-working age (60 and more) – on average 140 females per 100 males.

Like in the whole country, every year the society of Małopolskie voivodship becomes older and older and this process goes faster in urban areas than in rural areas. Year on year the median of age of voivodship inhabitants is higher and higher. In 2015 the average age of the voivodship inhabitant exceeded 39. Statistically, inhabitants of cities were older than inhabitants of rural areas by 3.5 years, an average inhabitant was 40 years old. A statistical inhabitant of Małopolskie voivodship was younger than a statistical inhabitant of Poland by 1 year and 2 months.

Ageing ratio, which amounted to 0.72, also illustrates the level of advance of ageing processes. It means that there were 72 persons aged 65 and more per 100 children and youth aged up to 19.

In Małopolskie voivodship one can observe disadvantageous changes of structures of population by economic age groups, although in comparison with the averages in Poland according to Osanna classification the voivodship is defined as demographically young.

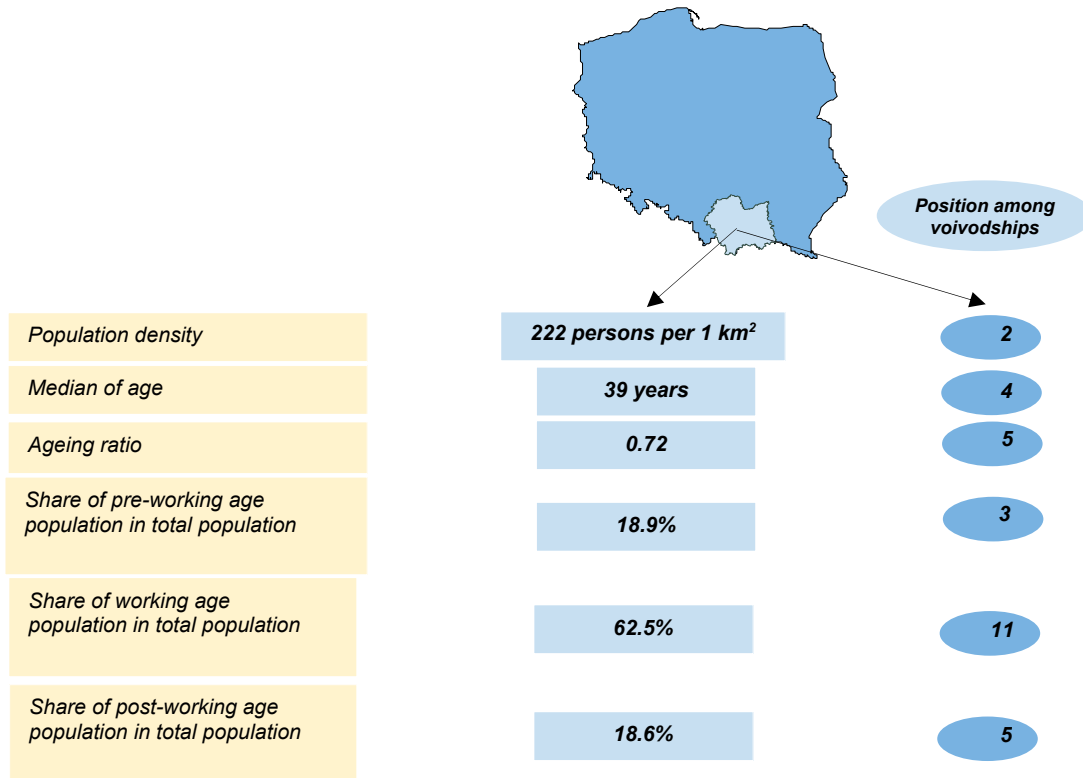
Last years the number of pre-working population was decreasing. At the end of 2015 there were 638.6 thous. of pre-working age population, and their share in total population amounted to about 18.9% (less by 0.1 percentage point in relation to 2014).

Since 2010 the number of working age population, being labour force, has decreased, what has been the consequence of the process of moving to the group of post-working age numerous generations of people born in the period of population boom in the first half of the fifties last century. In 2015 the number of working age population amounted to 2106.1 thous. persons, what constituted 62.5% of total population. In comparison with 2014 the number of mobility age population decreased by almost 7.1 thous. persons, and the number of non-mobility age persons by 2.7 thous. persons. As a result, the process of labour force ageing accompanies the unfavourable diminishing of the number of working age population.

Last years, further increase of the number of post-working age population was observed (65 and more for males, 60 and more for females). At the end of 2015 post-working age population numbered over 628.0 thous. persons (over 16 thous. people more than in 2014), and its share in total population amounted to 18.6%.

Relations between particular economic age groups of population are important, what is demonstrated by a demographic load coefficient. In 2015 there was 60 non-working age persons per 100 persons of working age (in 2014 – 59 persons).

Chart 1. Position of Małopolskie voivodship by selected rates in 2015

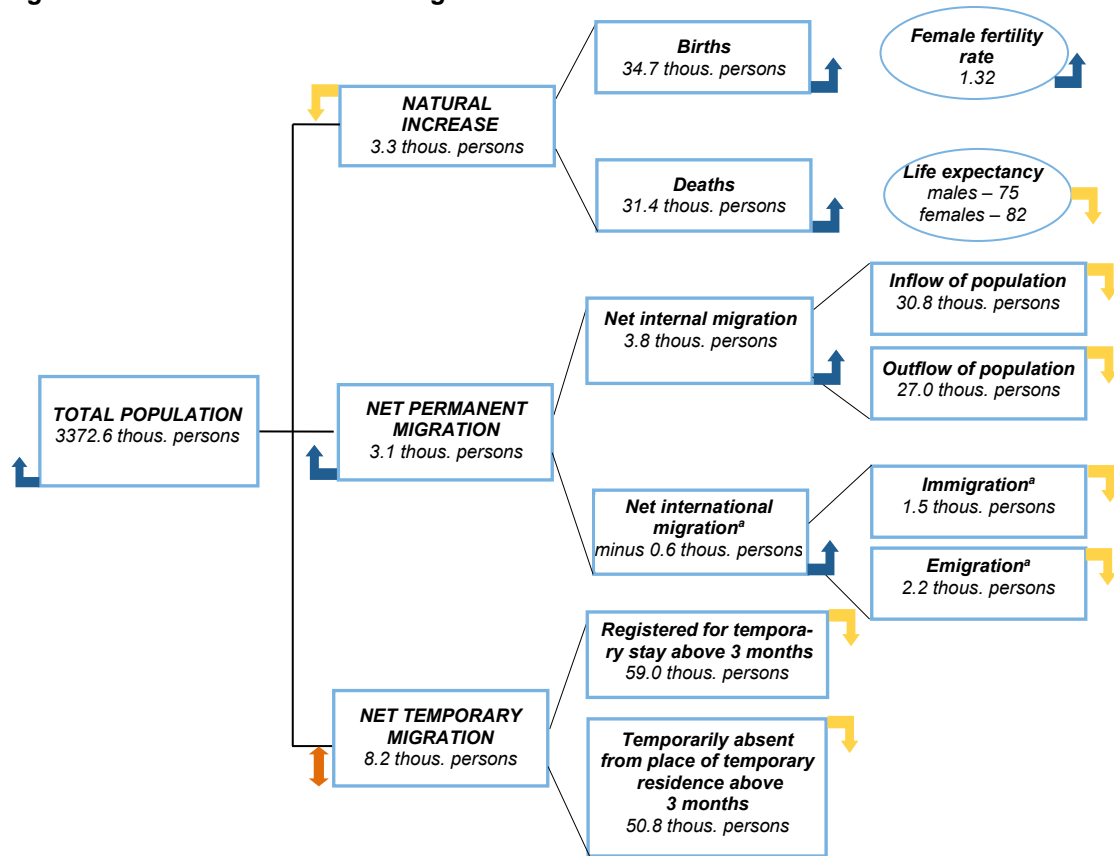
According to Webb classification Małopolskie voivodship has been in a group of four demographically active voivodships. Like in Pomorskie voivodship the increase of the number of population was the consequence of a positive natural increase surpassing a positive net permanent migration (B type).

In 2015 in Małopolskie voivodship the positive natural increase (3.3 thous. persons) was recorded, similarly as last years but less than the year before. The positive natural increase has been caused by superiority of the number of births (34.7 thous. persons) over the number of deaths (31.4 thous. persons).

The most responsive on demographic development female fertility rate has not guaranteed the simple replacement of generations (lower than 2.10) and year in year out has got lower values. In 2015 it was higher than in the previous year and amounted to 1.32.

Female fertility is determined by the number of contracted marriages (in 2015 the ratio of marriages amounted to 5.2‰), the increase of median of newlyweds' age (in 2015 r. 25.8 for females, 27.8 for males), a high average age of mothers, which born their first child (in 2015 r. it amounted to 27.7), the increasing number of partnerships (2002 National Population Census – 4137 families, and in 2011 National Population Census - 6943 families, of which almost 53% are partners without children), the growing number of divorces and separations (in 2015 the ratio of divorces amounted to 1.4‰). During a longer period of time changes on the labour market, unemployment, educational aspirations of young people have influenced shaping some of above mentioned phenomena.

Diagram 1. Natural increase and migration in 2015

^a Data concerning international migration presented for 2014.

↑ increase/decrease or balance to 2014,
↓ in case of international migration comparison of 2014 with 2013

Very positive phenomenon is the average life expectancy, observed for years to get longer both among men and women. In relation to the country average, inhabitants of Małopolskie voivodship live longer, statistically. A statistical male inhabitant of Małopolskie voivodship has lived on average about 75 years and a statistical female - above 82 years. Longer Małopolskie voivodship inhabitants' life expectancy is the consequence of deaths intensity decrease caused by health condition improvement of the society due to the development of modern methods of treatment and keeping better, more healthy lifestyle.

For many years diminishing fertility rate and increasing life expectancy have influenced decreasing pace of population number growth as well as worsening age structures.

Apart from vital statistics, second important factor which influences the demographic situation of the voivodship (the size of population and age structures) is permanent migration, which for several years has remained at similar level, in 2015 net amounted to 3.1 thous. persons. The positive permanent net migration is a result of a positive net migration between voivodships and of a negative international net migration.

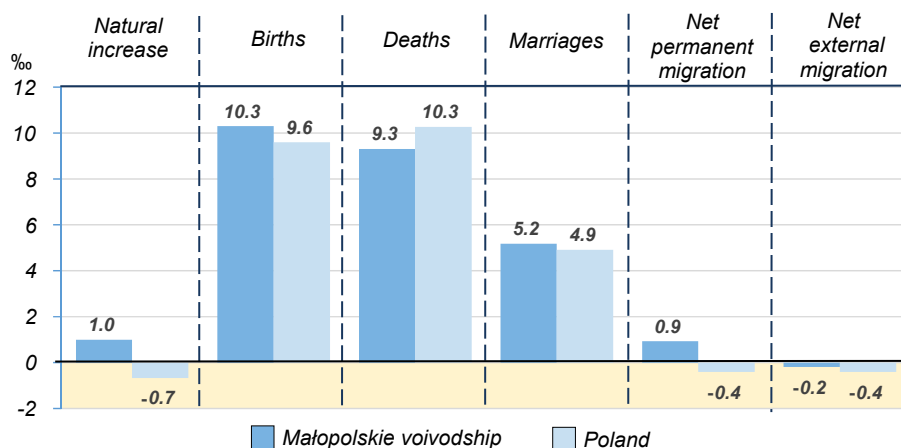
Małopolskie voivodship is an attractive place of residence. Number of inhabitants, who have come from other voivodships was higher than the number of inhabitants leaving the voivodship (net internal migration - 3.8 thous. persons).

Tendency in the scope of international migration has changed¹. After few years of superiority of immigrants over emigrants, since 2013 net international migration has been negative, and in 2014 it amounted to minus 0.6 thous. persons.

International emigration, especially earning and also educational, accelerate the process of disadvantageous population development trends. The scale of international emigration is higher than in official statistics. Among emigrants young well educated people with high occupational qualifications dominated, what negatively influences demographic potential of the voivodship. Persons at mobility working age comprised 59.3% of total emigrants diminishing labour force in the voivodship. Among female emigrants females aged 25-34 with high procreative activity comprised almost 29%. The most persons left for the United States and Great Britain.

In 2015 all rates of vital and migration statistics shaped more favourable for Małopolskie voivodship than Poland. In Małopolskie voivodship the positive natural increase calculated per 1 thous. population amounted to 1.0‰, while in total for Poland it was negative minus 0,7‰. Similarly, the rate of permanent net migration per 1 thous. population in Małopolskie voivodship was positive (0.9‰), and in Poland minus 0.4‰.

Graph 1. Indices of natural increase and migration per 1 thous. population in 2015
As of 31 XII

In powiat and gmina layout a big differentiation of demographic processes is observed. In 2015 among 22 powiats of Małopolskie voivodship, more than half was qualified as demographically active, that is populating (A-type, B-type, C-type). In all these powiats a positive natural increase was recorded. A positive natural increase was recorded mainly in powiats of southern and middle part of the voivodship with a model of bigger family as well as in Kraków and in two neighbouring powiats covered by suburbanization processes, which become an attractive place of residence for young families: krakowski and wielicki. In powiats: limanowski, nowosądecki and nowotarski a positive natural increase surpassed a negative net migration.

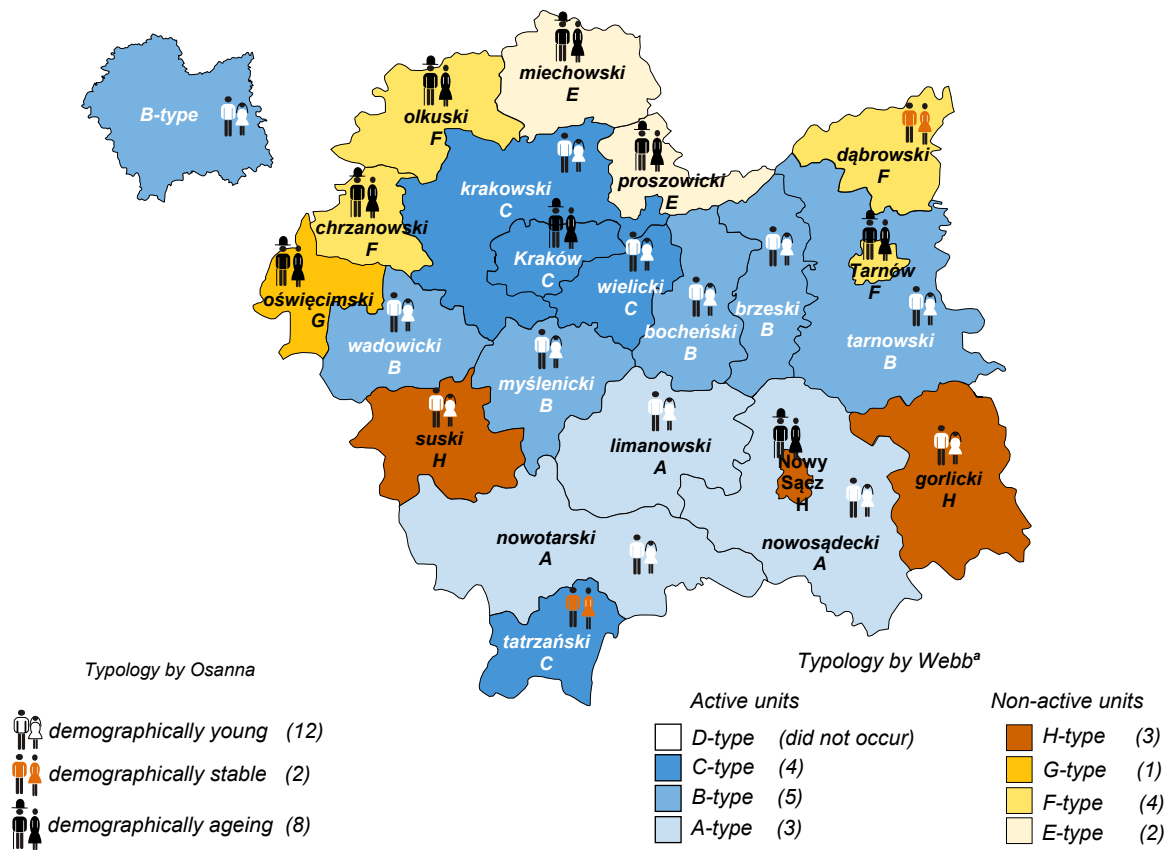
¹ Data concerning international migration presented for 2014, comparative analysis to 2013.

A decrease of population was recorded in industrial powiats of western part of the voivodship, in agricultural northern powiats, and also in suski and gorlicki powiats as well as Tarnów and Nowy Sącz.

A low demographic activity of miechowski and proszowicki powiats is the consequence of a negative natural increase non-compensated by a positive net permanent migration (E-type).

The cause of the diminution of population in Tarnów and powiats: chrzanowski, dąbrowski, olkuski and oświęcimski was a negative population increase as well as a negative net migration (F-type and G-type). A negative net migration non-compensated by a positive natural increase caused, that Nowy Sącz and powiats: gorlicki and suski were qualified to demographically non-active units (H-type).

Map 1. Demographic activity and classification by economic age groups according to typologies of: Webb and Osanna in 2015

^a Explanation of dempgraphic types – See methodological notes p. 15.

Notern and western powiats of Małopolskie voivodship as well as Tarnów and Nowy Sącz, in which depopulation occurs, were qualified as demographically ageing. Powiats: suski and gorlicki, despite depopulation, are included to demographically young, and in dąbrowski powiat a demographically stable situation has been observed.

Powiats of the middle and southern part of the voivodship, demographically active with the increase of the population are in general demographically young. Only in tatrzański powiat a demographic stability with an increase of population is observed. Demographic situation shapes differently in Kraków, where the highest increase of population was recorded and simultaneously the city was qualified as demographically ageing. However, available CSO data do not include not registered young people studying and working in Kraków. So the ageing process of population in Kraków is less advanced than it results from official data.

In 2015 the oldest inhabitants lived in Tarnów, where the highest median of age was recorded – 42. A statistical inhabitant of Nowy Sącz was on average 39, and in Kraków the median surpassed 40.

In powiats: limanowski and nowosądecki inhabitants were the youngest, what is proved by the lowest median of age, staying at the level of 35. In a group of powiats, in which the median of age exceeded 40 there were four powiats: chrzanowski, olkuski, oświęcimski and miechowski.

Relations between demographic type according to Webb and classification by economic age groups were also observed at the level of gminas.

In 2015 among 179 gminas (excluding cities with powiat status) 112 were qualified to demographically active, that is populating, and 67 to demographically non-active with depopulation.

Among developing gminas (A, B, C, D types) most of them (103 gminas – 92.0%) was included to the group of demographically young (II and III group) with the median of age from 31.1 in gmina Słopnice to 38.9 in urban-rural gmina Andrychów. Among gminas with the increase of population there were also 3 gminas from the demographic ageing groups (V and VI group) with the median of age from 40.7 in gmina Babice to 42.1 in gmina Książ Wielki.

Among demographically non-active gminas of E F G type (48 gminas) most of them (34 gminas almost 71%) was qualified to demographically ageing groups (V and VI group) with the median of age from 38.8 in gmina Zembrzyce to 44.2 in Bukowno. Among depopulating gminas there were also 4 gminas of demographically young group with the median of age from 36.2 in gmina Rzepiennik Strzyżewski to 38.5 in gmina Gorlice.

Among demographically non-active gminas of H-type with a negative net migration non-compensated by a positive natural increase (19 gminas) most of them (13 gminas) was included to the group of demographically young people with the median of age from 34.5 in gmina Gródek nad Dunajcem to 38.5 in gmina Brzesko.

Observed demographic processes, lower and lower number of contracted marriages, lower fertility intensified by remaining high level of the emigration of young, mobile, enterprising inhabitants of the voivodship abroad will cause further depopulation with proceeding ageing of inhabitants. In the future a supply of labour force on the labour market will decrease, the revenue from taxes in gminas' budgets will also decrease with simultaneously growing expenditure providing services for elderly persons in the scope of geriatrics and long-term care of dependent persons. The most favourable situation may occur in the future in powiats with the increasing number of population, demographically young, of which powiats located in the south of the voivodship (limanowski, nowosądecki). However, taking advantage of demographic potential of these powiats depends on diminution of the wide range of poverty of families with many children and ensuring the availability of educational services.